Postimees

66. aastakäik.

Ilmub igal äripäewal.

Toimetuse ja talituse adress: „Postimees“ Tartu. — Kõnetraadid: talitusel nr. 80, toimetusel nr. 2-86. Telegrammi-adr.: Postimees Tartus.

Toimetuse kõnetunnid: Rüütli uul. nr. 9, lehe toimetuses igal äripäewal kella 12—2 lõunal. Peatoimetaja kõnet. 12½—2.

Käsikirjad mitte-kirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla, kui nelle tasunõudmine peale on kirjutatud. Sõnumid ja kirjeldusi tohib „Postimehest“ ainult allikat nimetades wõtta.

Lasteleht maksab ½ a. 6 marka, on ainult „Postimehe“ kaasandena tellitaw.

Üksik nummer maksab 3 marka.

Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani. Adressi muutmise korral tuleb 5 marka maksta ja wana adress üles anda. Saatmata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumise maksuta järele.

„Postimehe“ tellimishind kuus:

Kodumaale: { Talitusest ise ära wiies: 68 marka. Postiga koju kätte saates: 75 marka.
Wäljamaale: . . . . . 100 marka.

Kuulutuste weeru millimeeter kuulutuste käljel 3 marka, lehe eesotsas 6 marka ja teksti keskel 7 marka; wäljamaa kuulutuste hind kahekordne. Eelmise päewa õhtuni ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Nr. 212. **Laupäewal, 16. (3.) septembril 1922.** **Nr. 212.**

Riigikogus olid eile abielu ja keskkooliseadus harutusel.

Mõlemad esimesel lugemisel wastu wõetud.

Läti walitsus ajakirjanikkude kodu asutamiseks Segewoldi lossi annud.

Rahwasteliidu konwerentsilt. Prantsuse esitaja ettepanek desarmeerimise kommisjonile. Leedu protest tagasi lükatud.

Seisukord Lähedas-Idas. Smürnas armeenlaste ja eurooplaste linnajaod maha põlenud. Linnas 300.000 sõjapõgenejat. Liitriigid merekitsuste kaitse asjus kokku leppinud.

Smürna põlemisel umbes 1000 inimest surma saanud. 60.000 armeenlast ja greeklast on peawarjuta jäänud. Kineline kahju on määratu suur.

Rõukogude walitsuse märgukiri Inglismaale Läheda-Ida asjus.

Rahwaalgatus usuõpetuse saamise wõimaldamiseks soowijatele.

Mõdala päewade eest oleme awalikult teletanud, et meie toetame rahwaalgatust ja tarbekorral ka rahwahääletust usuõpetuse saamise wõimaluse kindlustamiseks nendele, kes soowiwad koolides usuõpetust saada. See ei ole nendele, kes meie politiliste waateid wähegi tunnewad, mitte ootamata tulnud. Sest Eesti rahwaerakonnal on ikka põhimõttelikuks lähtekohaks olnud nõudmine:

Usuõpetus olgu Eesti koolides waba õpeaine õpilastele ja õpetajatele, kuid sunduslik kooliile!

Nii oleme meie juba enne iseseiswa Eesti riigi sündi awalikult nõudnud, et usuõpetust ei wõi kellegile peale sundida! Wõtku usuõpetust koolis, kes ise ehk oma wanemate nõudmisel soowib! Niisama ei wõi usuõpetust andma sundida neid kooliõpetajaid, kelle südametunnistusega see mitte kokku ei käi, sest et nemud ise usu wastased on.

Need õpilased aga, kes ise soowiwad usuõpetust saada, peawad seda saada wõima! See tähendab, kooli ülewalpidaja, olgu see riik, kohalik omawalitsus, ühiskondlik korraldus, ehk üksik isik, peab selle eest hoolitsema, et soowijad õpilased wõiksid usuõpetust kooliturndides ilma iseäraliku maksuta saada!

Selles mõttes oleks siis usuõpetus „sunduslik koolile“. Kuid see kohustus kooli kohta wõib ikka ainult selles mõttes maksa, et kool usuõpetuse saamise wõimaluse eest sel korral hoolitseb, kui koolis küllalt neid lapsi on, kes soowiwad usuõpetusest osa wõtta. Niisugused lapsi peab wähemalt nii palju ühe klassi ehk terwe kooli kohta ühe klassi jaoks leiduma, kui awalikkudes koolides klassi õpilaste alamäär on. — Niisama wõib koolilt usuõpetuse wõimaldamist ainult nendes usutunnistustes nõuda, mis meie rahwa keskel mõõduandwad on, s. t. Eesti Ewangeliumi ja Apostlikus usu.

Nende eeldustega oleme meie ka Asutawas Kogus usuõpetust algkoolidesse soowitanud kui waba õpeainet õpilastele ja õpetajatele, kuna koolitülewalpidajad kohustatud pidid olema usuõpetuse wõimaluse eest hoolitsema.

Nüüd on kristlik rahwaerakond meie seisukoha awalikult omaks wõtnud, kui tema rahwaalgatust soowitab usuõpetuse saamise wõimaluse kindlustamiseks soowijatele.

Iseenesest mõista oleme meie nüüd ka rahwaalgatuse poolt.

Et kristlik rahwaerakond on katsunud usuõpetuse wõimaldamise küsimust nagu oma asjaks teha, see on ainult poolitilise kaalumise asi ja erakondline wõitluswõte. Juba siis, kui kristlik rahwaerakond Asutawa kogu walimiste puhul ellu kutsuti, oleme rõhutanud, et iseäralikku tarwidust erilise „kristlitu“ erakonna järele Eestis üleüldse olemas ei ole. Sest esiteks seisawad meie kodanlised erakonnad — Eesti rahwaerakond ja maaliit — usu asjus tõsise sallimuse ja usuwabaduse alusel. Teiseks wõib usu asjale ennem kahju tuua, kui poolitilises wõitluses sihilikult ikka kiriku kasuks wäljas ollakse.

Tegelik elu on meile täielikult õiguse annud. Iseäraliku kristliku rahwaerakonna olemasolu ei ole meie rahwa usuelule ega kirikulegi mingit tulu toonud.

Kui nüüd kristlik rahwaerakond päewakorrale on toonud awaliku nõudmise, et usuõpetus kui waba õpeaine õpilastele ja õpetajatele ja kui sunduslik õpeaine koolile peab rahwaalgatuse teel maksma pandama, siis on ka see osalt õieti wõitluswõtteline ehk taktiline käik: Kristlik rahwaerakond tahab rahwahääletust nõudes nagu iseäralikku südikust ja hoolt usu asjus üles näidata, mis temale edaspidi nende poolehoidu aitaks kindlustada, kellel usu ja kiriku asi iseäralikult südame peal! Põhimõttelikult on wähemalt Eesti rahwaerakond täiesti selle poolt, et usuõpetuse küsimus ülemaltõhendatud mõttes lahendataks, olgu see riigikogus kokkuleppe alusel, ehk rahwahääletuse teel, kui see muidu wõimata.

On aga usuõpetuse asjus kord rahwahääletuse algatus liikuma pandud, siis tuleb seda täie hooga toetada — asja pärast!

Sest mõeldagu ometi, mis see tähendaks, kui nüüd rahwaalgatuse ettepanek mitte ei saaks 25.000 häältki! Kas ei näeks see siis mitte nii wälja, nagu puuduks meie rahwa keskel üleüldse tõsine huwi usuõpetuse kui waba õpeaine wastu!?

Usuõpetuse põhimõttelikud wastased tööerakondlaste ja sotsialdemokratide leerist saaksid sel korral, kui rahwa algatus mitte seadusliku alamääragi hääli kokku ei tõmbaks, kahtlemata hoogu arwamises, nagu oleks tõesti meie rahwa enamus sellega peri, et meie lastele koolides seaduse läbi wõimataks tehtaks ilma iseäraliku kuluta usuõpetust saada! Riigikogus wiidaks keskkooli-seaduses niisama kui Asutawas kogus algkooli-seaduses määrus läbi, et — kool on ilma usuõpetuseta!

Lugu oleks pahem, kui et rahwaalgatuse ettepanekut üleüldse mitte ei oleks olnud!

Tööerakondlaste ja isegi maalittlikkude põllumeeste leerist on rahwahääletuse algatusele usuõpetuse asjus juba ette wastu astutud. Sealt poolt heidutati rahwast nimelt sellega, et rahwahääletus minewat riigile mitu miljoni marka maksma!

See on koguni algupäralik wõte iseäranis tööerakondlaste poolt. Sest need olid ju Asutawas kogus koguni ärewad nõudma, et meie põhiseaduses just rahwahääletus kui otsekoheje rahwa-riikluse awaldus hästi kergeks tehtaks! Tööerakonna mehed hurjutasid meid lausa, nagu ei oleks meie mitte küllalt demokraatlikud, kui me rahwahääletuse põhimõtet kaitstes, ühtlasi aga otsekohese demokratia peale pandud lootusle eest hoitades tähendasime, et rahwahääletus Helwetsias mitte kõiki lootusi ei ole täitnud, mis tema peale pandud. Nüüd aga on tööerakondlased järsku aru saanud, et rahwahääletuse toimepanek ka kulu sünnitab!! Seda pidid tööerakondlikud politikused ometi ka Asutawa kogu päiwil teadma!

Kui naiiwseks me ka tööerakondlaste politikatarkust hindaksime, niipalju on ometi selge, et neil rahwahääletuse kulukuse asi mitte alles nüüd ei ole selgeks saanud.

Ja ühtlasi ei ole just tööerakondlased meil senini mitte iseäralikku arusaamist rahwa raha kokkuhoidmise tarwilikkuse kohta ilmutanud.

Pärale jõudnud suurem saadetus

wõimlemistrikoosid

ja

-tingasid

kui ka kõiksugust moe-, puduka- ja pesukaupasid.

Hinnad wõistlemata odawad.

Jällemüüjatele protsendid.

Wennad Lepp,

Kaubahoow nr. 2, telefon nr. 4-81

Mõnda wõime siis üsna julgesti ütelda, et tööerakonna politikustele praegusel puhul muret ei tee mitte nii wäga kulud, mida rahwahääletuse läbiwiimine usuõpetuse asjus sünnitaks. Waid tööerakondlastele sünnitab hirmu midagi sootu muud. Nimelt läheks tööerakondlaste lugu õige täbaraks, kui rahwahääletuse teel usuõpetus koolis wabaks õpeaineks õpilastele ja õpetajatele, sunduslikuks aga koolile tunnistataks. Sest siis oleks isegi sõgedaile selge, et tööerakondlaste wägistuse-politika usuõpetuse wastu rahwa enamuse tahtmisega mitte kokkukõlas ei ole!

Siit nüüd tööerakondlaste äkiline tung kokkuhoidlikkusele ja nende häda-käigud usuõpetuse kõrwaldamiseks koolist sel teel, et usuõpetust soonitatakse wabapäewa peale määrata, mida seks tahetakse koolidele nädalas anda!

Et üks päew lastele nädalas wabaks antaks, nagu see Prantsus- ja Inglismaal makswat, see on noorsookasuwatuse terwishoidlik ja kasuwatuslik küsimus. Wõimata oleks aga wabapäewa andmist liita usuõpe-

„JLLUSIOONIS“

15., 16. ja 17. septembril s. a.
Filmi demonstreerimise ajal

sinfonia-orkestri kontserdid

kapellmeister hra A. Wirkhaus'i juhatusel.
Orkestris mängiwad 26 m.
Eeskawas: Mozarti, Meyerbeeri, Rossini, Tshaikowsky, Suppé a teiste helitööd.

Ilmusid trükist:

M. Otas.

Arwlemise õpetus.

Esimene osa: Täisarwud.
Hind 120 mk.

A. Wildbrett.

Analüütline geomeetria ja differentsiaalarwamise põhijoned.

Eestistanud E. Krahn.
Hind 150 mk.

20. septembril jõuab müügile:

J. Lang.

Füüsika

rahwakoolidele.

Teine parandatud trükk.
Hind 125 mk.

Kirjastus A.-ü „Warraf“.

Amerika lambawillu

müün ladust wäiksel ja suurel arwul:

Nr. 4516, walge, pehme ja lühikene	110	m. nael.
Nr. 4920, walge, pehme, keskm. pikkus	105	„ „
Nr. 21263, walge, wäga pehme, prima	120	„ „
Nr. 21298, must, pehme, lühikene ja kraasitud	130	„ „
Nr. 21295, hall, pehme, lühikene ja kraasitud	130	„ „
Nr. 21296, sinine, pehme, lühikene ja kraasitud	130	„ „

Kunstsiidi

Nr. 2/10, 2/24, kõigis wärwides, toki suurus 10 naela. Naela hind 1200 marka.

Hartwig, F. M. Hübbe

Tallinnas, Pikk tänaw 51, korter 1. telefon 17-39.

Dr. Juhan Wilms,

Sugu-haigused

ja nendest hoidmine.

Tarwilik käsiraamat igaühele!
Hind 90 marka.
O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ — Tartus

Kohtwik-restoraan

Küttide klubi,

Lihaturg nr. 7.

Maitsewad hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid, napsid ja liköörid. Hinnad wäljaspool wõistlust. Suurepärased ajakohased ruumid ja kabinetid.

Karl Helmeri

Tantsukunsti kool

üle wiidud

Tille tän. nr. 1.

Lähemat laupäewal kuulutuste küljel.

Illusion 15., 16. ja 17. septembril 1922. a. **Illusion**

3. seeria „Lõwi maskest“. Enneolemata suurepärane Ameerika draama 6 osas.

Kurja maailma wõrgus.

Draama 4 seerias, 18 episoodis. Osa wõtawad paremad Ameerika näitlejad Jac Perrin, Ketti Okonor ja Gertrud Astor. Tegewus sünnib põlistes Ameerika metsades. Osa wõtawad palju kiskjaid loomi jne. Sündmusd on maa peal, wees, wee all ja õhus. Palju põnewaid momente ja ennenägemata peadpööritawaid trikke.

Koerad jäiwad haigeks — nali kahes osas.

Mängib 1-se klassi sinfoonia-orkester. — Algus äripäewadel kl. 5, pühap. kl. 3 p.l.

APOLLO. 16. ja 17. septembril Nüüd saawad kõik imestama! **APOLLO.**

Näitelawal: Üleilmne dressuuri ime! Näitelawal:

Kapten Frohn'i

5 merelõwi.

Merelõwide dressuur on tunnistatud kõige raskemaks. Kapten Frohni merelõwid oma kõrge dressuuri poolest on ainukesed maailmas. Kapten Frohni merelõwid jongleuriwad pallidega, tõrwalontide, põlewa lambi ja mütsidega. Furor! Merelõwide orkester. Kapten Frohn jääb ainult mõneks päewaks.

Näitelinal: „Unioni“ wabriku kaks löökpilti. **Näitelinal:**

Oliweri kangelane.

6 järguline ajalooline draama Napoleoni ajast. Napoleoni osas **D. Zador.** Kindral Guillaumi osas **Emil Jannings.**

Warblane ja kakadu.

Fars 4 osas. Peaosas **Ossi Oswalda.**

Pileti hinnad kõrgendatud. — Algus kell 5, pühap. kell 3.

JDEAL. 16., 17. ja 18. septembril. Jälle üks suurepärane eeskawa! **JDEAL.**

Werine kaksikwõitlus

ehk wõitlus naisterahwa pärast.

Kohutaw Ameerika draama sealsest elust 5 osas. Kuulsa Ameerika traagikeri **Wiljami Harti** kaastegewusel.

Julge rüütel — Ameerika naljamäng 2 waatuses.

Mängib salong-orkester. Algus äripäewal kell 5, pühapäewal kell 3 p. l.

Jnglisemaalt

kohale jõudnud

Meesterahwa ülikonna, palitu, ja püksi
Naisterahwa kostüümi, mantli ja kleidi
riiet.

Hinnad odawad.

M. Wallas'e riidekauplus, Kaubahoowis 16.

Karl Wengerfeld'i I. järgu **rätsepa-äri**

Rüütli tän. nr. 5.

Tellimised täidetakse ajakohase nõuete järele. Töö eest täielik wastutus.

Mitmed uued, kõrges headuses ja igapidi meie oludele wastawad

auru-rehepeksugarnituurid „Badenia“

kohale jõudnud ja soowitame neid meie Tartu ladust. — Meie oleme nüüd wolitatud andma ostjatele kõige paremaid maksu tingimisi. — Peale selle on meil suur ladu pekumasinaid hobusewõõrgiga ja wähemaid „Badenia“ rehepeksumasinaid „Deutzi“ mootoriga.

Põllutöömasinate ja -riistade ladu G. & A. ROTHERMUNDT
Tartus, Raatuse tän. 2 (kiwisilla juures).

tuse andmisega. Usuõpetuse wastaste seisukohalt on see ettepanek küll õige kawal. Sest missugune laps läheks küll wabatahtlikult usuõpetuse saamiseks oma wabapäewa ohwerdama, kuna teised wabalt wõiwad liikuda! Sel teel oleks siis usuõpetus koolidest tegelikult niihästi kui kõrwaldatud! Kuid sarnase kawaluse wõttega ikka usuõpetuse asjast üle ei saada!

Niisama wähe maksab meil uskuda, nagu oleks maaliitlikkudel põllumeestel ja nende sõbralikkel erapooletuil kihutajaks rahwa raha kokkuhoidmise waim, kui nad nüüd rahwahääletuse wastu häält tõstawad. Niiudkui maaliitlastel on ometi südame peal ka jälle sootu teised asjad kui tööerakondlastel.

Maaliitlased kardawad nimelt, et rahwahääletuse tagajärjel usuõpetuse asjus praegune riigikogu ühes praeguse walitsusenamusega enne 3 aasta lõppu koju peab minema, kui riigikogu tööerakonna ja pahempoolsete häältega rahwahääletuse kiuste usuõpetuse keskkoolist ometi wälja heidab.

Sellest kartusest ep sündinud ongi maaliitlik kokkuhoidluse-meeleolu! Kuid sarnaste kaalumiste pärast ei saa ometi rahwahääletuse wastu olla. Riigikogu wõib pealegi oma seisukohta nii walida, et tema otsus rahwa enamuse otsusega kokku käib.

Tõelikult on õige õpetlik neid „demokrata“ tööerakonna ja maaliidu leerist kuulda, kes rahwahääletuse wastu selle „kulukuse“ pärast sõdiwad!. Tõsise demokratia keskel naerdaks sarnased „rahwawalitsuslased“ lihtsalt wälja!

Et rahwahääletuse läbiwiimisel omad kulud on, see on iseenesest mõista. Kuid meie tahaksime teada, missugust tõsist kodanikku see küll heidutaks, kui nii tähtsa küsimuse lahendamisel, nagu seda usuõpetuse küsimus meie nooresoo-kaswatuse alal on, paar miljoni marka ära kuluks rahwahääletuse nimekirjade korraldamiseks jne.?! Pealegi omandaks rahwahääletus praeguses ajal kaugele ulatawa tähenduse Eesti kodanikkude poliitilise kaswatuse ja Eesti rahwariikluse mõtte elluwiimise seisukohalt!

Just selle poolest oleks rahwahääletus pealegi nii tähtsas küsimuses kui usuõpetus enam kui tarwilik. Meil on laialised rahwahulgad weel kinni wõõra wõimu päewade hingeolus.

Wäga paljude meelest on Eesti riigi saatuse juhtimine ikka weel nagu mõne wälise wõimu, mitte aga rahwa enese ja Eesti kodanikkude kõiksuse asi! Oodatakse ikka, et kõik ära teeks walitsus, ilma et oma osa riiklises elus üleüldse hinnataks. Ei tunta õieti oma kodanikuõigust, ega kohuseid. Tõsise rahwariikluse waim on wäga paljudele alles wõõras.

Nõnda üksi on see ka wõimalik, et tagurliku hingeoluga ringkonnad tohiwad Eesti demokratlikus wabariigis sihikindlalt niisugust arusaamist riigiwõimust kultiweerida, mis on pärit wõõra wõimu päiwilt, kus ei olnud tõsist riigikodanikku olemas.

Meil peab kogu rahwast läbi käima rahwariikluse ehk demokratismuse põhimõte, et Eesti demokratlikus riigis on wõim rahwa päralt! Rahwas ise otsustab oma elu tähtsamad küsimused ja wastutab ise oma saatuse eest!

Rahwariikluse põhiheli elustamiseks ja süwendamiseks meie rahwa keskel aitaks tähtsal möödul kaasa rahwahääletus tähtsa kulturi-küsimuse otsustamisel.

Nõnda ei ole kahtlust, et meie rahwaalgatuse puhul usuõpetuse asjus oma poliitilistele sõpradele ainult üht wõime soowitada:

Usu- ja südametunnistuse-wabaduse aate nimel toetame rahwaalgatust usuõpetuse saamise wõimaluse kindlustamiseks soowijatele!

15. IX. 22. —n.

Maakoolidele

algawaks õpeaastaks kõik tarwilikud

raamatud, õpeabinõud ja kirjutusmaterjal

kohale jõudnud.

J. Raudsepp'a

raamatu- & kirjutusm. kauplus

Küüni tän.

Tähtis koolidele ja Ladina keele õppijatele!

Igas koolis, kus Ladina keelt õpetatakse, loetakse tingimata Tsääsari ülestähendusi Gallia sõja üle,

C. Julii Caesaris

Commentarii de bello Gallico.

Teksti hind 30 mk., ilmunud „Postimehe“ kirjastusel. — Niisama ilmunud Ladina keele õpetaja Elmar Kikas'e toimetusel nimetatud raamatu jaoks wastawad **Seletused** — hind 70 mk. — **helweetslaste sõja** (1. raam., p. 1—29) ja gallialaste kommete (6. raam., p. 11—20) kohta. — Et need seletused wäga täielikud ja neil lisaks kaasas Tsääsari elulugu ja Gallia kaart, siis wõib seda raamatut niihästi koolidele kui ka iseõppijatele kasuliku õpeabinõuna soowitada.

Saadawal raamatukauplustest.

Pealadu E. K.-ü. „Postimehe“ raamatukaupluses.

Kooliõpetajatele suuremal hulgal tellides hinnaalandus.

Ostetakse

rukkid, kaeru, otri

ja teisi põllusaadusi igasugusel arwul. Wastuwõtmine iga päew Tiigi tän. nr. 72, auruweski wastu, aitades.

Kõigile! Kõigile! Kõigile!

Kinnipüütud

Miljonite warast Peeter Voss'i

saate näha neljapäewal, 21. sept. s. a.

Päewaundised.

Itaalia erakorraliseks saadikuks Tallinna A. Stanieri määratud.

Roomast, 14. sept. Itaalia erakorraliseks saadikuks ja ministriks Tallinna nimetati hra Augusto Stanieri, kes lähemal ajal sinna wälja sõidab. (Eta.)

Läti uus rahaminister.

Kuni parlamendi kokkuastumiseni on Läti walitsus rahaministri kohale A. Reekstini kutsunud, kes tema enese ütluse järele wäljaspool erakondi seiswat.

Mälestusmärgi püstitamise asjus Soome wabatahtlikkude hauale Helsingis,

wana kiriku puiestikus, teatat., et Eesti saadik Soomes, Dr. Aekel, 7. skp. Soome arhitekt Siréniga ja kujur Saxelinga, kelle hooleks Eesti walitsus mälestussamba püstitamise jätnud, kirjaliku lepingu teinud. Lepingu järele läheb mälestussammas ühes ülesandmisega lõpulikult 103.600 Smrk. maksma ja peab awamiseks walmis ja wastuwõetud olema 15. weebr. 1923. a., nii et pidulik awamine Eesti iseseiswuse aastapäewal 24. weebruaril 1923. aastal wõiks olla.

Kui töö lõpulik walmissaamine 15. weebr. üle läheb, maksawad töötegijad Sirén ja Saxelin iga päewa eest 500 Smrk. trahwi.

Eesti walitsus on kohustatud 1. okt. eesti-, soome- ja rootsikeelseid põhjenduskirjutusi monumendi jaoks muretsema. Ses asjas on Eesti saatkond Soomes juba pöördunud prof. G. Suits'i, mag. W. Grünthali ja toimetaja C. E. Luiga poole. (Eta.)

Rahwasteliidu konwerentsilt.

Leedu protest tagasi lükatud.

Bordeaux'st, 15. sept., kell 11 õht. (Trj.) Rahwasteliidu konwerentsi reedesel koosolekul anti Belgia ettepanek Georgiale abi anda normaalse seisukorra jalaleseadmiseks asjaajamise kommisjoni kätte läbiharutamiseks.

Leedu protest Poola tegewuse wastu Wilna piirkonnas lükati tagasi. Leedu wähemusrahwuste küsimus anti poliitilise kommisjoni kätte.

Taudide wastu wõitlemise kommisjonile otsustati tarwitada anda 125.000 naelsterlingi.

Hiina esitaja ettepanek rahwasteliidu nõukogu wahetuwate liikmete walimisi ette wõtta anti esimese kommisjoni kätte harutada.

Missugustel tingimistel riigid nõus oleksid tagatislepingule alla kirjutama.

Pariisist, 14. sept. Genfi desarmeerimise kommisjonis soowitas Prantsuse esitaja Jouvenel rahwasteliidule ette panna wiibimata nõuda walitsustelt teateid, missugustel tingimistel need tagatislepingule alla kirjutaksid. Jouvenelli ettepanek wõeti wastu hoolimata Inglise esitaja wasturääkimisest.

Pärast Hanotaux ja Bergsoni aruannete kuulamist otsustas rahwasteliidu nõukogu korraldada uurimise kõikides maades tehtawa waimlise töö kohta ning läbi kaaluda tingimised, mil oleks wõimalik kindlustada kõikide maade koostööd rahwuswahelise bibliograafia alal. (Eta.)

Lähema-Ida küsimus.

Türgi nõudmised.

Berliinist, 15. septembril. (Trj.) Sofiast tulnud teate järele seletas Türgi senati esimees Riza-pasha ajakirjanikkudele, et Türgimaa Ida-Traakiat kuni Mariza'ni endale nõudwat. Ta pidawat tarwilikuks Lääne-Traakiat Bulgaariale anda, nõnda Türgi- ja Greekamaa wahele puhwerriiki luues. Ida-Traakiale tahtwat türklased autonoomia anda, keda sõjaliselt erapooletuks teha, ka merekitsuste küsimuses mingisuguseid raskusi sünnitada, juhtumisel, kui liitlastewaheline kommisjon Konstantinoopolist Gallipoli üle läheb.

Sitska,

Ajalooalgõpetust,

KIESEL Keemia uus trükk, PEZOLD, Saksa kirjanduslugu I., II. ja III. jagu ja kõiki teisi raamatuid, missuguseid praegu wähe saadawal, on suuremal arwul jõudnud „SÕNAWARA“ ladusse Tartus, Lai tän. 27-A (wastu kroonuaeda) kõige kasulikum raamatute ostukoht!

Õpetajatele % % %

Tore komplekt

willatööstuse masinaid

(Belgiast) töölaius 47 tolli ja selfaktor 260 sp. kohe müüa. Ka willamasinate kraase suures wäljawalikus saada. Tartus, Kalda tän. nr. 16. **J. Kurg.**

Wäljamaalt.

Iirimaalt.

Kenmare uuesti walitsuswägede käes.

Cork'ist, 14. sept. Traadita sõnumi järele wõeti Kenmare walitsuswägede poolt uuesti oma alla. Paljud mässulised wõeti wangi. (Eta.)

Prantsusmaalt.

Parlament astub kokku 12. oktoobril.

Bordeaux'st, 15. sept., kl. 11 õhtul. (Trj.) Prantsuse parlamendi kokkuastumise päewaks on määratud 12. oktoober.

1. juulist kuni siiamaani on ametnikkude arw 28.514 wõrra wähendatud.

Uuemad teated.

Piletid jaamaesisele pääsemiseks.

Wab. walitsus on kinnitanud raudteewalitsuse poolt esitatud kawa jaamaesisele pääsemise piletite sisseseadmiseks. See määrus hakkab maksma selle järele, kui need piletid trükitud ja raudteel wastaw korraldus lõpule jõuab. Pilet maksab 10 marka. Ilma piletita jaamaesisele minejaid karistatakse 50-margalise trahwiga.

Riigikogu.

Koosolek reedel, 15. septembril.

Mitmed seaduseelnõud wastu wõetud. Pikemad wailused abielu seaduse puhul.

Koosoleku awab kell 5.15 min. juhataja abi A. Kerem.

Päewakord wõetakse muutmatalt wastu.

Juhataja teatab, et riigikogu nimele on terwitustelegramm tulnud wigastatud sõjameeste ühingu poolt.

Päewakorra järele tuleb esimesena harutusele

wabamüügi apteekide awamise seaduse-eelnõu.

Kommisjoni aruandja r. l. A. Palwadre tähendab, et isearalikku uudist seadus ei sisalda; ta arendab edasi neid põhimõtteid, mis praegugi seadustes apteekide kohta maksawad. Läheb siiski natukene kaugemale. Apteegi awamise õiguses on ette nähtud, et edaspidi terwishoiu peawalitsus seab kokku apteekide wõrgu ja ainult selle wõrgu piirides on õigus apteekiid awada. Apteegi pidamise õigus on eelnõu järele ainult wastawa ceharidusega isikutel. Sellega on kõrwaldatud apteekide omandamine ja müük prowiidi saamise mõttes.

R. l. Märtson (kr. rahwaerak.) leiab, et ettepandud seaduse-eelnõu on peaaegu endise Wene seaduse sarnane. Muudatusi näha ei ole. Kõige suurem wiga on selles, et omawalitsuste õigused apteekide awamiseks liig kitsendatud on.

Ka r. l. Tõnisson rõhutab seda, et omawalitsuste asutused apteekide awamise suhtes kammitsasse on pandud. Omawalitsustel on õigus ära wõetud apteekiid edasi anda. Ettepandud seadus segab ennast omawalitsuste autonoomsetesse õigustesse terwishoiu peawalitsus wõib ju küll kontroleerida, et apteekide juhtimise seadus pärane oleks, kuid terwishoiu peawalitsusel ei tohiks mitte õigust olla omawalitsustele apteekide awamist keelata. Kogu sellest seadus-eelnõust käib mõte läbi, et apteekrid wõiwad ainult pharmatsöidid pidada. Nüüd kujuneb lugu nõnda, et esimeses joones ei ole mitte rahwaterwishoiu nõuded rahuldamist leidmas, waid pharmatsöitide huwid.

Selle seaduse-eelnõu üksikasjalise harutamise juures tuleb parandusi teha mitte üksi omawalitsuste huwide kaitsmise mõttes, waid ka pharmatsöitide monopoli piiramise mõttes üldhuwide kaitseks.

Kommisjoni aruandja leiab, et eelnõus omawalitsuste huwid tarwiliselt kaitstud on.

Eelnõu wõetakse 1. lugemisel wastu.

Abielu seadus.

Üleüldise kommisjoni aruandja r. l. Kalbus seletab seaduse mõtte kohta, et see seadus on maksew Eesti kodanikkude kohta Eestis ja wäljaspool Eestit.

Seadus langeb kahte osasse. Esimene osa määrab kindlaks need tingimised, mis nõutakse abielu sõlmimise juures Eesti kodanikkude wahel. Teine osa käsitab sõlmitud abielu tühistamist, nähes ette §§ 12—20 tõsist ja waidlewat abielu ja §§ 21—23 sõlmitud abielude lahutamist ja selle tagajärgi. Uus põhimõte selles seaduses on, et abielu wõib lahutada ka ilma põhjusi ette toomata, kui mõlemad pooled sellega nõus on.

Abielu seadus ei hakka maksma mitte harilikus korras, waid sellekohase eriseaduse järele.

Waielused abielu seaduse üle muutuwad elawaks. Tihti kuuldumad wahelehüüded. Esimest korda kõnelewad ka naissaadikud. Neil ei ole aga palju mõjuwat ütelda.

Rkl. Alma Ostra (sots.-dem.) leiab, et et praeguse kodanlise olukorra juures naisel wõimalus puudub mehest äraripppumataks saada. Naisel peab kindlustatud olema riikline abi emaksaamise ajal ja lastekaswatamise juures. Ainult siis wõiks naisele wastuwõetawat abielu seadust wälja töötada.

Rkl. Ast seletab oma isikliku seisukohta abielu seaduse suhtes. Abielu on mõeldaw ainult kui waba kokkulepe mehe ja naise wahel. Praeguse seltskonna kohustused ja ainelised olukorrad ei wõimalda aga mitte sarnast waba kokkulepet. Peame seaduse wäljaandmisel tulewiku olukordasid silmas pidama. Tähtsama nõudmisena leiab kõneleja, et seadus peab abielulahutamise täiesti wabaks jätma. Ei tohi ka ühele poolele kohustusi peale sundida peale lahutamist. Niisama ei tohiks keelata abielulahutust ka siis, kui ainult üks lahutust nõuab.

Kõneleja arwates on ülekohus ka see absoluutne nõudmine, et abielu lubatud on ainult ühe mehe ja ühe naise wahel. Ainuabielu ei ole mitte millegagi põhjendatud (wahelehüüe: kuidas tahate lastele kaswatamist kindlustada?)

Selles seaduses puudub ka määrus, et iga abielusse astuja ainult sellekohase arstlise järelwaatuse järele abielusse astuda tohib.

Kokkuwõttes leiab kõneleja, et praegune ühiskond patustab tegelikult küll praegu abielu seaduse wastu, kuid seadusandlijelt ei taheta seda olukorda sanktsioneerida.

Rkl. Tõnisson. Eelkõnelejate mõtteawaldustes on palju, mis praeguse seltskonna ühe kihi juures iseloomulik. Seal on nagu uhkuse asjaks saanud senise abielu korra üle naerda. Kui nüüd ka riigikogus sarnaste kõnedega esinetakse, siis ei wõi meie seda mitte waikselt pealt kuulata.

Kõneldakse isiklikust wabadusest.

Abielu aga ainult isiku wabaduse seisukohast hindama hakata, tähendaks abielu ühiskondliste ja rahwuslikkude mõistete mahasalgamist. Isik ei saa ennast mitte piiramata maksma panna, jättes tähele panemata ühiskonna huwid. Sellepärast ei wõi isikule ääretut wabadust nõudma hakata sarnase sotsiaalse instituudi juures, kui abielu seda on. See oleks niihästi rahwa, kui ka riikluse ja terwe inimkonna huwide rikkumine. Ühiskondlikud ehk sotsiaalsed nõuded ei ole sugugi nii rõhuwad isikule, kui seda kirjeldada püütakse.

Siin kõneldakse selle seaduse-eelnõu wastu, nagu oleks ta tagurline. Kuid selle juures unustawad arwustajad, et see seaduse-eelnõu Taani abieluseaduse eeskujul walmistatud on. Ometi on Taani abielu seadus just abielu lahutamise mõttes nii wabameelne, et Taanis praegu rohkem lahutatud naisi ja mehi ringi käib, kui wõrdlemisi kusagil mujal Euroopas. Palju siis meil weel nõuda tahetakse?

Paljunaiste pidamise õiguse nõudjad ei pane tähele seda, mis ütlewad naised seal, kus paljunaiste pidamine maksew on.

Ettepandud seaduse-eelnõu on küllaldane selleks, et puudusid senise abielu seaduse juures kõrwaldada, kus need olemas.

Lubamata on waade tõuterwise nõudmise peale, nagu oleks see mõnesugune loomakaswatamise küsimus. Tõuterwise nõudmine wõtab Lääne-Euroopas ikka enam ja enam hoogu. Nähakse ära, et see rahwaste elus tähtsam nõudmine on.

Abielu seaduse juures peame ka meie kindlasti nõudma, et ta mitte ei saaks tõuhalwendamise abinõuks. Kas neid eeldusi kerge wõi üleüldse wõimalik on luua, seda peab üksikasjaline kaalumine otsustama (kõne toome täielikult lähemal ajal).

Rkl. Lattik tähendab peaasjalikult, et abielu, nagu seda ka meie ühiskond on tunnistanud, ei ole mitte kahe inimese lähendus lühikeseks ajaks, waid leping eluks ajaks, sest sellest on huwitatud ka lapsed ja tulewane põlw. Kui tegelikult abielu lahutamise protsessidest osa wõtja tähendab kõneleja, et suuremal hulgal nõrgemale, s. o. naisele ülekohut sünnib, kes lapsi kaswatades ennem närtsib. Tema õigusi peaks seadus kaitsma. Soowitab rkl. Astile ka neid kuristikka näha, kuhu mahajäetud naised ja lapsed on tõugatud.

Edasi soowitab kõneleja arstliku tunnistust meeste kohta.

R. l. M. Martna selgitab sotsialdemokraatide seisukohta abieluseaduse kohta. Abielu seadus ei tohi mitte isikuwabadust ilma põhjuseta kitsendada, kuid sellejuures ei wõi silmast jätta ühiskondlisi nõudmisi, mis tekiwad järeltulewa sugu kaswatamise suhtes.

Ka r. l. Palwadre (sots.-dem.) waidleb r. l. Ast'i wastu. Proowi aastast ei wõi jutugi olla, seletab kõneleja. Oma suurt sotsiaalset radikaalsust peaks r. l. Ast ennem sellega üles näitama, et ta naiste majandusliste seisukorra parandamiseks seadusandlikult rohkem nõuaks.

Peale selle, kui kommisjoni aruandja kõnelejate poolt seaduse-eelnõu kohta tehtud etteheidete peale wastanud, wõetakse abielu seaduse-eelnõu 1. lugemisel wastu.

Selle järele kuulutatakse 15-min. waheaeg.

Peale waheaja teatab juhataja, et r. l. Maramaa (sots.-dem.) on riigikogust lahkunud. Tema asemele astub M. Tulp (wiimane on juba koosolekul).

Päewakorra järele tuleb harutusele **abielu asjade kohtupidamise kord.**

Selles korras on ette nähtud, et abielu makswusetaks tunnistamise ja lahutamise asjad toimetatakse kohtutes üleüldistel alustel. Selles korras on ette nähtud muu seas ka see, et kui mõlema poole nõusolekul abielulahutamise palwe sisse on antud, siis sellele palwele enne käiku ei anta, kui pooled waremalt kolme kuu järele oma palwet uuesti korranud on.

Eelnõu wõetakse ilma waielusteta wastu.

Ka

abielu seaduse ja abielu asjade kohtupidamise seaduse-eelnõu

wõetakse ilma waielusteta 1. lugemisel wastu.

Selle järele asutakse

awalikkude üldhariduslikte keskkoolide seaduse-eelnõu

harutamisele.

Kommisjoni aruandja r. l. Annusson (tööerak.) tähendab, et seaduse-eelnõu juures on seisukohale asutud, et keskkooli haridus maksuta peaks olema, wähemalt ei peaks koolimaks takistama keskkooli haridust saamast. Sarnasel korral suureneb tung keskkoolidesse arwatawasti nii, et mõnes kohas püüd wõib tõusta, keskkoolisid rohkem awada kui riigi majanduslik jõud seda lubab. Et seda ei juhtuks, selleks on ette nähtud, et walitsus koolide wõrgu kindlaks määrab ja ainult selle wõrgu piirides keskkoolisid awada wõib.

Keskkooli õpeaeg on ettenähtud 5 aastane.

Õpilaste indiwiduaalsete wõimete ja kalduwuste kohase töötamise wõimaldamiseks luuakse alamaste 2-aastase kursusega ja ülemaste 3-aastase kursusega, mis jaguneb unitaarosaks ja mitmeks eriosaks. Mõlemas astmes on osa kõigile sunduslikka õpeaineid ja mõned walitawad õpeained.

Peale õpilase waimlise arenemise pannakse rõhku ka õpilase kehalise arendamise peale.

Usuõpetuse küsimuses on praegune seaduseelnõu samale seisukohale asunud, nagu see praegu maksewas algkooli seaduses läbi on wiidud.

Kooli ja kodu wahekord on ette nähtud sellega, et on loodud wanemate komiteed koolide juures.

See seadus kawatsetakse maksma panna 1. aug. 1923. a. Siis kaotatakse ära keskkoolide juures alamad klassid, mis wastawad algkooli kuuele klassile.

Aruandja paneb kommisjoni nimel ette eelnõu 1. lugem. wastu wõtta.

Koosolek lõpetatakse aga kl. 8,40 min., ilma et läbirääkimisi alataks.

Järgmine koosolek määratakse teisip., 19. sept. kl. 5 p. l.

Päewakorra määrab juhatus kindlaks.

Ei ole kusagil

paremat ega täielikumat wäljawalikut **raamatutest, õpeabinõudest ja kirjutusmaterjalist,** kui

J. Raudsepp'a

raamatu- ja kirjutusmaterjalikaupluses,

Küüni tän. 1-a.

Ajakirjanikkudele

on riigikogu juhatuse otsuse järele luba antud riigikogu kuluarides ja einelaua ruumides wabalt liikuda.

Asunikkude wabastamine rendist ehituse aastatel.

Rkl. Maaker ja Zimmermann paluwad riigikogu juhatust wabariigi walitsusele ette panna järgmist küsimust:

Praeguse aja hoonete ehituse raskusi silmas pidades awaldas riigikogu eelarwe alamkommisjon soowi, et asunikud ehituse aastatel saaks rendimaksust wabastatud, — kiwimajade ehitajad 3 aastaks ja puumajade ehitajad 2 aastaks.

Selle peale waatamata, et kommisjoni istumisel wiibiw põllutööminister soowiawaldusega päri oli, ei ole senini selles asjas mingisuguseid samme astutud.

Küsijad paluwad teatada, kas ja millal mõtleb walitsus seda soowiawaldust täita.

Riigipäewad ja walitsusküsimus Soomes.

Dr. S. Ivalo (Helsingi).

Soome eduskond astus uute wallimiste järele 5. septembril kokku. Juhatuse walimisel tõrjuti seekord eduskonna suurem erakond, sotsialdemokraadid, eemale. Kogumus-erakond — Soome parem tiib — ja maaliit, — keskkoha suurem erakond — leppisid eneste wahel esimehe ja ta abiliste walimise asjus kokku. Esimesele kohale määrati maaliitlane, endine põllumajanduse minister Kallio, teisele kogumus-erakondlane praost Wirkkunen. Kolmandale kohale sai liisu teel eduerakondlane Dr. Mantere. Kommunistiline erakond, mis nüüd oma nime all eduskonnas olemas, hääletas alguses üht oma meest, kes praegu riigi äraandmise pärast wangis istub, ja andis pärast tühje sedelid, nii jäi kogu pahem tiib, 40 protj. eduskonnast, selle juhatusest koguni eemale.

Ülemalnimetatud kahe erakonna kokkuleppe tõttu tegid mõned selle järelduse, et nüüd algab püsiwam koostöö nende kahe suurema kodanlise erakonna wahel, peale muu ka walitsuse moodustamise asjus. Esiotsa näib see oletamine aga kindla aluseta olewat. Waadatakse weel uue eduskonna kui suure küsimusmärgi peale, ilma et otsustada wõidaks, kuidas seal wahekorrad kujunewad.

Tähtis on küsimus, missuguse uue walitsuse saab Soome. Juunikuust peale walitseb ajutine, poliitiliselt wärwita ametmeeste walitsus. Kui Wennola ministeerium kewadel Warssawi lepingu pärast riigitüürilt lahkus, ei saadud enne walimisi enam keskerakondade walitsust kokku seada.

Praegune Cajanderi ministeerium kuulutas kohe, et ta hakkab jookswaid asju ajama, millest tulewa aasta eelarwe walmistamine kõige tähtsam on ja sedagi eduskonna kokkutulemiseni. Nüüd ongi senine walitsus oma lahkumise palwe ära annud. Selge on kogu aeg olnud, et sügise alguses tuleb uus walitsus moodustada. See jälle wõib sündida eduskonna määrawate erakondade kaastegewusel, sest et walitsusel peab põhiseaduse järele eduskonna usaldus ja poolehoid olema. Selleks on katsutud neil päiwil selgusele jõuda.

Juulikuus walitud eduskond läheb endisest kes suhtes lahku, et seal parem tiib (kogumus-erakond ja Rootsi erakond) on natuke kõwenenud keskkoha (eduerakonna) kulul. Seda arwesse wõttes peaks uus walitsus enam paremale poole kalduma. Keskkoht (maaliit ja eduerakond), kes seni walitsemise eest pidi suurema osa wastutust kandma, ei wõi nüüd seda oma kanda wõtta, wähemalt üksi. Jõusuhted on nüüd niisugused, et parem tiib ja keskkoht eduskonnas on üsna ühesugused, umbes 60 liiget mõlemad: pahemal tiiwal on 80 liiget, nimelt 53 sotsiaaldemokraati ja 27 kommunisti. Kõige õigem küsimuse lahendamine oleks siiski see, et kodanlised erakonnad ühiselt moodustaksid walitsuse, ja sinna poole näikse nüüd kawatsused kalduwatki. Kuid siin on suuri, peaaegu wõitmata raskusi.

Kõige pealt on liig täbar Rootsi erakonna peale (umbes 25 meest) toetada. See on kõigis küsimustes liig wanameelne, ajab esimeses reas oma keele ja rahwuse asju, püüdes moodustada riiki riigis kogu rahwa kulul. Maaliiduga, kes kõige ägedamalt rootslaste eesõiguste wastu seisab, läheks ühistegewus tal wäga raskeks.

Keeruline näib olewat ka kokkulepe maaliidu ja kogumuserakonna wahel. Nende lahutajaks on kõige pealt keskkoha wiimasel riigipäewal heaks kiidetud, aga uute wallimiste pärast rohelise kalewi alla hääletatud maareformiseadus, mille järele ülearusest maast maatameestele maad wõib harimiseks anda. Seda seadust (Kalloi seadust) ei kiida parem tiib ega taha, et walitsus selle heaks sammusid astuks ja ta maksmahakkamise eest hoolitseks. Teine samasugune keskkoha meeste poolt soowitaw seadus on see, mis puutub metsakauplejate maisse. Keskkohaks ei wõi loobuda nende enne juba eeskawasse üleswõetud seaduseelnõude täidesaatmisest. Wäga kahtlane on, kas parem tiib selles asjas endisest seisukohast taganeb. Kui ei, on walitsuse moodustamine kodanlise tähe all wõimata.

Wõib sedagi oletada, et kui asjad kord nii on, sotsialdemokraatlik erakond walitsusesse astub ja keskerakondadega kõik walitsusbloki moodustab.

Kommunistid ja parem tiib jääksid wastasrinda. Sotsiaaldemokraatlik erakonna walitsus ja eduskonna rühm sai üldiselt erakonna koosolekult wolituse iseäranis tarwilikul korral oma mehi walitsusesse saata. Tõenäoliselt ei tundu ometi, et seda luba praegusel seisukorral, kus kommunistid püüawad töörahwa hulka oma nõusse saada, tahetakse kasutada. Seda lubab waewalt sotsialistide taktika. Pealegi oleks walitsuseeskawa poolest kokkulepe sotsiaaldemokraatide ja keskerakondade wahel koguni raske, nähtawasti hoopis wõimata. Esimeste nõudmistesse kuulub peale muu kaitseliidu kaotamine. Sellega ei lepi aga keskerakonnad sugugi, mõned muud mõtete lahkuminekud jäägu nimetamata. Niisugune kombinatsioon, millele wallimiste tagajärg tuge ei anna, tuleb siis arwest hoopis wälja jätta.

Juba on nimekirju awaldatud, mille kokkuseadmine sellel mõttel põhjeneb, et sobiwad mehed eriierakondadest, nimelt maaliidust ja kogumus-erakonnast, ometigi walitsuse moodustaksid, kelle eeskawast pahemad tülikküsimused eemale jäetaks ja oleks seega tööministeerium uuel kujul. Aga needki nimekirjad näiwad enam healetahtmise kui asjalikule järelkaalumisele olewat rajatud. Eduskonnas puhkamas olewad suured seaduse-eelnõud — neid on ülepea 18, tulewad nüüd harutuse alla, kas neid heaks kiidetaks wõi tagasi lükataks ega wõi walitsus nende asjus oma seisukohta ütlemata jätta.

Umbtänawas ollakse, ega teata, kuidas sealt wälja pääseda. Minu meelest näitab sel silmapilgul tõenäolik olewat, et praegune Cajanderi ametmeeste ministeerium, ehk see küll ennast juba lahti palunud, esiotsa weel mõneks ajaks tüürile jääb, kuni see mingisuguse küsimuse puhul eduskonnale saab usaldamatuse lause ehk kuni asjad selgiwad.

Kõige täbaram praegustest küsimustest on ikka maareformi küsimus, „Kallio seadus." Määrused eraisikute maa edasiandmisest maatameestele harimiseks, mis läbi Soome õige suure arwulise ja seega muretäratawa maata wäe seisukohta katsutakse parandada, on ometi koguni ettewaatlikult kokku seatud ja puutuksid ainult suuri mõisaid ja neidki wäikse protsendiga. Paremal pool kardetakse ometi kangesti omandamise õigusesse puutumist, kuigi seaduse-eelnõus täielik tasu on ette nähtud ja maaharimiseks kõige esmalt riigi maad wõetakse. Wiimasel riigipäewal wõeti seadus suure häälteenamusega wastu, aga kuidas lugu nüüd läheb, ripub palju peale muu sellest, missuguse seisukoha kommunistid selles asjas wõtawad. Need purustamise mehed ei soowi ehk edendada maameeste klassi tekkimist, wõimalik, et nad parema tiiwaga ühinewad ja siis läheb kogu seadus luhta.

Nende sisemiste küsimuste kõrwal on wiimsel kewadel terawaks läinud wälis-poliitilised asjad, näit. Soome seisukoht Warssawi lepingu wastu ja koostöötamine Wenemaast loobunud piiririikidega. Küsimus on Soome poolt maha maetud ega ole sellest wiimsel ajal enam midagi olnud kuulda. Kogu wälispoliitilise orientatsiooni küsimus on sedapuhku täiesti soiku jäänud. Aga tõenäolik on, et mõnesugused asjad, nimelt nõukogude Wenemaa ebaustaw oleks naabrite wastu ja joontajamine, pea need küsimused uuesti päewakorrale tõstab.

Päewauudised.

Peaminister Wirth'i kõne Saksa kaubandus- tööstuspäewal.

Berliinist, 14. septembril, kell 9 õht. (Trj.). Saksa tööstus- kaubandus päewal kurtis esimees Franz Mendelssohn sissejuhatawas kõnes, et eelmise nädala läbirääkimised, hoolimata Saksa walitsuse ja riigipanga agarast püüdmisest, mingisuguseid resultaate ei ole annud. Kõneleja awaldas lootust, et edaspidistel läbirääkimistel siiski poolitigi soodne lahendus leitakse, sest aeg ei tööta ei Saksamaa ega wastaste eest.

Riigikantsler Wirth tähendas oma pikemas kõnes muuseas, hullumeelsus olewat uskuda, et üks rahwas üksinda suure sõja kulud kanda jõuab. Kõik sõjast osawõtjad peaksid ühinema, et sõja lõpu üle weel kord läbi rääkida ja leping teha, mis maailma tõelikku, kestwa rahu kindlustaks. Seda ei olewat weel olemas; Euroopas ei olewat weel mingit tõepoolest suurejoonelist poliitikat, waid tähtaegade poliitika. Kui tahetakse eesmärgile jõuda, tuleb suur heakstegemise küsimus rajada kainele, läbikaalutud alusele. Maailma awalik arwamine ei peaks alati kriise ja ultimatiwseid seisukordi kartma, kui Saksa walitsus nõudmistele wastu paneb, mida Saksamaa täita ei suudaks.

Läti ja nõuk. Wenemaa majandusline ja poliitiline wahekord.

Nõukogude Wenemaa diplomaatilise esitaja k. t. Semashko on Läti lehtedele seletusi annud Läti-Wene wahekorrast.

Mõlema riigi wahekord, waatamata mõne wäikse tähtjusega wahejuhtumise peale, muutuwat järjest loomulikumaks, sest Lätis ja nõuk. Wenemaal olewat palju ühiseid majanduslisi huwisid. Nõuk. Wenemaa majanduslistele organisatsioonidele olewat Läti transiit-teed ja sadamad tarwilikud.

Ajakirjanduse etteheited rahulepingu korratu täitmise kohta ei wasta tõele. Rahulepingu peatingimised on täidetud — 4 milj. kuldrubla tasutud, laewad ja raudteematerjal reewakueeritud, arhiiwid tagasi antud jne. Metsa kontsessiooni küsimus lahendatakse lähemal ajal.

Transiit-saadetused Läti kaudu on Peterburi ja teiste põhjapoolsete sadamate korrapärase tegewuse tagajärjel wähenenud, kuid osalt ka Läti wastutulematuse pärast, — kõrge kaubaladude rendihind ja piiratud sissesõidu wõimalused.

Prantsuse ministritenõukogu koosolek.

Bordeaux'st, 14. sept. (Trj.) Prantsuse ministritenõukogu koosolekul informeeris Poincaré kabineti liikmeid Saksa-Belgia läbirääkimistest, mis Berliinis hiljuti lõppesid. Ta andis teada instruktsioonid, mis ta Prantsuse delegatsioonile heakstegemise kommisjoni juures annab. Järgnewatel läbirääkimistel kiideti tähendatud Poincaré poolt antud juhtnöörid heaks.

Edasi esitas Poincaré aruande Wäike-Aasia sündmuste kohta ja tegi ettepanekuid Prantsuse poliitika kohta Wäike-Aasias. Nõukogu wõttis Poincaré ettepanekud wastu, milel eesmärgiks on Lähedas-Idas püsiwat rahu jalale seada.

Ostame
linu ja linaseemneid
päewakohase hinnaga.
Jõgewa Majandusühisus.

Kooliraamatuid, õppeabinõusid ja kirjutusmaterjali
soowitab hästi mõõdukate hindadega
// Hans Raag //
Rüütli tän. nr. 13.

Koolidele
Tartu näitusel I. auhinnaga kroonitud walget ja wärwilist koolikriiti.
T. Perri tööstus, Wiljandis, wähesel ja suuremal arwul soowitab
E. K.-Ü. „Postimehe" raamatukpl.

Artist Petrogradi Maria teatrist
A. S. Nowitski
annab balleti, plastika, karakter- ja salongtantsu tunde.
Spetsiaal-tantsude walmistamine näitelawa jaoks. Õpilaste üleskirjutamine kestab iga päew kl. 12—2 p. Õpilaste arw on piiratud.
Lepiku tän. nr. 6, krt. 1.

Sõredad sõelutud
sepasöed ja aurusöed
jõuawad lähemal ajal kohale. Eeltellimisi wõtab wastu Joh. Linde Tallinnas, kontor Merepuiesteel nr. 15.

Wäljamaalt.

Wenemaalt.

Lyon'i linnapea sõit Wenemaale.

Berliinist, 14. sept. (Trj.) Ajalehtede sõnumite järele jõudis endine Prantsuse minister, Lyon'i linnapea Herriot, hulga Prantsuse radikaal-sotsialistide esitajate saatel Berliini, kus ta sealwiibiwate nõukogude walitsuse liigete poolt wastu wõeti. Herriot seletas, et ta Lenini otsekohesel kutsel Moskwa edasi sõidab.

Inglismaalt.

Tööliste erakonna kandidaadid tulewasteks walimisteks.

Londonist, 15. sept., kell 4 homm. (Trj.) Tulewastel parlamendi walimistel saab Inglise töölisteerakond labowa-party kõige wähemalt 450 kandidaati, millest 400 juba kohalikkude erakonnal. organisatsioonide poolt on kinnitatud. 1918. aasta walimistel oli töö erakonna poolt ülesseatud 361 rahwaesitaja kandidaati. Arwatakse, et lähemas tulewikus moodustatakse eriline Wallis'i töölisteerakond.

Ühisriikidest.

Wabariikline senaator Lodge tagasi walitud.

Berliinist, 14. sept. (Trj.) New-Yorgi teate järele waliti wabariikline senaator Lodge Bostonis rõhuwa häälteenamusega tagasi.

Segateated.

Uus lennumasina mootori tüüp üles leitud.

Londonist, 14. sept. (Trj.) „Daily Chronicle'i" järele on Inglise õhulaewanduse eksperdid uue tugewa mootori wälja mõelnud lennumasinate jaoks, mis küttena bensiini asemel toorest õli tarwitab — ainet, mis harilikust lennumasinamootori kütteainest 5 korda odawam on.

Ajalehed arwawad, et sellel leidusel kaugeleulataw tähtsus saab olema lennuasjanduse arenemise kohta.

Uus mootor ei ole tegelikult sugugi mitte raskem harilikust lennumasina mootoritest, mis praegu tarwitusel on.

H. CEGIELSKI TOW. AKC.
Asutatud 1846. Poznan (Poolamaal)
4580 töölist ja ametnikku.
Põllumajanduslikste masinate, lokomobiilide, aurupeksumasinate, nulitsawedurite, wiinapõletuste ja tärkliswabrikute sisseseadeid, rauda- ja terasewalamine, wagunwabrik.
Näitusel wäljapaneku koht nr. 90.
Üldesitaja Eesti ja Läti tarwis on
„Balticpol" Riias, Torna eela 7.

Kaks mööbliwagunit
on saadawal mööblite ehk muude õrnade asjade Saksamaale weoks. — — Tellimistega palutakse pöörduda
Eesti Tarwitajate Keskühisuse Transport osak. poole, Tallinn, Wiruwärawa puiestee 15. Telef. 10-68.

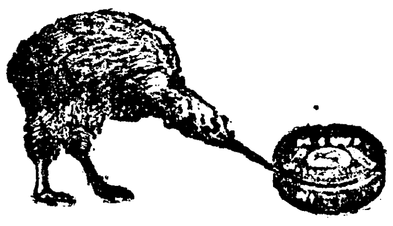
Kõigil ei ole weel mitte kindel,
et on olemas ainult üks wõimalus, kuidas kaitseda ja hoida oma jalanõusid. Selleks peate tarwitama ainult head saapakreemi.
Igal aastaajal ja iga ilmaga hoiab „Kiwi" igasugu naha pehme ja weekindla, muudab peene kui ka jämeda ja kantud jalanõu ikka uueks ja annab suurepärase ja kestwa läike. See wõrdlematu saapakreem on walmistatud Inglismaal paremateist saadawatest ainetest.
„Kiwi"

„Postimehe" abitalitus Wiljandis,
Posti uulitsas,
Ajakirjanduse kontor „Walgus".
Tellimiste ja kuulutuste wastuwõtmine ja üksikute numbrite müük. — E. K.-üh. „Postimehe" kirjastusel ilmunud raamatute müük.
Märkus. „Postimehe" mootor-dresiina abil loodud kiire ühenduse tõttu on päewal ilmunud „Postimees" Wiljandis müügil ja tellijatel käes järgmise päewa hommikul, nii siis — kõige wärskem leht uudiste poolest.

Siseriigist.

Wilets postikorraldus Räpina ja Wõru wahel.

Posti tuuakse Räpina postkontori kõigest kaks korda nädalas — igal teisipäewal ja reedel. Enne ilmasõda, kui postkontor siin awati, saadi post kätte kolm ja enam korda nädalas.

Räpina on suurem keskkoht, kust posti saawad 4—5 walda ja Wõõbsu postiagentuur. Otse hirmutaw lugu on ajalehtedega, sest korraga tuleb sulle terwe poolenädala osa kätte — ja loe neid siis kibedal töö ajal!

Nii mõnigi, kes healmeelel ajalehte loeks, jätab lehe wiletsa postikorralduse pärast tellimata, sest mis sa tast ikka tellid, kui ta wanalt kätte jõuab.

Kadedusega kuuleb, et Wirumaal wallad posti iga päew kätte saawad ja et seal kõiksugu abinõud ära kasutatakse, et postiwedu kiirendada. Meie maakonnas näikse otse selle wastu töötawat! Kuid loodame, et ka meilgi ometi kord sest aasialikust postikorraldusest üle saadakse ja postiwedu ajanõuete kohaselt sisse seatakse. K.

Räpina seltsimaja on täitsa korratus olekus, uksed, aknad lagunenud ja katki, osa neist wist koguni lõhutud. Katus jooksis kogu möödaläinud aasta läbi, nii et saali iga wihma järele tiik tekkis. Wiimaks jõuti ometi niikaugele, et uus katus peale saadi.

Hoone peremees on laenu- ja hoiu-ühisus, kuid asukoha leiab seal ka haridusselts j. t. Nad peaksid koos selle eest hoolitsema, et maja wõimalikult kohe korda seataks.

Ruumikale seltsimajale otse külje alla on Loderaud uue kinoteatri ehitanud, millest tubli wõistleja seltsimajale saab.

Pühap., 3. sept. oli seltsimajas Wõru spordiseltsi „Lembitu" poolt jõustiku pidu korraldatud, kus rahwast wähe oli. Kui kinos mootor rikki läks, siis wast kogus ak spordipidule inimesi.

Spordi ettekanded jätsid hea mulje järele.
O

Kalajärwede ja tiikidega käiakse Hargla pool hoolimata ümber. Mõniste mõisa ja Soru „Kantsi" järwedes ennem oli mõisaomanikul õige kenad kalakaswatused, kuid nüüd on mõlemad järwed kinni kaswamas. Mõnistes püütakse kalakaswatuse tiigist ilma lubata kalu, ning Sorus on järw mõne saja marga eest wälja renditud. Rentnik saab ühe nädala püügist terwe suwe rendi, kuna ta järwe korraspidamise eest tarwilisel hoolt ei kanna. Paari suwega on mõlemates järwedes endise töö jäljed kinni sõtkutud ning järwest jääb porine lomp. Sellesarnaseid näitusi wõiks muudeski järwedest ja kalatiikidest tuua. Kas me tõesti nii rikkad oleme, et walmis wara sel wiisil hukkuda laseme? J. K.

Enam ühistegewust!

Mõniste põllupidajate seas tundub elawat wajadust tarwitajate ühisuse poe järele. Naabriwallas Tahewal töötab peale aasta ühistegewuse alal asutatud kauplus hea eduga. Kuigi asjaga päri ollakse, tõmbab igaüks end tagasi, kui tarwis oleks asjaga hakatust teha. J. K.

Hargla õpetajate ühingu senine tegewus on ainult liikmeraha maksmises seisnud. Aeg oleks tõesti käes produktiiwset tegewust awaldada, kasuks enesele, eestujuks teistele. J. K.

Teede wõrku tuleks üles wõtta.

Mõniste jaama ja Tiitsa mõisa waheline tee, ta on palju käidaw, wäga tarwilik, kuid wõimatus seisukorras, iseäranis wihmaste ilmadega. Et tema parandamine kohalikule mõisaasemikule üle jõu käib, siis peaks tema korraspidamine ja silutamine tingimata. Wald peaks see tee (ning sellesarnaseid teesid leidub weelgi) tingimata teede wõrku üles wõtma — on ju see üks käidawam teeharu. J. K.

Ulakusi tuleb Mõniste Mäe-külas tihti ette. Tuleb ette, et öösel ümberhulkujad külapoisid, peale selle kui nad karjalaste uksetega wõõruskäike teinud, peremehe kraamist üht teist ühes wõtawad ning muid ulakusi toime panewad. Mõni peremees on sunnitud hulkujaid püssiga hirmutama. J. K.

Wõrumaa asunikkude elust.

Wõrumaal on enamjagu mõisadest planeeritud kohtadena wälja jäetud. Juba wabadustsõja ajal jagati üks osa mõisaid ühispidamiseks sõdurite wanematele kui ka eraisikutele wälja. Maa-andmine sõdurite wanematele tõstis sõdurite meeleolu.

Mõisate jagamisega on nüüd nii kaugele

jõutud, et maokonnas ainult weel mõned mõisad jagamata on, mis aga lähemas tulewikus ka jagamisele tulewad.

Jagamisel on ilmsiks tulnud mitmesuguseid wäärnähtusi, kuid üleüldises mõttes wõib kõnesolewat korraldust ikkagi hästi kordaläinuks pidada.

üks iseloomu joon, mis meie asunikkudes esile tuleb, on püüdmine ilma laenuta läbi ajada. Meie inimesed tahawad sellele tunnetusele anduda, et see mis olemas, ka tõepoolest nende oma on, ilma igasuguse wälis-abita.

Üleüldse on asunikud juba enam-wähem kosunud, hakkawad endisel mõisa nurmel siin ja seal hooned kerkima; läbi jügis hommiku waikuse kostawad kirwe löögid: Ehitatakse Eesti koda...

Nii mõneltki poolt kostnud hädaldused maa jõõti jätmiset, näljast jne. on tuulde läinud. Meie asunikud on juba näidanud, et nad oma maalapiest suure andumusega hariwad. Suwiwiljad on pea igalpool head: kaer, oder, suwinisu, tattar — kõik nad tõotawad rahuloldawat saaki. Ainult rukkil on tänawu enam-wähem kõlbusaasta, sest taline paks lumi, mille all rukki orased sulad, määndas orased kohati ära, nii et ta ainult keskmist saaki annab: kartuli saak on arwatamasti keskmine, sest rooste wõttis warajalt kartuli pealsed ära, nii et kartulid kaswu poolest wäikseks jäid. Alalise wihma tagajärjel on nad kohati ka kärnalised.

Ühinemises on asunik endisest põllusest peaaegu ees, sest pea iga asunik kui end. sõdur on kohalikkude dem. sõd. liidu osak. liige, ja reale selle on neil ka weel oma masinatarwitajate ühingud jne.

A. K.

Käpina Sahari laadalisi wiib Wõõbsu aurik „Wanemuine"

pühapäewal, 17. septembril, kell 8 homm.
Tagasisõit Wõõbsust teisip., kell 8 homm.
Esmaspäewane sõit Tartust Wõõbsu, 18. septembril, jääb ära.

Ruberoid

on kõige parem **katusekatmise materjal.**
Saada kont. „Edasi", Tallinn, Sauna tän. nr. 3, krt. 3. — Kõnetr. 369.
Esitaja Tartus **G. Lane**, Poe tän. nr. 9, kõnetraat 5-86.

Wiljandi maakonnawalitsuse asjaajamisest.

Kui Wiljandi maakonnawalitsus oma rahaasjanduses puudujäägisse jäi, otsustas maakonnanõukogu selle katmiseks igalt maksumaksjalt 400 m. nõuda.

Sarnast maksunõudmist peetakse mitteõiglaseks ja ta sünnitab laiades ringkondades palju nurinat.

Ehk küll tulumaksu süsteem ei ole saanud lõpulikult wälja kujuneda, oleks tema järele maakonnawalitsuse puudujäägi tasu jaotus hingede peale ometi õiglasem kui praegune nõudmine, kus inimese warandusliie seisukorra peale mingit rõhku ei panda, waid sellest küllalt arwatakse olewat, kui tal hing sees on: talukohtade omanikud, saunamehed ja teenijad — kõik on Wiljandi maakonnanõukogu poolt ühel wiisil hinnatud ja ühesuuruse lisamaksuga à 400 m. koormatud.

Tulumaksu süsteemi järele käies oleks õigus olnud maksualustelt nõuda kuni 20 protsent tulumaksu suurusest.

Siinjuures olgu tähendatud, et Wiljandi maakonnawalitsuses ja nõukogus põllumeeste kogude, s. o. end. maaliidu ollus walitsemas on. Mis maakonnawalitsus ette paneb, selle kinnitab ehk wiib otsusena läbi ka maakonnanõukogu. Teiste erakondade arw ei ulata kogu häälte arwu poolenigi; nii jääwad siis wastuwaidlejad ikka wähemusse.

Pops.

Raudtee sihi

aeti käesolewal suwel Wiljandist Tarwastu kaudu Walga sihile. Kuid küsitaw on, kas selle raudtee ehituse kawatsus teostust näeb, sest selle kõrwale kerkiwad teiselt poolt soowid ja nõudmised, et uus raudtee peaks Halliste-Karksi sihi omandama.

Ärge unustage,

et kõige kasulikumalt ostate teie

raamatuid, õpeabinõusid ja kirjutusmaterjali

J. RAUDSEPPA raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplusest, **Küüni tän. nr. 1-a.**

Abikoolid nõrgaandeliste laste jaoks.

Kuna haridusministeeriumil kawatsus on tulewal aastal abikoolisid nõrgaandeliste laste jaoks awada ja selleks otstarbeks riigikulul õpetajaid saata Saksamaale Bonni sellekohastele ettewalmistamise kursustele, mis 17. sept. kuni 23. okt. s. a. kestawad, kutsus hiljuti Wiljandi maakonna-kooliwalitsus kooliõpetajaid üles endid tähendatud kursuste jaoks üles andma.

Seni ole weel üksi õpetaja selleks soowi awaldanud. —s—

Wiljandi rentei Eesti panga osakonnaks ümbermuutmisega

on selle tegewus märksa laienenud. Kuna panga laenu protsendid kohalikkude krediitasutuste omadest palju wähemad siis on laenude nõudmine õige claw. Ka tuuakse tähendatud rahaasutusse suuremal arwul raha hoiule.

Osakonna juhatajaks on endine Põhja panga Wiljandi osakonna juhataja hr. Aug. Wihwelin, tema abiks — senine rentei ülem Ohtla. Endised ametnikud jäid kõik oma kohtadele edasi, kusjuures palga olud paremad on, kui waremalt renteis. —a—

Uued ehitused Wiljandis.

Kuna wiimastel aastatel Wiljandis mingisuguseid ehitusi korterikriisi lahendamiseks ette ei wõetud, on tänawu selles parandust märgata. Peale wähemate majade mis linnaosades ehitatakse, ehitab majaomanik Luts südalinnas Lossi uulitsas suurele ühekordsele kiwi majale kaks korda peale, mis walmis saades ka linna ilu tõsta tõotab. Peale uute ehituste on käesolewa ehitusaja jooksul suurem hulk majasid remonteeritud ja wälispidi kaunistatud. —a—

Lossi tänawa pikendamise küsimus Wiljandis.

Lossi uulitsa pikendamise tarwidus kuni nõndanimetatud „Kirsimäeni", mille wajadusest omal ajal „Postimehes" kirjutatud, on tingimata tarwilik.

Selle küsimuse lahendamise otstarbel on linnawalitsus Wiljandi linna kiriku nõukogu poole pöörnud, kellele uulitsa alla minew maa kuulub. Nagu kuulda, ei olewat maatüki andmise tingimised mitte wastuwõetawad. Wõimalik, et linnawalitsus selle tarwilisel korral wõõrandamise teel omandab. Järgmisel linnawolikogu koosolekul tuleb asi otsustamisele. —a—

Mustla alewi Tarwastu wallast lahutamise küsimus eitawalt otsustatud.

Omal ajal esinesid Tarwastu wallawalitsus ja üks osa Mustla alewielanikke Wiljandi maakonna nõukogu ees ettepanekuga, et alew saaks wallast lahutatud.

Palwele wastu tulles määras Wiljandi maakonna nõukogu kawatsetaw alewi piirid kindlaks ja saatis asja lõpulikuks otsustamiseks omawalitsuse peawalitsusele edasi.

Nüüd, kus waheajal üks osa Mustla elanikke alewi lahutuse wastu protestiga olewat esinenud, on omawal. peawalitsus, nagu kuulda, asja eitawalt otsustanud.

R.

Karbikorjanduse langenud põdurite ausamba ehituseks Wiljandis

korraldab Wiljandi näituse ajal „Noorsepade" wanematekogu.

Kuna juba mitmes kohas kodumaal langenud põduritele ausambad on üles seatud, ei taha wiljandlased teistest järele jääda ja loodawad, et korjandus hästi korda läheb. —a—

Õppeaasta algul soowitame

algkoolidele:

L. Mahlstein - H. Männik — **Elus loodus.** (IV. trükk.) Elusa looduse õpperaamat neljaklassilistele algkoolidele. Hind 145 mk.
O. Schmeil — **Wäike loodusõpetus** neljakl. algkoolidele. H. 150 mk.
Kogermann - Männik - Mahlstein — **Looduseõpetus.** Eluta ja elus loodus, IV. õpeaasta, 2-he wärwilise tahwliga kriidi paberil. Õpperaamat kuuekl. algk. II. Hind 150 mk. V. õppeaasta ilmub oktoobri lõpul.
Sütt - Koppel — **Maateaduse õpperaamat.** IV. õppeaasta.
Weski - Grünthal — **Aritmeetika.** I.—VI. õppeaastani. Hinnad: I.— 65 mk. II. — 55 mk. III. — 70 mk. IV. — 130 mk. V. — 90 mk. VI. — ilmub pea.

Mele raamatud on müügil kõigis paremates raamatukauplustes.

Kui nad mõigil põhjusel kaupluses puuduwad, siis palume otse meie kirjastuselt tellida järelmaksu ehk ettesaadetud post- ehk tempelmarkide wastu. Saja marga eest tellimise puhul wõtame saatekulud oma kanda. Raamatutega lähemaks tutwunemiseks nõudke meie raamatute tutwustajat nr. 2, illustreeritud wäljaanne — heal paberil.

Raamatute tutwustaja nr. 2 soowijaid palume saata kümme mrk. postmarkides saatekuludeks.

K.-Ü. „LOODUS" Tartus, Wana tän. nr. 1.

Raudteeõnnetus Õisu jaama lähedal.

12. sk. sattus Õisu jaama lähedal lehm liiwarongi alla, mille tagajärjel kümme wagunit teelt kõrwale jooksid. Lehm sai surma ja tee mitme sülla pikkuselt rikutud, nii et rongide liikumine seisma jäi.

Järgmiseks päewaks seati tee jälle korda. —a—

Lõbustusmaksust wabastada

otsustas Wiljandi linnawolikogu suwel ärapeetud muusikapäewa sissetulekut.

Lõbustusmaks teeb ligikaudu 70 tuhat m. wälja. —a—

Tarwastu põllumeeste seltsi näitus,

mis 9. ja 10. sept. ära peeti, oli wäljapanekute poolest kasina wõitu, peale hobuste jaoskonna. Waatajaid oli ilusa ilma tõttu rohkesti. Sissetulek üle 70.000 marga.

Otsus trahteri sulgumiseks.

Saare wallanõukogu otsustas oma koosolekul 5. sept. kohalikku trahteri sulguda auest aastast peale. Homo.

Hellenurme haridusselts „Püüe"

korraldas suwe jooksul mitu pidu, millest kaasa aidates kohalik õppiw noorsugu ageralt osa wõttis. Wiimane sarnane pidu oli 10. sept. mõisa weskiruumes.

Tänuwäärt kaasabi awaldas ka ratsapolgu esimene eskadron muusika kui ka muude korralduste alal. Tähendatud eskadron oma ohwitser- ja sõdurkonnaga on kui eeskujuline üksus Hellenurmes soowitud külaline.

Seni astus seltsi poolt pidudel üles meeskoor. Segakoor, mis warem suure hoolega harjutustel käis, on kahjuks suikunud. Loodetawasti toob uus õpetaja asjasse uut elu.

Wiljandi tööstusest.

Rauatööstuse alalt tuleb nimetada J. Metsamärdi põllutööriistade wabrikut, asutatud 1901 a. Wabrikus on sepa- ja lukusepa töökojad ja walamise koda. Wabrik töötab mehaanilise jõuga. Tööalaks on: lokomobiilide, saeweskite, wiinawabrikute, jahuweskite, rehepeksu-garnituuride walmistamine ja parandamine. Enne sõda töötati 35 töölisega ja seega oli kõige suurem töömaht. Peaasjalikult tuli siis tellimisi rohkesti Wenemaalt wiinawabrikute ja saeweskite peale. Wene sõjaajal rekwireeriti masinad ära ja wiidi Wenemaale. Seega suluti wabrik. Saksa okupatsiooni ajal awanes wõimalus uusi masinaid tellida ja wabrik wõis jällegi tööd alustada, ehk küll wäikesel mõõdul. Wiimasel ajal on märgata tellimiste rohkenemist, kuid takistuseks tundub waheset materjali puudus, iseäranis jäämeda sordi raua järele. Ka sellest loodetakse üle saada ja siis wõiks kuni 35 töölisele tööd anda.

Uno Pohrtimasinawabrik, asutatud 1905. a. wabriku ruumid on awarad, uued ja töõstuseks täiesti kohased. Wabrikus on: sepa, lukusepa, katalsepa ja walamise töökojad. Tööalaks on peaasjalikult rehepeksu-garnituuride ja saeweskite walmistamine ja parandamine. Tehakse ka muid parandustöid. Enne sõda oli töötellimisi nii Wenemaalt kui ka kodumaa mõisatest ja isegi Siberist. Wabrikus sai ka esimene iseseisja lokomobiil tolleaegsel Wenemaal walmistatud, mille tellis keegi taluperemees Tarwastust. Harilik tööliste arw oli 50 ümber. Kuid oli ka aegu, kus töötati 100 töölisega, mis wabriku õitseajast tunnistust annab. Kuid nüüd töötatakse wähkemma arwu töölistega ja peaasjalikult tehakse parandustöid, on lootust tellimiste peale nii Wenemaalt kui ka Lätimaalt. Seega awaneks wõimalus tööliste arwu tõsta ja wabrikut endisele produktiiwsusele wiia, kuna walamiskoda üksi wõib kuni 700 puuda päewas walada.

Tekstiiltööstust edendab suurem ettewõte Wiljandis.

Wiljandi linna tööstuse ühisuse linnawabrik, asutatud 1912. a. Tööstuse hoone on uus ja awar — 245 jalga pikk, 40 jalga lai, kahekordne kiwimaja. Maja kaks külge on terwelt akendes, seega walgus rikkalik. Ka õhupuhastus on terwishoiu suhtes korralik. Wabrikul on oma auruküte ja kanalisatsioon, ning dünamo 220 wolti. Wabrikus on ketramise- ja kudumise osakonnad, katlamaja ja remonttuba. Peale selle 8 aita, mis mahutawad endasse kuni 15 tuhat puuda linu.

Alguses töötati ainult ühe wahetusega, kuid tegewuse laienemisega hakati kahe wahetusega töötama, wõimaldades kuni 100 töölise tööd. Elawam tegewus oli wabrikul Saksa-Wene sõjaajal, mil sõjaotstarbeks töötati ja seega kolme wahetusega. Kuid praegu töötatakse ühe wahetusega.

Wabriku ketramise osakonnas on 2160 wärtnat, kuna kudumise osakonnas töötab 20 telge. Wabriku toodang tunnis on kuni 5 pd. lõnga ja 7 arš. riiet kuid aastane produktsioon, ühe wahetusega töötades, on 10 tuhat puuda lõnga ja 150.000 arš. riiet. Masinad on Seydeli-Bielefeldti firma — ketruse- ja Schönherr-Chemnitsi — kudumismasinad. Wabrikul on wõimalus kuni 60-numbrilist lõnga kedrata.

Praegu, ühe wahetusega töötades, on sisseturul nõudmisi küllalt, peale jämeda takulõngade, mis ladusse kipuwad seisma jääma, kuna riiet wõiks mitu korda rohkem töötada, et sisseturgu rahuldada. Wälisturgudega wabrik wõistelda ei suuda — puuduwad modern-tehnilised tööstuslised abimõud ja ühtlasi annab ka wilunud tööliste puudus end tunda. Kuid tulewikus loodetakse nii esimesest kui ka teisest üle saada.

J. Rieti hülsitööstus, asutatud 1900. a. Ettewõtes töötab 5 töölist ja aastane produktsioon 20—30 miljoni hülsi. Kõige suurem walmistus oli 1920. a. — 50 miljoni hülsi. Suurem osa saadusest läheb Wiljandi ümbruskonnas müügile, kuna wähem — Tallinnas ja mujal.

Jaak.

Sport.

Ülemaalised spordiwõistlused Wiljandis 24. sept.

korraldab Wiljandi Spordi lihing kesklühisuse nõusolekul. Kuna wiimasel ajal spordipidudest, nagu kolmanda suurtükiwäe polgu ja „Sakala" partijaanide omast publikum õige elawalt osa wõttis, wõib loota, et ka ühingu pidu wastutulekut leiab. Spordi tegelastena ilmuwad kohale m. s. ka Tallinna ja Tartu sportlased. —a—

Wiljandi koolinoorsoo kergejõustiku wõistlused

peeti 10. sept. maakonna reaalgümnasiumi pargis ära. Osawõtjaid oli rohkel arwul maakonna reaalgümnasiumist, kommertskoolist, linna tütarlaste reaalgümn. ja saksa gümnasiumist.

Wõistlustel saawutati järgmised esimesed wõidud: 1000 meetri jooksus: Kerem 2 min. 52,4 sek.; 200 meetri jooksus Serman 26,4 sek. 100 meetri jooksus Serman 12,1 sek.; Kuulitõukes: Grünberg 10,11 m.; Kettaheites: Triselt 31,33 m.; Odaheites: Leiss 38 m.; Teiwashüppes Aur 2,70 m.; Kolmikhüppes Aur 11,70 m.; Hooga kõrgushüppes Aur 1,54 m.

Naiswõistlejatele oli 60 ja 100 meetri jooks ning hooga kaugushüpped. 60 meetri jooksus tarwitas naiswõistl. Kuti 8,7 sek.

J-on.

Misjugustes oludes töötasid Wõrumaa koolid 1921./22. õppeaastal.

Koolioludest kõneledes, tuleb kõige enne waadata, misjugune on meie koolide peawari s. o. koolimajad.

124 koolil on 128 koolimaja, s. o. ehitusi, kus kool asub, üksköik siis, kas need majad on kooli jaoks ehitatud ehk üürritud. 116 koolil on omaette maja, 6 koolil on 2 maja tarwitada. 2 koolil ei ole omal ruume, need on Wõru linna II. segaalgkool ja Wene õppekeelega segaalgkool. Need kaks kooli olid sunnitud töötama pealeluna teiste koolide ruumides; II. segaalgkool pealegi 2 kooli ruumides, mis niihästi õpetajatle kui ka õpilastele raskusi sünnitas. — 101 koolimaja on ehitatud talude lähedale, 16 aga asuwad taludest kaugel, kas küsklgi soo serwal wõi põldude keskel. Endised kihelkonnakoolid, praegused 5—6 õppeaasta koolid, ei ole ka mitte kõik parajasse paika ehitatud. Neist asuwad ainult Rõuge, Põlwa, Kanepi kihelkonnakoolid kiriku juures, kuna Urwaste, Wastseliina ja Räpina omad elumajadest eemal asuwad. Omal ajal oli sarnane kihelkonnakoolide asumine kihelkonna keskkohtades kergituseks. Koolimajade ümbrust on nii wanad kui ka noored õpetajad püüdnud kaunistada. 76 koolimaja ümber on olemas kas wäike wiljapuuaiakene ehk on ilupuud kaswamas, nende seas iseäranis palju kaski; 31 koolimaja juures ei ole midagi kaswamas, nad on kui tikukarbid keset põldu...

Wälimuse poolest ei ole meie koolimajad just mitte ilusad. Nii mõnelgi majal on õlekatus peal; laastukatused lasewad õige tihti wihma läbi. Sõjaaja tagajärjel on majad hulga aega parandamata seisnud, põrandad on kas läbi kulunud ehk mädanenud, seinad mustenenud, lagi — niisama. Laste pealisriiete jaoks eriti ruumi ei ole; enamasti on laste pealisriided klassitoas. Et seal tarwilisel määral naglisid ei ole, siis wedelewad pealisriided tihti põrandal maas. Millegipärast on enamasti kõik koolide ahjud wähemate ehk suuremate defektidega.

Minewasel õppeaastal (1921./22.) tuli weel juhtumisi ette, et koolimaja kütteks tooreid puid toodi. 1920./21. õp. a. oli see harilik nähtus, sest sõjaajal ei saanud wallad küllalt hästi puude eest hoolitseda. Iseloomulik on ka see nähtus, et nii mõnigi suur wald wallamaja kütteks kasepuid tarwitab (enamasti kuiwi), kuna koolidele haawa- ja kuusepuid kütteks antakse. Et koolimajadel ahjud korrast ära on, majad ise sooja ei pea ning et puud kütteks tihti alawäärtuslised antakse, siis on harilikuks nähtuseks saanud nurin, et koolid ja õpetajad wäga palju puid tarwitawad.

Walgustatakse meie koolimaju harilikult petrooleumilampidega. 6 koolis on elekter, neist on aga üks tagasi petrooleumiwalgustuse peale üle läinud, sest elekter oli wäga pime. Walgustuse asjus on koolidel ka wäga palju kaebada. Ärmiseks nähtuseks tuleb lugeda seda, et Kõlleste wallakoolis lapsed terwe talwe pidid 10—15-kesi lambi juures õhtuti õppima, mille nad ise olid tindipotist teinud.

Kooli mööbel.

Et koolid praegu lapsi täis on kiilutud, siis tuleb ette, et lastel istumiseks wastawat arwu pinke ei ole. Sügisel (1921. a.) oli õige mitmes koolis näha, et lapsed olid klassi seinapingi juures põlwili maas ja kirjutasid, sest igas klassis olewas pingis istusid juba niigi lapsed kolme- ja neljakesi. Suuremalt jaolt on pingid wanad, tehtud 6 lapse jaoks, praegu on nad pealt ära lõigutud, jalgadel logisewad nad nii, et kirjutada ei saa: iga wäike liigutus paneb terwe pingi liikuma. Wähesed wallad on uusi pinke juure muretsenud, teised ajawad niisama läbi.

Ülemal kirjeldatud koolimajades elawad õpetajad ja on õõd lapsed. 10 koolimajas elawad ka koolimaade rentnikud. Mahuloldawaid õpetajate korterid on maakonnas 91. 2 kooli juures ei ole üleüldse korterit olemas. Suuremalt jaolt on õpetajate korterid kehwapoolse sissesseadega.

Kuna õpetajate korteri eest wahel õpetaja ise hoolitseb, siis on laste õõkorterid koolimajades enamasti ikka wiletsad. Iseäralises seisukorras on selle poolest kõik endised kihelkonna- ja ministeeriumikoolid: seal on juba maja ehitamise juures ka laste magadistoad ehitatud. Muidu on aga ainult 50 koolimaja juures laste õõkorteri peale maja ehitamisel mõeldud, s. o. nii poistele kui ka tüdrukutele on õõkorteris tuba ehitatud. 58 koolis ei ole üleüldse magamisruumi olemas.

Ka kodurahwas ei näi laste õõkorteri eest just suurt hoolitwat: tihti ei ole lapsele magamiseks kooli muud ühes annud kui must aluskoht, mis harilikult päewaks kas sahwrisse ehk pööningule wiiakse. Woodisid on wähe näha, needki enam tätarlastel.

Õpetajad ei ole ka küllalt nõudlikud puhtuse mõttes, ja kärnad ning külgehakkawad haigused on koolides niiwõrd harilikuks nähtuseks saanud, et ei panda neid enam tähelegi.

Kahes koolis olid suuremal jaol lastel talwel suusad muretsetud, ja ainult kõige kaugemal elawad lapsed olid kooli juures õõd, teised käisid õõseks koju.

Peatasin nimelt pikemalt meie koolimajade ja nende ümbruse juuras. Minu äranägemise järele on just koolimajal suur tähtsus koolitöö wiljakuse juures: kus koolimaja on puhas, soe ja walge, seal on lapsed erksad, õpetaja hoolega oma töö juures, nii õpetaja kui õpilased tunnewad ennast koolis peremeestena, ja kewadeks wõib tööga wähemalt rahul olla; kus aga nii õpetaja kui lapsed peadwad ühtepuhku küll külmaga, lumega, wihmaga, pimedusega — ka tuulegagi — wõitlema, seal on nii ühel kui teisel meeleolu rõhutud ja tööd tehakse enam-wähem inertselt, rohkem seaduse täitmiseks.

Koolides, kus õõkorterit lastel ei ole, käiwad lapsed õõseks koju ja lõunaks on neil harilikult juhupiste ühes. Wiimasel ajal on hakanud õpetajad tunnikawa nii kokku seadma, et lõuna-waheaega ei olegi, lapsed saawad juba lõunaks koju. Seal aga, kus lastel on wõimalus kooli juures õõd olla, käiwad lapsed pühapäewal ja kejknädalal kodus sõõgi järel.

Et koolimajade juures nii tihti laste jaoks pliit puudub, suuremalt jaolt on ta õpilastel ja õpetajal ühine, ka koolimaa rentnik on weel sellest samast pliidist osaline, — siis ei saa lapsed talwel nädalate kaupa sooja toitu, süüakse kodust ühesantud kuiwa leiba, liha ja wõid; kewadepoole talwel on lastel suuremalt jaolt kõigil werewaesus, mis omalt poolt wäga kergesti igasuguseid haigusi ühes toob. Palju abi tõi 1921./22. õppeaastal koolide juures Ameerika kõõk, kuid seda head ei jätkunud kõigile, sest mõnes kohas ütles temast lahti wallawalitsus, teises kohas koolijuhataja. Kindel on aga, et kus ilma Ameerika kõõk töötama sai, seal lapsi wähem koolist puudus, kuigi koolijuhatajal kõõgiga palju tüli oli.

Suurema jao koolides on wahekord õpetajate ja laste wahel normaalne. Õpetajad on suutnud koolis korra luua, kus wastastikune arusaamine walitseb, kus õpetaja nõudmisi täidetakse ilma wastuwaidlemata. Kuid on ka koole, kus wahekord laste ja õpetaja wahel mitte küllalt hea ei ole. Seda tuleb ette koolides, kus juhataja-õpetajaks kas naisterahwas ehk üleüldse noor õpetaja on. Siis on halwa wahekorra sünnitajaks tihti õpetaja oma mitte eeskujulik elumiis.

Nii mõnigi lapsewanem on koolõpetaja wastu kuri, miks nõutakse neid ehk teisi raamatuid, miks õpetatakse seda ehk teist õppeainet. Wahekord läheb aga hukka loguni, kus õpetaja on oma-nurga mees ja kus siis temaga hakatakse isiklikke arweid õõndama. Wahekord wallawalitsustega on ainult paaris wallas enam-wähem rahuloldaw.

Hoolekogudega on õpetajatel lõõmist trahwirahade sissenõudmise juures.

Koolides, kus kaks ehk rohkem õpetajaid koos töötamas, tuleb kahjuks ka õpetajate endawahelist wahekorra halwenemist ette. Lapsed on küllalt terawad tähele panema, et wahekord õpetajaskonnas normaalne pole, ja siis algawad igasugused korraritkumised ja muud pisikesed wahejuhtumised, mis koolitöö peale halwawalt mõjuwad.

Kui nüüd kõigele sellele ülemal ettetoodule juure lisada seda, et õpetajal külades — üleüldse maal— selliskond puudus: tihti ei oska õpetaja ise oma ümber selliskonda koondada, wallasekretäridega sõprus ka ei sobi, sest suurem jagu wallasekretäre on õpetajatega sõjajalal; siis seda, et post koolide juure mõnikord nädalas korra käib; et õpetajal wõimalus puudub, kui ta kohusetruu on omas ametis, linna sõita: siis peame küll ütlema, et praegusel ajal haridusetöö õige raske töö on.

J. Sultson.

Raamatud,

õpeabinõud, kirjutusmaterjal, kõige suuremas walikus.
Edasimüüjatele kõige parem ostukoht.
J. Raudsepp'a
raamatu-kirjutusmaterjali kpl.
Küüni tän.

„Postimehe“ wiimased teated.

Päewaudised.

Põhja-Ameerika Uhisriikide saadik.

Nagu kuuleme on Põhja-Ameerika Uhisriikide walitsusel nõu hra Frederic W. B Colemani Minnesotost, kut erakorralist saadikut ja täiswolilist ministrit Eestisse, Lätisse ja Leedusse määrata.

Käsmu ja Loksa sadamate kordaseadmine kawatsusel.

Mereasjanduse peawalitsusel on kawatsus Käsmu ja Loksa sadamaid paremasse korda seada. On ju meil rannasõidu sadamaid wähe. Käsmus leitti tarwilik olewat ehitada sadamasilda rannasõidu laewade jaoks ja talwesadam, kus rannasõidu laewad tormi eest, somuti ka talwel kaitset leiaksid. Uhtlasi ehitatakse sinna ka ranna muul.

Loksal oleks tarwis peaasjalikult ellinguid laiendada ja täiendada. Praegune elling wõib kuni 600 tonni laewu mahutada, ta on ainuke sarnane suur elling Eestis, peale „Noblessneri“ ellingu.

Loksa sadama kordaseadmiseks wõetakse wastaw summa juba tulewa aasta eelarwesse.

Omawalitsuste walimisseadus siseministeeriumis wälja töötatud.

Siseministeeriumis on wälja töötatud ja ministeeriumi poolt moodustatud kommisjonis läbi waadatud linnade, maakondade ja waldade omawalitsuse walimise seadus. Arwatawasti tulewal nädalal esitatakse need seadused wab. walitsusele.

Usuasjade kolleegiumi seisukoha wõtmist

konsistooriumi wiimase seletuse peale on oodata tulewa nädala algul.

Riigikogu hoone ja rahaministeeriumi maja pildid uutele rahadele. Metallrahade walmistamine.

Rahaministeerium on otsustanud uute rahamärkide peale rahaministeeriumi ja riigikogu hoonete piltisid trükkida: 100-margaliste peale rahaministr. pilt, mis juba wasesse graweeritud ja 500-margaliste peale riigikogu hoone pilt.

Metall-rahade graweerimise tööd 1-margaliste juures on alanud. Üks külg on juba walmis; tema peale trükitakse aastaarw, raha wäärtuse nummer ja äärejoonistus, mis koosseisab lihtsatest ümmargustest ratastest. Teine külg saab walmis arwatawasti selle kuu lõpuks. Oktoobri algul wõib esimesi proowirahasid kinnitusele saata ja nõnda wõib arwata, et 15. okt. paiku rahalöömisega algust tehakse. Löömine kestaks ööd kui päewad läbi. Et matritsede tegemine wäga kalliks läheb, tehakse ainult 2 matritset, s. o. üks ühe ja teine teise raha poole tarwis, nõnda et ainult üks masin töötada wõib. Wahetpidamata töötades jõutakse 5 miljoni tükki 1-marg. rahasid umbes 1½ kuu jooksul walmis lüüa.

Selle aja jooksul, kui 1-margalisi lüüakse, walmistatakse matritse 3-margaliste tarwis ja lüüakse neid 2 miljoni tükki. Peale selle tehakse matritse 5-margaliste tarwis ja lüüakse neid 4 miljoni tükki.

Suuremaid kui 5-marg. meil esiotsa ei kawatseta lüüa.

Lätlaste poolt on kuulda, et nemad telliwad omale metallraha üle 500 miljoni rbl. eest. Osa rahasid olekſid 25-rublalised.

Rahwasteliidu konwerentsilt.

Ungari wastuwõtmise küsimus kommisjonis jaatawalt otsustatud.

Bordeaux'ist, 16. sept., kell 3 p. l. (Trj.) Rahwasteliidu poliitiline kommisjon otsustas ühel häälel Ungarit rahwasteliitu wastu wõtta, arwesse wõttes Ungari esitaja Banffy deklaratsiooni, milles Ungari walitsus lubab kõiki oma rahwuswahelisi kohustusi kindlasti täita.

Heakstegemise küsimuse harutamises waheaeg tekkinud.

Oodetakse Saksa riigipanga direktori Londoni reisi tagajärgi.

Berliinist, 16. sept., kell 12 l. (Trj.) Ajalehe sõnumite järele walitseb nii Berliinis kui Pariisis heakstegemise küsimuse harutamises paus, sest et Havensteini Londoni reisi tagajärgi ära oodata tahetakse. Nagu ajalehed teatawad, wõttis Poincaré reedel Saksa saadiku Mayeri jutule. Kuuldawasti ei ole sel jutuajamisel heakstegemise küsimust puudutatud.

*

Berliinist, 16. sept., kell 12 l. (Trj.) Nagu ajalehed Londonist kuulewad, on Inglise pank nõus Saksamaa poolt wäljaantawaid kassatähti diskonteerima, selle tingimisega, et Saksa riigipank Inglise pangas teatawa summa oma kullast deponeerib; summa suurus on weel kindlaks määramata.

Havensteini Londoni reisi eesmärk.

Berliinist, 15. sept., kl. 9 õ. (Trj.) Saksa-Belgia läbirääkimiste üleüldises seisukorras pole seni mingisugust muudatust sündinud. Berliini mõõduandwates ringkondades ollakse arwamisel, et Berliinis waewalt enne teisipäewa mingisugusele otsusele jõutakse, sest et enne Havensteini läbirääkimiste tagajärgi ja Londonist tagasisõitu ära oodata tahetakse. Ajalehtede teadete järele on Havensteini läbirääkimiste eesmärgiks see, et Inglise pank Saksa-Belgiale antawate kuuekuuliste kassatähtede kindlustamise enda peale wõtaks, mida Belgia nõuab. Saksamaa ühes riigipangaga wõtaksid Inglise panga poolt enda peale wõetud kohustused lähema kaheksateistkümne kuu jooksul üle.

Ameeriklaste kontsessioonid Kauges-Idas.

Nauenist, 16. sept. (Trj.) Kauges-Ida wabariigi walitsus on ameeriklastele tähtsaid kontsessioone annud, muuseas Siberi kullakaewanduste ja Sahaliini õliwäljade kasutamise peale. Niisama on ameeriklased kontsessioone saanud ka Amuri prowintsides kaubanduse peale.

*

Jaapani, Hiina ja Persia walitsused tahawad nõukogude walitsusega läbirääkimisi alustada, et Moskwaga tüliküsimustes kokkuleppele jõuda.

Seisukord Lähedas Idas.

Smürna linn peale muhameedlaste linnaosa maha põlenud

Bordeauxist, 16. sept., kell 4 p. l. (Trj.) Wiimaste teadete järele Smürnast kestab tulekahju linnas edasi. Tulekahju alguse asjus walitseb ikka weel teadmatus. Ainult niipalju on teada, et tuli algas kolmapäewal peale lõunat Ameerika instituudi läheduses, mis Armeenia linnajao kesskohas asus. Tuli lagunes tuule mõjul suure kiirusega, nii et liitlaste sõjalaewade abi eurooplaste linna jagu enam päästa ei suutnud. Tule läbi on palju Prantsuse, Inglise ja Ameerika asutusi häwitatud, niisama ka suur osa wälisriikide konsulaatidest.

Tuli häwitas ka palju wiljaaitasid ja toidumoonaladusid, nii et Smürna elanikke kui ka linnas wiibiwaid sõjapõgenejaid näljahäda ähwardab.

Londoni teate järele on pea kogu linn tulekahju läbi häwitatud peale muhameedlaste linnaosa.

Bulgaaria ei kawatse Greeka-Türgi sõjast osa wõtta.

Bordeauxist, 16. sept., kell 3 p. (Trj.) Bulgaaria peaminister Stambulinski sõitis Sofiast teele Genfi. Ta seletas jutuajamisel Bulgaaria wälispoliitika üle, et kõik kuulujutud Bulgaaria osawõtmise wõimalusest Greeka-Türgi sõjast on täiesti aluseta, niisama ka teated Bulgaaria komitashide koondumisest Traakia piirile.

Türgi wõidupüha Konstantinoopolis.

Berliinist, 16. sept. (Trj.) Nagu Pariisist teatatakse, peeti Konstantinoopolis Hagia Sofias suurt Türgi wõidupidu, kus troonipärija sõna wõttis, tähelepanu juhtides sündmuse tähtsuse peale.

Fethy-bei läbirääkimised Briti wälisministeeriumiga.

Londonist, 15. sept., kell 10 õhtul. (Trj.) Angoora walitsuse esitaja Fethy-bei Londoni reisile, mil tal läbirääkimisi oli Briti wälisministeeriumiga, on ajakirjanduses suur tähtsus antud. Nüüd teatatakse Briti ametlikkudest ringkondadest sel puhul ajalehtede poolt awaldatud arwamiste ümberlükkamiseks, et Briti wälisministeerium Fethy-beiga mingisugust kokkulepet teinud ei ole. Läbirääkimised, mis Fethy-beiga peetud, kannud täiesti üleüldist laadi ja Fethy-bei poolt tehtud ettepanekud ei olewat midagi uut toonud wõrreldes endiste türklaste ettepanekutega.

Greeka laotused Wäike-Aasias.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) Ateena teate järele langes kaks kolmandikku Greeka armeest wangi. Kolm Greeka sõjawäe korpust, mis 12 diwisist koos seisid, on täielikult häwitatud. Wiis diwisi ülemat, nende hulgas Trikupis, on ühes staapidega wangi langenud.

*

Berliinist, 15. septembril, kl. 9. õht. (Trj.) „Daily Mail'i“ Smürna esitaja seletuste wastu seletas Kemal-pasha, et Türgimaa peale Wäike-Aasia Traakiat kuni Mariza'ni ja Konstantinoopoli nõuab, sellejuures walmis olles Dardanellidest waba läbisõitu kindlustama ja Dardanellide mittekindlustamise kohustust enda peale wõtma. Türklased pidawat aga endi pealinna tagasi saama. Liitlaste wastuseismise puhul olewat Kemal sunnitud Konstantinoopoli peale marssima, mille läbiwiimiseks ainult mõni päew kulub. Ta pidawat loomulikult paremaks Konstantinoopoli waba kokkuleppe teel tagasi saada, siiski ei wõiwat ta määramata aega oodata.

Briti kabineti otsused Läheda-Ida asjus.

Londonist, 15. sept., kell 10 õhtul. (Trj.) Briti ministritenõukogu tänasel koosolekul, mis üle kahe ja poole tunni kestis, harutati põhjalikult Läheda-Ida küsimust. Merekitsuste piirkonna erapooletuse alalhoidmise küsimuses on Briti walitsus täiesti ühel nõul Prantsuse ja Itaalia walitsustega. Otsustati Mustafa Kemal-pashale saata ühine liitriikide (Briti, Prantsuse ja Itaalia) walitsuste teadaande merekitsuste erapooletuse alalhoidmise asjus, ja selle kawatsuse teostamiseks tarwilikka ettewalmistusi teha.

Liitlaste walitsused kawatsewad merekitsuste piirkonda abiwäge saata, et seda rahutuste wõi kemalistide pealetungimise puhul paremini kaitsta wõida. Liitlaste laewastikkudele on juhtnöörid antud, mille järele nad peawad selle järele walwama, et Türgi sõjawäe-osad ei saaks Aasia kaldalt Euroopa kaldale üle minna, niisama ka takistada Türgi wägede transpordi ettewalmistusi üleminekuks Euroopa.

Rumeenia ja Jugoslaawia ärewuse asjus, millega need riigid türklaste tagasituleku peale Euroopa waatawad, asus Briti kabinett seisukohale, et lähemal ajal waja on konwerentsi ära pidada, kus rahutingimised harutusele tuleks.

Awaldati arwamist, et sellest konwerentsist peaksid osa wõtma mitte ainult tähtsamad liitriigid ja sõjapidawad riigid (Greeka- ja Türgimaa), waid ka Rumeenia ja Jugoslaawia, silmas pidades seda, et nad otsekohe huwitatud on merekitsuste ja Traakia küsimuste lahendamisest.

*

Pariisi „Humanité“ järele kawatseb Prantsuse walitsus 20.000 meest Konstantinoopoli saata.

Wäljamaalt.

Soomemaalt.

Konfiskeeritud laewa koorem.

Kotka politsei on Saksa laewa „Walküre“ kõige koormaga arreteerinud. Laewal oli 14,000 liitrit piiritust. Paberite järele oli piiritus Peterburi adresseritud, kuid laew läi Soome ranna ligidale peatama. Ka leitti piiritust laewal wähem kui paberid näitasid. Kõik märgid tähistasid sinna poole, et piiritust salakaubana Soome taheti wiia.

Ametnikkude palga tõstmine.

Soome riigiwalitsus on eduskonnale ettepaneku teinud riigiametnikkude palka tõsta. See palgatõstmine tõstaks wäljamineku umbes 100 miljoni Soome marga wõrra.

Kadunud mootorpaat.

20. juulil kadus Wiiburi ligidal Soome riigi mootorpaat kolme mehega ega teatud, kuhu ta läinud. Nüüd wiimaks on Peterburist teade tulnud, et mootorpaat kõige meestega Peterburis leidub ja Wene walitsus walmis on neid Soomes leiduwate Wene kalameeste wastu wälja wahetama.

Wenemaalt.

Trotski — draamakirjanik.

Berliinist, 16. sept., kl. 12 l. (Trj.) Helsingi teate järele lõpetas Trotski draama „Kaks maailma“, mis lähemal ajal Moskwas ette kantakse.

Lätimaalt.

Waestelaste toitmist jatkatakse.

Riiast, 16. sept. (Trj.) Läti walitsus otsustas waestelaste toitmist jatkata, mis seni Ameerika abiandmise organisatsiooni poolt oli korraldatud. Selleks otstarbeks otsustas walitsus 9 miljoni rubla tagawara fondi jaoks annetada.

Raudteetarifide alandamine.

Riiast, 16. sept. (Trj.) Läti põllutööminister teatab, et Läti raudteetariife lähemal ajal põllutöömasinate ja -saaduste weo jaoks alandatakse.

Saksamaalt.

Nauenist, 16. sept. (Trj.). Saksa marga ostujõud on langenud ühe neljateistkümnendiku peale oma ostujõust wõrreldes 31. jaanuariga l. a.

*

Saksa tänawune terawiljade lõikus on alla kahte kolmandikku läinud aasta lõikusest.

Saksa ametiühisuste esitajad seletasid nõupidamisel peaminister Wirth'iga, et silmas pidades halba lõikust, ei suuda walitsuse wiljamuretsejad oma waremalt tehtud lepinguid täita ega wilja küllalt suurel hulgal muretseda. Peale selle olewat nüüd waja ka wiljahindu tõsta.

*

Berliinis liiguwad kuulujutud, et kommunistid ettewalmistusi teewad streigi liikumise jaoks, eriti Lääne- ja Lõuna-Saksamaa raudteetööliste keskel.

Raudteelaste streik Kölnis.

Bordeauxist, 16. sept., kell 3 p. (Trj.) Kölni raudteejaamades on raudteetöölised streikima hakanud. Läbirääkimised raudteewalitsuse ja tööliste wahel ei annud mingisuguseid tagajärgi. Kardetakse, et streigi kihutustöö ka naabruses asuwas Westfaalias tagajärge saab olema.

Berliinis organiseeritsid eile kaks sotsialistlist erakonda paarkümmend awalikku koosolekut protestiks elukalliduse ja liiakasuwõtmise wastu.

Ausammas Kantile

Berliinist, 15. septembril. (Trj.) Königsbergi linn määras 300.000 marka Emanuel Kantile wäärilise hauasamba püstitamiseks.

Raudtee tariifi tõstmine.

Berliinist, 15. septembril. (Trj.) Nagu teisi raudtee tariife, tõstetakse Saksamaal esimesest oktoobrist alates tuntawalt ka magamiswagunt sõiduhindasid, nii esimeses klassis 800 marga peale.

„Hammonia“ peal 8 inimest surma saanud

Bordeauxist, 14. sept. kell 11 õht. (Trj.) Hamburg Ameerika laewaselts teatab, et hukkunud aurik „Hammonia“ pealt kõik reisijad on ära päästnud. Uppunud on ainult 8 meest laewa meeskonnast.

Poolamaalt.

Majandusline seisukord hea.

Bordeauxist, 15. sept., kell 11 õht. (Trj.) Prantsuse-Poola kaubanduskoja direktor Pariisis Merlot, Prantsuse majanduslise saatkonna sekretär, kes parajasti ringreisilt mööda Poolamaad tagasi jõudis, seletas, et Poolamaa enesest juba erakorraliselt wäljaarenenud tööstusriiki kujutab. Lodsi tööstuspiirkonda, näituseks, wõiwat wõrrelda kõige rikkamate tööstuse keskkohtadega Lääne-Euroopas. Wäike-Poola õliallikad kuuluwad rikkamate hulka kogu Euroopas ja sisaldawad arwamata suuri rikkusi.

Poola Ulem-Silesias kindlustawat Poola tehniline personaal täiesti tehaste ja kaewanduste normaalset töötamist.

Poola põllutöö on juba niisugusel järjel, et ta 30 miljoni Poolamaa elaniku kõiki tarwidusi jõuab täita, ja sealjuures weel kaunis suurt wäljawedu wõimaldab.

Poolamaa omab kõik tarwilikud omadused seks, et majanduliseks suurriigiks wälja kujuneda.

Poola raudteed töötawad rahuloldawalt. Sisemine kord on, nagu majanduline saatkond kinnitada wõib, täiesti hea. Ka tööliste hulgas walitsewat rahulik meeleolu.

*

„Kurjer Polski“ konstateerib, et Danzig on muutunud Saksa wabariigiwastase kihutustöö peatoetuspunktiks, kuna tal kindel ühendus olewat Ida-Preisi monarhistidega.

Leht kaebab edasi wabalinna wõimude waenuliku seisukoha üle Prantsuse-Poola ja teiste kaub. lepingute suhtes, mis Poolamaa teiste riikidega teinud.

Austriast.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) Elukallidus on Wiinis 15. augustist kuni 14. septembrini tõusnud 91 protj. wõrra.

Inglismaalt.

Proowilend õhuliinil London—Berliin.

Londonist, 16. sept. (Trj.) Esimene „Daimler Airway“ seltsi lennuk sõitis eile Croydonist (Londoni juures) wälja proowilennule uuel London—Berliini õhuliinil. Ta sõidab üle Rotterdami, Amsterdami, Bremeni ja Hamburgi. Alaline ühendus algab 1. oktoobril. Lennukid sõidawad seda wahet iga päew.

Portugalist.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) Nagu teatatakse, loobus Portugaalia walitsus rahulepingu järele saadud õigusest pärast sõda Portugaaliasse jõudnud Saksa eraomandust konfiskeerida.

Uuemad teated.

Eesti wabariigi wõlakohustusi 3 milj. marga eest wahetamata jäetud.

12. septembril s. a. lõppes Eesti wabar. wõlakohustuste ümberwahetamise tähtaeg. Wahetamata on jäetud umbes 3 miljoni marga eest wõlakohustusi. Wõib olla, et sellest weel mõned summad wahetamisele tulewad, mis konfiskeeritud ja pitseeritud pakkides on, mida kohtu ja politsei wõimud riigipanka hoiule on annud, see summa ei wõi aga suur olla. Igkagi jääb üle 2 milj. marga tagasi toomata wõlakohustusi riigikassa kasuks, millega trükikulu rohkesti kaetud on.

Rahaministeerium kawatseb oma praegust maja Eesti pangale 85 miljoni marga eest ära müüa.

Rahaministeeriumil on kawatusel, nagu warem juba teatasime, praegust rahaministeeriumi maja, mis asub Wirumärawa puiesteel ühes majaga Wäike-Pärnu maanteel Eesti pangale ära müüa. Müügi hinnaks arwatakse see hind, mida läksid need majad ehitamise juures maksma, see oleks 500.000 kuldrubla, ehk umbes 85 milj. Emk. Selle raha eest loodab rahaministeerium omale tarwiliku uut maja ehitada wõi osta.

Riikliste põlewkiwi kaewanduste toodang

tõusis kuni 1. septembrini s. a. 5.848.060 puuda peale. Minewal aastal oli kaewanduste toodang sel ajal 2.311.208 puuda. Põlewkiwi tarwis on tarwitajaid kogu aasta toodangu peale.

Wene transitiwedu

töötab sel talwel suuremaks saada kui mõõdaläinud talwel. Ka Wene wäljaweo transiidist hakkawad wenelased rohkem läbi Eesti wedama, nimelt Baltiski kaudu.

Baltiski sadama sild

on walmis, niisama ka sadama silla peale ehitatud raudtee tamm. Raudtee roobaste panekuga tehakse algust. Esmaspäewal wõetakse Baltiskis üle rendile 4 aita, mis praegu weel seniste omanikkude käes on. Siis wõib Baltiski sadamas töö täies ulatuses pea alata.

Kuuldawasti kawatsewad wenelased oma wäljawedu Baltiski kaudu korraldada.

W. Dittmar reewakueerimise kommisjoni esimeheks nimetatud.

Julius Lende on Eesti-Wene segakommisjoni liikme ja reewakueerimise kommisjoni esimehe kohuste täitmisest nõbastatud. Eesti-Wene segakommisjoni esimees Wiktor Dittmar on ühtlasi reewakueerimise kommisjoni esimeheks nimetatud.

Eesti-Soome waheline salakaubaweo wastu wõitlemise kommisjon.

Polk. Reek on sõjaministeeriumi esitajaks Soome-Eesti wahelise salakaubaweo ärahoidmise kohta käiwate määruste wäljatöötamise nõupidamisele saadetawa kommisjoni koosseisu määratud polk. Sternbecki asemele.

Külgehakkawate haiguste arw augustikuus.

Terwishoiu peawalitsuse aruande järele on augustikuu jooksul Eestis registreeritud külgehakkawaid haigusi: Kurgutõbe 52, kõhutõbe 150, lapsewoodi palawikku 5, pidalitõbe 3, leetrid 23, läkastawat köha 201, sarlakid 38, silmamarju 20, kõhusoetõbe 110, plekisoetõbe 8, korduwat soetõbe 2, paratüphust 16, tiisikust 112. Suguhaigusesid on augustikuu jooksul registreeritud 300 juhtumist. (Eta.)

Tallinna teated.

Tallinna sadamat kawatsetakse laiendada.

Et meie sadama tegewust ajakõrgusele tõsta ja siisesõitwatele laewadele wastu tulla on, mereasjanduse peawalitsus wabariigi walitsusele ette pannud sadama laiendamiseks wõtta juure sadamatehaste basseini ühes aitadega. Sellega saadaks sadama tarwis ligi 350 jookswat sülda kaid juure.

Tallinna sadama tegewus

on käesolewal aastal rõõmustawalt suur, ja seda mitte ainult Wene transpordi läbi, waid ka selle tõttu, et Eestimaale weetawate kaupade hulk suurenenud on. Paljud Eesti ärimehed telliwad wäljamaalt kaupasid ja saadawad nad siis juba omal ettewõttel edasi.

Wõrdluseks wõiks tuua, et 1913. a., kus Tallinna sadamas tegewus kõige suurem oli, aasta jooksul Tallinna sadamasse mere teel kaupasid toodi 950 tuh. netto reg. tonni, käesolewa aasta kuue esimese kuu jooksul tõusis see arw juba 400 tuh. netto reg. tonni peale.

Uued aidad Tallinna sadamas.

Nagu teatasime, ei lepitud wenelastega kokku neile lääne muuli rentimise asjus. Wenelased nõudsid, et muulile ehitatawad aidad jääksid Eestile 18 aasta pärast, kuna meie poolt ette pandi 12 aastat. Nüüd on wabar. wal. otsustanud, et lääne muulile ehitab aidad mereasjanduse peawalitsus. Ehitusega alatakse tulewal aastal. Esialgu ehitatakse 3 aita, igaüks 3000 r.-mtr. põranda pinnaga.

Aidad ehitatakse ühekordsed rauast, nii et neid tarwiduse korral teise paika ülewiia wõiks. On kawatusel lääne muulile neljakordsed kiwi aidad ehitada, praegu ei ole see wõimalik, sest et muul weel wajumata on. Ajutiste aitade ehitamiseks wõetakse eelarwesse 27 milj. marka.

Wenelased Tallinna sadamas 3 aita rentinud.

Sadamas on elewaatori ruumid ja seal juures olewad 3 aita wenelastele 1 aasta peale rendile antud. Tegelikult kajutawad wenelased neid ruume juba. Wormilijele lepingule kirjutatakse lähemal ajal alla. Wenelaste ettewalmistustest on kõigiti näha Wene transpordi suurenemist eelolewal talwel.

Koolielu Tallinnas.

Eile algas Balti puuwillawabriku juures asuw algkool oma tegewust. Kooli juures on awatud 6 algkooli klassi. Kooli ülewalpidamise kulud kannab wabrikuwalitsus, kuna palgad linnawalitsuse kanda jääwad.

Uue algkoolimaja ehitamine Raua tänanti neil päiwil Tallinnas tuntud ehitusmeistrile Heinrichsonile wälja. Ehitamine läheb maksma 4—5 miljoni marka. Linnawolikogu määras samaks otstarbeks 5 milj. marka krediiti.

Uus algkool linna poolt ülewalpeetawa Riisipere kaswatusmaja juures awatakse lähematel päewadel. Uues koolis saawad haridust peaasjalikult Riisipere kaswatusmaja kaswandikud ning ümbruskonnas asuwad koolieelised lapsed.

Õpetöö linna naiskutsekoolis algab tulewal kesknädalal. Seni on õpilasi üles annud õige rohkesti. Kutsekool töötab Tuitän. 12 asuwates koolituumides. —nr—

„Estonia“ teater Saksamaalt mööbelt saanud.

„Estonia“ teatrile jõudsid täna kohale 2 suurt mööbli wagunitäit teatrimöõbelt Saksamaalt, mis seal liikideeritud teatritest ostetud. Uldse on kogu kraami eest maksetud 300.000 Saksa marka, siis kui Saksa mark 110—120 Eesti marka maksis.

Muu mööbli hulgas on seal ka 4000 meetrit riiet näiteseinte tarwis. Sarnase riide hind olewat siin ligi 100 m. ruutarssin, nõnda et riie üksi juba kogu ostu tasa teeb.

Stipendiumid „Pallasele“.

„Pallase“ kunstikooli juhatus pööras Tallinna linnawalitsuse poole palwega määrata mõned stipendiumid „Pallase“ kunstikooli juures korraldatawate keskkooli joonistuse õpetajate ettewalmistuse kursuste õpilaste tarwis. Kunstikooli juhatuse arwates wõiks stipendiaadid wast kindlustuse anda, et nad peale kursuste lõpetamist Tallinna linna keskkoolides joonistamist õpetama hakkawad.

Eilsel koosolekul otsustas linnawalitsus haridusosakonnale ülesandeks teha „Pallase“ ettepanekut eelarwe harutamise juures kaalumisele wõta.

Karskuse selts „Walwaja“ tahab omale Harjuwärawa mäel olewaid ruumisid.

Karskuse selts „Walwaja“ oli Tallinna linnawalitsuse poole pööranud palwega, anda temale rendile Harjuwärawa mael olewad ruumid.

Linna ehitusosakond on aga arwamisel, et Harjuwärawa mäel olewad puust ehitused juba nüüd tulekardetawad on. Weel halwem oleks lugu, kui neid ruumisid talwese tarwitamise otstarbel ahjudega warustama peaks. Sellepärast ei wõiks neid ruumisid talweks mitte wälja anda, waid nad tuleks maha lõhkuda ja jätta sinna ainult wäikese kohwiku ja kõlakoja ruumid.

Wõru põllumajanduse ja käsitöö näitus 16.—18. septembrini.

Üleüldine mulje.

Näitusele ka kõige pealiskaudsemat pilku heites paistab kohe silma, et käesolew näitus on palju suurem kui läinud aastal, niihästi wäljapanekute rohkuse kui ka wäärtuse poolest. Ei saa wõrrelda läinud aegade näitusi käesolewaga ka tema wälise ilme poolest. On kohe märgata, et kõigiti suur samm edasi jõutud. Wäljapanekute arwu suurenemisel on näituse platsiga kokku puutuwa gümnaasiumi ruumid naiste käsitöö wäljapanekute alla wõetud, kuna läinud aastal need wäljapanekud olid mahutatud näituse peahoonesse. Näitusel on üldse tarwitada 6 ruumi.

Nagu arwatagi wõib, puuduwad pawiljonid pea täiesti, wäljaarwatud 3 ajakirjanduse ja 2 õllewabrikute „pawiljoni".

Ehk küll suuremaid ehitusi wäljapanejate poolt tehtud ei ole, siiski ei jõutud kella 12, kus näitus pidi awatama, nii kaugele, et kõik walmis oleks olnud. Ehitamine ja ilustamine kestis hilja õhtuni.

Kaunis suur kogu wäljapanekuid, mis näituse nimekirja üleswõetud, on mingisugustel põhjustel ära jäänud. „Pühapäewal oodetakse weel uusi wäljapanekuid juure tulewat.

Suurem osa wäljapanekuid on Wõru linnast ja maakonnast. Kuid ei puudu wäljapanekud ka teistest linnadest. Iseäranis silmapaistwalt esitatud on Tartu tööstus.

Näituse awamine.

Näituse awas kell 3/4 1 põllumeeste seltsi esimees A. Kohwer, kes awamiskõnes nende raskuste peale tähelpanu juhtis, mis Eesti rahwal on ajaloo wältusel ees olnud ja millega on tulnud wõidelda. Awamise kõne järele lauldi „Mu isamaa". Põllutööministeeriumi poolt ütles terwitusi agr. B. Martin, püüdes pilku heita meie põllumajanduse seisukorra peale ja tulewiku sihtjoone ära määrata. Selle järele öeldi weel terwitusi teiste omawalitsuse asutuste poolt.

Meeste käsitöö ja tööstus.

Meeste käsitöö on mahutatud näituse pea hoonesse, kus ühtlasi ka wabriku saadused on wälja pandud. Iseäranis rikas on wilditööstusosakond, kus on esitatud Therma wilditehas Tartust, wildi, wiltsaabaste ja sadula alustega.

Tööstus on uus, asutatud alles maikuus. H. Piir ja D. Tensa Tartust on wäljapannud suurema kogu wiltsaapaid. Esimene Tallinna wilditööstus esineb wiltsaabastega, wiltkalossidega, toa kingadega, wilt kübaratega jne.

K i n g s e p a töödest on wäljapannud J. Speek Tartust kogu meesterahwa säärega saapaid ja naisterahwa kingi Wõru kingseppadest esineb G. Tullus. J. Tõllasson Tallinnast on wäljapannud õige nägusa kogu sandaale.

N a h a w a b r i k u t e s t paistab silma J. Rekand Tartust, kes wäljapannud suurema kogu wärwilist nahka. Wõru nahawabrik on esitanud kogu musta ja walget wärwi nahka ühes talla nahkadega.

T i s l e r i t ö ö s t u s e s t on esitatud M. Hendriksoni poolt woodid ja riidekapp ja F. Kattai (Wõru) puhwetikapp ja laud toolidega. Töö on ilus ja puhas, kuid ka hind kaunis kõrge.

S a d u l s e p a t ö ö d e s t on ainult A. Madi (Wõrust) hobuseriistu wälja pannud. Oli loota wõistlust ka Tartu sadulseppade poolt, kuid need on ära jäänud.

A. Madi wäljapanekud leiawad põllumeeste poolt tähelepanu. D. Zion (Tartust) on wäljapannud saapatikka. Asjatundjate seletuse järele wõib tööstus-saadustega täiesti rahul olla.

N a i s t e k ä s i t ö ö o s a k o n n a s on wäljapanekuid õige rikkalikult.

L i k ö ö r i d j a m a i u s a s j a d. — Kompwekkidega on esinenud R. Klausson Tallinnast, shokolaadiga noor Tartu tööstus „Union", asut. 1922. a. ja biskwiidiga Tallinna tehas „Harju". Liköörtee ja napside wäljapanekute poolest on näitus õige rikas. Kask ja Ko. on õllega ennenud, ehitanud omale suure õllewaadi, mida nad „pawiljoniks" nimetawad ja kus äriomanikud ühes sõpradega nähtawasti lõbusas tujus aega lauldes mööda saadawad ja kostitawad igaühte õllega, kes waati julgeb pilku heita. „Veritas" Tallinnas on wälja pannud liköörid ja Wõru õllewabrik oma õlle.

Sellele wastukaaluks on karskuse keskltoimkond oma tabelite ja kirjandusega esinenud. Tabelite ees peatab iseäranis palju kooli noorsugu.

S e e b i t ö ö s t u s. „Nestor" (Tartust) on wälja pannud pesuseepi, mis ka ainukeseks suuremaks wäljapanekuks sellel alal on.

Paide tubakawabrik A. Steinberg ja Ko. on wälja pannud mitmet sorti t u b a k a t.

Uudisena paistab silma autogeneetilne metallide keetmise töökoda Tartust. Töökoja omanik kordab wahetpidamata keetmise katseid, mis põllumeeste poolt huwiga tähele pannakse. Wõib arwata, et sel tööstusharul meil suur tulewik on.

Põllutööriistad.

M. Ostrat (Tartust) ja F. Jakobson (Wastseliinast) on kogu atru wälja pannud. Iseäralise kiituse osaliseks on saanud wiimase wäljapanekud. Põllutööriistadest ei puudu ka traktorid. Wõru kaubatarwitajate ühisus „Põllumees" on wälja pannud mitmesuguseid põllutööriistu ja kaubamaja J. Mõttus koorelahutajaid „Diabolo".

Laupäewal puudusid wiljapeksumasinad, kuid neid loodetakse pühapäewaks pärale jõudwat.

Wäliskaubanduse ühisus „Kosmos" on wälja pannud patenteeritud linamurdmise- ja ropsimisemasina „Helsingen". Põllumeeste arwates wõiks sel linamasinal ehk tulewikku olla, kuid mitte nii suurel määral, nagu seda wäljapanija seletab.

Kohtla põlewkiwikaewandus on wälja pannud põlewkiwi üksikuid sorte ja põlewkiwi kohta käiwaid tabelid.

Põllu- ja aiasaadused.

Ei wõi öelda, et nende wäljapanekute poolest näitus iseäranis rikas oleks, kuid siiski paistawad silma mõned õige huwitawad katsed. P. Albrecht Uue-Antslast on esinenud juure- ja kõrswiljaga. Wana-Antsla ja Sõmmerpalu mõisa ainult kõrswiljaga.

Wäljapanekutest on näha, et nende wiljasortidest kaswatamisel on wäljapanejad püsiwalt tööd teinud.

A i a n d u s e osakonnas on wäljapandud pea ainult õunad ja kapsad.

Mesinduse alal on wäljapanekuid wähe. Ka piimatalituse osakonnas on ainult 3 wäljapanekut.

Sulgloomi on wälja pandud: kanu ja kalkunid.

K a r i l o o m i on arwu poolest 52. Peaasjalikult Eesti maakari. Suurematest wäljapanejatest on Sõmmerpalu ja Wana-Antsla mõis. Wiimane on wäljapannud ka musta-walget kirja karja. Hobuseid on üle 30 wälja pandud.

Näitusel käijate arw.

Laupäewase päewa jooksul on näitusel käijad olnud 1.400. Sellega rohkem, kui kunagi waremalt. Pühapäewal loodetakse õige suurt osawõtmist, kui ilm seda wähegi lubab.

Auhindade määramisega

millega täna kell 3 alati ei jõutud lõpule. Auhinna mõistmine kestab pühapäewal edasi.

Eesti rahwaerak. liikmete koosolek

on pühapäewal 17. sept., kell 9 homm. „Kandle" seltsi ruumides. Kõnelewad riigikogu abiesimees A. Kerem ja hr. A. Tõllassepp.

Eestis liikumas olew raha.

Esimesest augustist peale on meie rahamärkide arw tõusnud. Juunikuus oli tarwis ametnikkudele lisapalka maksta, mis erakordne wäljaminek oli ja mida riigikassa ette ei olnud näinud. Sissetulekud olid aga juunis kõige wäiksemad. Selle tõttu tuli rahamärke juure trükkida ja emmisjoni summa tõusis 2 miljardi 901 miljoni margani. Selle wastu on aga augustis jälle suuremaid sissetulekuid olnud ja riigikassa on wõinud liikumiselt ära wõtta 240 milj. marga eest rahamärkisid, nii et 1. sept. oli rahwa käes liikumas 2 miljardi 661 miljoni Emk.

Maikuust 1921. a. oli raha kõige rohkem liikumas, nimelt 2 miljardi 910 miljoni mrk. 10. maist peale on riigikassa emmissiooni õigust sellest summast wähem tarwitanud. Nii wäike kui 1. sept. s. a. ei ole liikwel olewa raha hulk 1½ aasta jooksul olnud.

Peale emmissiooni arwel wälja lastud kassatähtede oli 1. sept. weel liikumas 10-marg. wahetustähti 12 miljoni 700.000 m. eest ja kassaweksliid 60 milj. m. eest.

Mis puutub kassaweksliitesse, siis on riigikassa poolt korraldus tehtud liikumiselt kõrwaldada 1-, 5- ja 10-tuhande margalisi kassaweksliid.

Suuremad kassaweksliid on liikumisele jäänud publikumi soowil kui portatiiwsed rahamärgid ja jääwad ehk seni, kuni Eesti pank suuremates kopüüriides pangatähti liikwele laseb. Nimelt on Eesti pangal kawatsus 5000-margalisi pangatähti wälja anda.

Kuni 1. sept. s. a. oli üldse trükitud Eesti riiklisi rahamärke järgmiselt: wõlakohustusi 243.939.750 marka, kassatähti 4.068.945.467 m., 50-marg. Eesti pangatähti, mis kassatähtede arwel käimas — 50 miljoni, kokku 4.362.855.217 m. Peale emmissiooni on weel iseäralisel arwel trükitud: 5—10-margalisi wõlakohustusi 7 miljoni marga eest, kassaweksliid 250 miljoni m. eest ja 10-margalisi wahetustähti 27.540.000 marga eest. Kustutatud ja kustutamisele saadetud on: wõlakohustusi 239.282.550 m., kassatähti 900.590.012 m. ja 50-margalisi Eesti pangatähti 26.955.850 m., kokku 1.166.787.412 m.

Iseäralisel arwel trükitud rahadest on kustutatud ja kustutamisele saadetud: 10-margalisi üksainus, s. o. 10 marga eest, 5- ja 10-tuhand. wõlakohustusi 7 miljoni m. eest ja kassaweksliid 133.810.000 m. eest.

Peale selle on weel renteide tagawara fondides olewad summad, millest suurem jagu kustutamisele määratud: wõlakohustusi 1.536.650 m., kassatähti ja 50-marg. Eesti panga tähti 312.832.775 m.

Renteide jookswates kassades ja Eesti panga osakondades oli rahasumma 1. sept.: kassatähti, mis liikumisest wäljas,220.583.656 marka.

Walitsuse tegewusest.

Wabariigi walitsus kinnitas määruse maareformi teostamise määruste muudatuse kohta („R. T." nr. 16/17 — 1920 a.) ja otsustas riigikogule esitada: seaduse eelnõu kaitsewäkke teenistusse wõtmise kohta 1923. a. ja sellest wabastamise kohta 1922. ja 1923. aastal. (Eta.)

Siseriigist.

Elanikkude arw Tartu maakonnas.

Maakonnawalitsuse statistika büroo teadete järele on Tartumaal 60,224 meeste- ja 66.778 naisterahwast, kokku 130.105 elanikku.

Nendest elawad w a l d a d e s 121,368 inimest, kelle hulgas 111.555 eestlast, 9257 wenelast, 259 saksalast, 201 lätlast, 19 soomlast ja 177 teistesse rahwustesse kuuluwat inimest.

A l e w i t e s elab 8737 inimest, nendest 4364 eestlast, 4329 wenelast, 12 sakslast, 8 lätlast, 4 soomlast, 3 juuti ja 17 teistesse rahwustesse kuuluwat inimest.

Wilets postikorraldus Raadi

wallas, mis Tartu linna kõige lähemas ligiduses asub, annab ennast kibedasti tunda. Kirjad ja kaardid lähewad sagedasti kaduma, ehk neid saadakse suure wiiwitusega osalt kätte, ning kirjasaaja näeb, juba esimest pilku kirjale heites, et seal kallal on tegewuses olnud wõõrad, mittesoowitawad käed.

Elame ju rahuajal, kus post peaks korralikult töötama, pealegi peaks Eesti wabariigis juba seaduslikult kindlustatud olema kirjade sisu saladus. W i k t o r.

Põllumajanduse ja tööstuse näitus Wiljandis 16.—18. sept.

Awamine.

Näituse awas põllumeeste seltsi esimees A. Kurrikoff kell 12 päewal. Awamise kõnes käsitas kõneleja pikemalt näituse eesmärke, eriti meie noores Eestis, kus rahwamajanduse kindlustamiseks palju weel teha on. Kõneleja wõrdles praegusest olusid endistega, s. o. kui 40 aasta eest Wiljandi põllumeeste selts esimest näitust hakkas korraldama.

Jaoskonnad.

Järgmine kõne awamise puhul hra J. Lattiku poolt jäi homseks.

Auhindade määramine algas kohe peale näituse awamist ja sõuab lõpule täna hilja õhtul, nii et tagajärjed alles homme awaldatakse.

Wäljapanekuid wõib arwu poolest wõrdlemisi mitmekesisteks ja rikkalikkudeks lugeda.

H o b u s e k a s w a t u s e jaoskonnas esinewad 44 wäljapanekut, neist 23 Roadsteri ja 21 segawerd hobust.

K a r j a k a s w a t u s e osakonnas on wäljapanekuid 90 ümber: maakarja 16, anglerid 76 numbrit.

Wäikeloomapidamine on kehwawõitu, esitatud, samuti ka sulgloomade ja kodujäneste osakond. Selles osakonnas pakub huwitust haudumismasin ja kaswatuslawa.

P i i m a s a a d u s e i d on wäljapandud 20 numbrit, suuremalt osalt wõi.

Piimatalituse abinõude ja riistade wäljapanekuid on 16, suuremalt jaolt koorelahutajad.

P õ l l u p i d a m i n e on esitatud kahes jaos: maaparandus 3 wäljapanekuga ja põllutöö saadused 5 wäljapanekuga. Siin tõmbab tähelepanu parandatud soo maa peal kaswanud juurewiljad, nii kui ühes heinaga ja kraawitamise plaan (Jaan Holstmeieri poolt).

P õ l l u t ö ö r i i s t u ja masinaid on wähewõitu. Wäljapanejaid on 3. Tähelepanu tõmbawad mootortraktorid, mille töötamist näitusel demonstreeritakse.

A i a n d u s e ja m e t s a k a s w a t u s e wäljapanekuid on 4.

R a h w a t o i t m i s e alalt on mitmesuguseid wäljapanekuid 18, siin hulgas ka meie rukkijahu ja tema ümbertöötamine.

R a h w a h a r i d u s e ja t e r w i s h o i u alalt on wäljapandud: käsitöid 11, mitmesuguseid tabelid ja diagramme 5 ja kogu kooliõpilaste tööd. Eesti karskusseltside keskkoimkond on wäljapannud oma kirjandust, mudelid ja tabelid.

T ö ö s t u s e alalt on 73 wäljapanekut, neist suurem jagu kodukäsitöö. Siin paistawad silma telgedel koetud tööd.

J a h i a s j a n d u s e osakonnas on 8 wäljapanekut, nende hulgas täistopitud ja elus kisklindusid ja loomi.

Pawiljone on kokku 6. „Postimees" esineb omas pawiljonis.

Näitusel käijate arw oli esimesel päewal wähepoolne, sest et maalt oli inimesi weel wähe ilmunud.

Wiljandimaa elu-olust.

Külwikorras on Wiljandimaal wiimasel ajal rohkem ruumi hakatud andma kaertele ja segawiljale.

Nurmedelt on aast-aastalt oder hakanud wähenema, iseäranis neil põldudel, kus oder hästi ei taha kaswada. Lina ja aiawili on siin igal tagaplaanile jäänud, sest et nad suurt tööjõudu tarwitawad mis praegusel ajal kallis ja raske saada. Mis aga eriti linaharimisesse puutub, siis ei taha seda tööd inimesed üleüldse mitte enam teha. On ta ju must ning terwistrikkuw tegewus.

Piimakarja pidamine

wõtab Wiljandimaal hoogu. Selle tagajärjel on korraldatud endiseid ühispiimatalitusi, ühtlasi aga ka uusi rohkesti juure asutatud, iseäranis käsitsi töötawaid meiereisid. Need walmistawad eksport wõid, mis juba kõrgemahinnaline wäljaweokaup.

Wiljandimaa ühtspiima talitused omandasid Tallinna põllumajanduslisel näitusel kõige enam esimesi auhindu wäljapanekute eest. Wiljandimaa põllumehe peasissetulek põhjeneb praegu karjasaaduste müügil, kuid asunikul puutub alles weel lüpsikari, nii et nad on pidanud wilja, odawa hinna peale waatamata müügile saatma, ehk sigadele söötma, mis praegu mitte kasutoow pole.

Sigu peetakse tänawu wähem kui mullu. P õ r s a d on kõrges hinnas seisnud 3—4-nädalased 1000—1200 marka. Wälisturul on nõudmine 5—6-kuuliste põrsaste järgi kõige suurem, mispärast paljud ka nende nuumamisele suwe algul asusid.

Põllutööliste palgad

on enam-wähem endisele kõrgusele jäänud. Küll katsuti omal ajal maksma panna segakommisjonide poolt wäljatöötatud palganorme, kuid need ei olnud wastuwõetawad ei tööandjatele ega töölistele. Siis asuti peremeeste ja tööliste wahel wabale kokkuleppele, mida mõlemailt poolt sündsamaks ja loomulikumaks peeti.

Selle järele on Wiljandimaa põllutööliste palgad kujunenud järgmistena: aastasulastele 15 t. — 25 tuhat marka, peale selle muidugi prii söök ja teataw osa riiet. Suwiteenijate palgad on mõne tuhande marga wõrra odawamad. Naisteenijate palgad teewad umbes 75 protsenti meesteenijate palkadest wälja. Suwisel kõige kibedamal ajal maksti prii söögi juures päewas: meestele 200—250 marka, naistele kuni 200 marka. Seni nõudsid töölised naturaalpalka, kuna nad nüüd sest loobuma hakkawad järk-järgult üle minnes rahapalga peale.

Nüüd, kus meie enam-wähem juba harilikkudes oludes elame ja toiduained kergelt saadawal, ei taheta wilja eest mitte enam teenida, waid nõutakse rahapalka ja riiet. Põllumehe sissetulekud on praegu wäikesed, mispärast siis ka palkade maksmine teenijatele oma jagu muret sünnitab. Laatadel makswad lüpsilehmad 2.500—5.500 marka. On kawatsetud ühismüügi korraldusel hindu tõsta, kuid see pole loodetawaid tagajärgi saawutanud.

Asunikkudele

teeb suurt muret hoonete ehitamine. Paljud on hoonete ehitamiseks ehituslaenu omandanud läbisegi 20—40 tuhande marga suuruses, kuid see summa on nii wäikene, et ei wõimalda midagi suuremat ette wõtta. Hooned ehitatagu ikka nii otstarbekohased kui wähegi wõimalik, sest et pärastine ümberehitus ja täiendamine, kus mõne osa mahalõhkumisega tegemist, on suurte kuludega seotud. Ehitustöölisi on maal wähe ja seepärast nende palgad ka kõrged: 300 kuni 400 mk. päewas. Seda ei jaksa asunikud mitte maksta, ja püüawad sellepärast omapead hooned üles raiuda. Ei ole siis ka ime, et nad sagedasti nii wälimuse kui ka otstarbekohasuse poolest ei õnnestu.

L—d.

Järwamaa kesk- ja algkoolide juhatajate koosolek

Paides 8. ja 9. sept.

Koos on ligi 70 koolijuhatajat. Koosoleku awab maakonna koolivalitsuse juhataja J. Söödor, teatades, et koosolek ühiseks nõupidamiseks koolitöö ühtlustamises ja tööwiljakuse tõstmiseks kokku on kutsutud.

J. Ruus selgitab kaswatus-ülesandeid, mille kokkuwõte on: koolis hoolitsetagu selle eest, et õpilaste waimlised omadused kõigiküljselt arenekssid. Kool kaswatagu kindla tegu- ja tahtejõuga kodanikke, koolis walitsegu kord.

Teiseks kõneleb J. Johanson aine üle: „Õpetaja karskustöös". Soowitab karskusega läbi põimida kõiki õpeaineid, ning hoolitseda selle eest, et õpilastel wabal ajal kohast meelelahutuslist tegewust oleks. Leiab, et noorsoolitud oma tegewusega selles palju kaasa aidata wõiwad, kusjuures õpetajad muidugi oma hea nõuga abiks peaksid olema.

Koolinõunik Ulk käsitab ainet: „Õppetöö ühtlustamine ja väärnähtuste kõrwaldamine koolis." Leiab, et õpetajad rohkem õpilastes armastust töö wastu äratama peaksid. Käsitöö ja aiatöö peale tuleks koolides rohkem rõhku panna. Kirjeldab juhuseid, kus koolis käsitöötunnid ainult pastlapaela tegemisega piiratud on. Ka mesilastepidamisega tuleks lapsi kõrgemas algkoolis tutwustada.

Tapa reaalgümnaasiumi juhataja Summer kõneleb õppetöö ühtlustamisest ühtluskooli loomise otstarbeks. Toob hulga wäärnähtusi esile, mis wiibimata kõrwaldatud peaksid saama.

Peale kõnede algawad läbirääkimised, mis peaasjalikult distsipliini loomise ja karskusküsimuse ümber keerlewad. Tullakse otsusele, et distsipliini pidamisel õpilaste omawalitsusele wõimalikult aset anda tuleks.

Karskusküsimuse asjus wõtab wäljastpoolt koosolekule ilmunud is. Dobro pikemalt sõna. D. leiab, et õpetajad sellel alal küll selgitustöö tegemisega, küll isiklise mõju ja eeskujuga niihästi koolis kui wäljaspool kooli palju wõiksid ära teha. Õpetajad on ennemalt karskustööle kaasa aidanud ja saawad ka nüüd, oletab D., tingimata kaasa aitama.

K a s w a t u s- ja k a r s k u s- k o m m i s j o n i e t t e p a n e k u l k o o s o l e k u l w a s t u w õ e t u d o t s u s e d:

1. Kooli peaülesanne on iseseiswate teowõimsate riigikodanikkude kaswatamine. Selle eesmärgi teostamiseks tuleb ära kasutada õppetööd, distsipliini ja noorsooliikumist.
2. Õppetöö peab muutuma senisest mälutööst õpilasele isetegewaks waimutööks.
3. Mehaanilise distsipliini asemele peab astuma ratsionaalne distsipliin, kusjuures õpilaste aktiwiteedile tugeda tuleb.
4. Tähtis on kaswatuse juures korralikkus, puhtus ja üleüldiste wiisakusnõuete täitmine niihästi koolis kui ka wäljaspool kooli.
5. Õpetajail tuleb noorsooliikumisest juhtiwa kaastöötajana osa wõtta.
6. Kooli kaswatus- ja õppetöö kui ka noorsooliikumine peab sündima täiskarskuse alusel.
8. Et kaswatustööl koolis soowitawad tagajärjed oleksid, peab õpetaja oma isikuga õpilastele head eeskuju andma.

Õ p p e t ö ö ü h t l u s t a m i s e k o m m i s j o n i e t t e p a n e k u l o t s u s t a t a k s e j ä r g m i s t:

1. Alg- ja keskkoolide tegewuse ühtlustamine sündigu wiiwitusteta; puuduwad õppekawad peawad wiibimata wälja töötatud saama.
2. Algkoolis tuleb kindlasti nõuda minimaal-õppekawade ühilast läbiwõtmist.
3. Tarwilik on luua kindel side alg- ja keskkoolide õppetegewuse wahel. Selleks tuleb: a) korraldada ühiseid nõupidamisi õppekawade läbiwõtmise alal alg- ja keskkoolide õpetajate wahel; b) õpperaamatute kokkuseadmisel ja tarwitamisel tähele panna orgaanilist sidet alg- ja keskkoolide õppetegewuses; c) wõimaluskorral ühiseid õppejõude ametisse kutsuda; d) üksteise tööga tutwuneda tunniandmise teel.

Üleüldise koosoleku järele peeti 9. sept. maakonnas töötawate 6-kl. algk. juhatajate koosolek, kus muuseas käesolewal aastal läinud aasta eeskujul 6-klassilistes koolides proowitunde korraldada otsustati. Proowitundisid saaksid kuulama kõik ümbruses töötawad õpetajad. Proowitundidele järgnewad arwustused. Proowitundide aja määrab kindlaks maakonna koolinõunik.

Õnnetused ja kuritööd.

Telefoni-kaabeli wargus.

Öösel wastu 11. septemb. s. a. on Hellenurme mõisa ja Hellenurme wallamaja wahel telefoniliin ära lõhutud ja umbes 50 sülda telefoni-kaabelit ära warastatud.

Tartu teated.

Väärtkirjade wastuwõtmine.

Kooskõlas Madriidi rahwuswahelise kokkuleppega wäärtkirjade ja wäärtkastikeste wahetuse kohta, missuguse kokkuleppega Eesti ühinenud on riigikogu poolt s. a. 19. mail wastuwõetud seaduse läbi, on nüüd wabariigi postkontorites wäärtkirjade wastuwõtmine awatud esialgu ainult Leedusse, Poolasse, Soome, Rootsi, Norrasse ja Taani saatmiseks. Lätiga on wäärtkirjade wahetus ennem korraldatud. Wäärtkastikeste wahetus ei ole esialgu lubatud. Wäärtkirjade awaldatud wäärtuse summa lubatud ülemmäär on kuldfrankides: Poolasse — 1000, Leedusse — 5000, teistesse siin nimetatud maadesse — 10.000 kuldfranki.

Kirjawahetus on käimas wäärtkirjade wahetuse korraldamise kohta muude Euroopa ja wäljaspool Euroopat olewate maadega.

Tallinna börse kurssisedel.

14. septembril 1922. a.

Waluuta:

	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad.
1 naelsterling	1515	1510	1515
1 Am. dollar	341,75	339,25	341,75
100 Saksa riigimk.	—	23,5	24,5
100 Soome marka	741	740	745
100 Rootsi krooni	9000	9000	9040
100 Daani krooni	—	7225	7275
100 Prantsl. fr.	2600	2575	2600
100 Holl. gldn.	—	13150	13250
100 Läti rubla	—	135	136,5
100 Tsheho-Slowakkia kr.	—	1125	1150
100 Norra krooni.	—	—	—
100 Helw. frank	—	—	—
1 kuldrubla . .	—	165	—

Riia börse teated.

15. septembril.

Naelsterling 1146, dollar 259.25, Pr. frank 19.50, Belgia fr. 18.75, Rootsi kroon 69.00, Norra kroon 43.50, Daani kroon 55., Hollandi gulden 100.25, Saksa mark 0.17, Soome mark 5.59, Eesti mark 0.76, Poola mark 0.045, Tshehi kroon 8.68, 10 kuldrubla 1250, 1 kuldfrank 50. (Eta.)

Ilmateated.

Ilmakaart laup. 16. sept. 1922 hommikul.

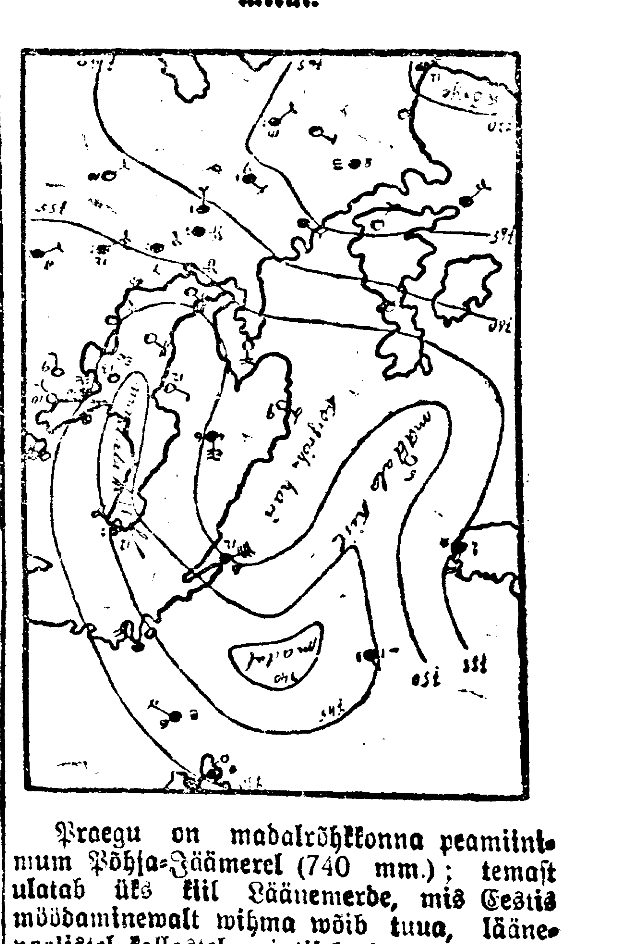

Praegu on madalrõhkkonna peamiinimum Põhja-Jäämerel (740 mm.); temast ulatab üks kiil Läänemerde, mis Eestis möödaminewalt wihma wõib tuua, läänepoolistel kallastel ajutiselt ka kõwat loodepoolset (NW) tuult. Kirdepoolsel Wenemaal, Petshora jõe piirkonnas, walitseb õige kõrge rõhumine (770 mm.), mis miinimumidel ei luba kestwalt ehk kaugemale idasse tungida. Teine kõrgrõhuala on edelapoolses Prantsusmaal ja teine madalrõhu kiil põhjapool Shotimaad; kuid need mõlemad Eestis ilmastiku peale ei mõju.

Temperatuur on meil praegu päris normaalne. Tartus oli keskmiselt 12° C. sooja, temperatuuri maksimum 17 kr. C. ja miinimum 7 kr. C. — Filsandis (Saaremaal) oli hommikul mere mõjul soojem (13 kr.) kui sisemaal (9 kr.). Sest mereäärsetes kohtades on sügis alati soojem, kewade aga jahedam kui sisemaal. Öökülmasid ligemal ajal karta ei ole. Islandi ja Spitsbergeni saartel sadas lund. Ülik. met. obserw.

Päewaundised.

Riigikogu rahaasjanduse kommissjonis

oli eile harutusel riigi eelarwe seadus. Tekkinud mitmesugused põhimõttelised küsimused. Neiti et eelarwet tuleb siiski jagada korraliseks ja erakorraliseks eelarweks. Teistes küsimustes jäidi samale seisukohale, nagu walitsus oli ettepannud.

Läti ajakirjanikkude kodu.

Läti ajakirjanikkudele on Läti walitsus annud Segewoldi lossi ajakirjanikkude kodu ajutamiseks. Et loss sõja ajal tublisti kannatanud on, siis tuleb tema juures suured remonttööd ette wõtta.

Remondiga loodetakse 2—3 nädala pärast walmis saada, mis ajal siis ka lossi pidulik awamine on. Awamisele kawatsewad Läti ajakirjanikud muu seas ka Eesti ajakirjanikke kutsuda.

Rahwasteliidu konwerentsilt.

Prantsuse esitaja ettepanek desarmeerimise kommissjonile.

Bordeaux'st, 15. sept. (Trj.) Rahwasteliidu desarmeerimise kommissjonis esitas Prantsuse esitaja Jouvenel kawa, mille järele kõiki Euroopa riike, kes enne sõda olemas olid, üles kutsutakse oma mere-, maa- ja õhuwäe eelarweid wähendama 1913. a. arwudeni, aluseks wõttes ennesõjaaegseid hindu.

See nõudmine käib esimeses järjekorras nende riikide kohta, kes praegu sõjalistesse operatsioonidesse ei ole segatud, mis nende sõjawarustuse suurendamist õigustaks.

Üksikute riikide wastustest rahwasteliidule selgub, et oma sõjawäe eelarwet 1922. aastal wõrreldes 1912. a. on suurendanud järgmised maad: Suur-Britannia — 19,2 protsenti, Briti-India — 14,2 protsenti, Austraalia — 17,4, Kaanada — 7,6, Uus-Meeksiko — 148,3, Jaapan — 71,9, Belgia — (enne 1914. a. erapooletu) 82,1 ja Portugal — 7,2 protsenti.

Wähendanud on oma sõjawäe eelarweid järgmised maad: Lõuna-Afrika — 25,4 protsenti, Itaalia — 46,1, Brasiilia 45,3 ja Prantsusmaa — 7,9 protsenti.

Erapooletutest riikidest on oma sõjawäe eelarwet suurendanud Taanimaa, Hispaania ja Hollandi, kuna Rootsi, Helweetsia ja Norra omi on wähendanud.

Reedene koosolek.

Bordeaux'st, 15. sept. (Trj.) Rahwasteliidu konwerentsi koosoleku awamisel reedel kandis esimees Edwards ette terwitustelegrammi Brasiilia presidendilt Pessoalt Brasiilia iseseiswuse sajaastase mälestuspäewa puhul.

Koosolekul esines aruandega terwishoiu kommisjon, kelle aruanne ka läbi harutati. Hääletusel wõeti wastu Tshiili esitaja ettepanek tehnilise organiseerimise kohta.

Neegrite-liit nõuab end. Saksa asumaade walitsust enda kätte.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) Nagu ajalehed teatawad, jõudis Genfi neli neegrite-liidu esitajat, et rahwasteliitu paluda endiste Saksa koloniide walitsust liidu kätte usaldada.

Saksa Belgia konflikt.

Bradbury kompromissi-ettepanek. Saksa riigipanga direktori reis Londoni.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) Saksa walitsus pole Belgia märgukirja kohta weel otsust teinud, sest kabinett ei ole seni weel kokku astunud.

Pariisi sõnumete järele tegi Bradbury Belgia saatkonnale kompromissi-ettepaneku, et Belgia Saksamaa poolt pakutud garantiid wastu wõtaks. Ettepanek olewat Saksa walitsusele juba esitatud. Berliini lehed leiawad, et Havensteini Londoni sõit sellega ühenduses seisab, ja et kabinett oma nõupidamised kuni Havensteini ülesande lõpetamiseni on edasi lükanud.

Nagu sotsiaaldemokraatlik parlamendi teadetebüroo kuuleb, on Havensteini Londoni sõit sündinud Inglise walitsusringkondade soowil.

Seisukord Lähedas Idas.

Smürnas eurooplaste linnajagu maha põlenud. Linnas 300.000 sõjapõgenejat.

Londonist, 15. sept. (Trj.) Mitmesugustest allikatest saadud telegrammid kinnitawad teadet Smürna põlemise kohta. Kogu eurooplaste linnaosa olewat tegelikult tule läbi täiesti häwitatud. Mahapõlenud ehituste hulgas on ka Ameerika konsulaadi maja.

Ameerika kommissar Konstantinoopolis on Washingtoni walitsuselt teate saanud, mille järele tuli kogu Smürna linna ähwardawat. Tuli pääsenud lahti kolmapäewal pealelõunat. Tulekahju läbi on, nagu „Chicago Tribune" kuuleb, wähemalt 1000 inimest otsa saanud.

Smürnas olewat praegu Ameerika walitsuse andmete järele kõige wähemalt 300 tuhat sõjapõgenejat. Kõik sadamas wiibiwad Briti, Ameerika ja Prantsuse sõjalaewad olewat sõjapõgenejaid täis.

Liitriigid merekitsuste kaitse asjus kokku leppinud.

Londonist, 15. sept. (Trj.) Prantsuse walitsus on peale eilset kabineti koosolekut wormilikult teada annud, et ta tahab liitlaste wägede poolt Konstantinoopoli ja merekitsuste juures okupeeritud piirkonna erapooletust alal hoida, ilma et ta türklastega tehtawa tulewase rahulepingu tingimisi sealjuures puudutaks. Prantsusmaa olewat walmis ühes Suur-Britanniaga ja Itaaliaga Angoora walitsusele teatama, et liitriigid ootawad türklaste poolt erapooletu maariba puutumata jätmist.

Itaalia walitsus on samuti oma nõusolekut awaldanud sarnaseks teadaandeks, sest ta ei soowi, et Wäike-Aasia sündmused Euroopas wastukaja leiaksid.

Täielik kokkulepe liitriikide wahel on awaliikuks tehtud merekitsuste eneste juures, kus liitriikide lipud piiri näitawad, kust Türgi rahwuslased enam oma edasitungimist ei tohi jatkata.

*

Londonist, 15. sept. (Trj.) „Times" kirjutab juhtkirjas Läheda-Ida küsimuse kohta: Peab tunnistama, et merekitsuste wabaduse kaitsmine, millest kõik maailma meresõidu- ja kaubandusrahwad on sügawalt huwitatud, saab nõudma sõjalisi operatsioone, kui Kemal-pasha mõistlikum ei ole, kui seda ta seletused selles asjas näitawad. Siiski ei tohi jätta ühtki kiwi ümber pööramata, et tähendatud kaubanduslikka ja kogu Euroopa huwisid kaitsta rahulikkude abinõudega.

Ainuke niisugune abinõu aga, mis tõesti sarnast kaitset wõib pakkuda, on türklastele näidata, et läänerriki de, eriti Prantsusmaa ja Inglismaa tahtmist ei wõi tähele panemata jätta ilma karistuseta. Seda silmas pidades tuleb terwitada teateid, et Prantsusmaa ja Inglismaa saawad merekitsuste wabaduse küsimuses täiesti ühel nõul olema. Nende poliitika peab nii Balkani ja Türgimaa kui ka nende eneste ja maailma rahu huwides püüdma põhjusi kõrwaldada, mis Balkanil ikka weel tuha all hõõgawat wihawaenu sõjaleekides wõiwad üles puhuda.

Nõukogude walitsuse märgukiri Inglismaale.

Londonist, 15. sept. (Trj.) Briti walitsus sai eile nõukogude walitsuselt Moskwast märgukirja Läheda-Ida küsimuse kohta. Märgukirjas tähendatakse, et Läheda-Ida küsimuse lahendus ei wõi kunagi täielik olla, kui Wenemaale selle küsimuse lahendamisel hääleõigust ei anta. Edasi toonitatakse märgukirjas waimustatud sõnades Türgi sõjariistade wõitude suurust ja tähtsust.

„Times" arwustab terawalt selle märgukirja tooni, mis, nagu leht tähendab, mõju peab awaldama nii Pariisis kui Londonis. Leht lisab juure, liitlased ei wõiwat enamlaste ehk türklaste kelkimise ees oma selga paenutada.

„Daily Telegraph" tähendab, et nõukogude märgukiri ühes asjas kasulik on: ta tõendab esiteks, et Moskwa ja Angoora wahel liit teostatud on, teiseks — et nõukogud Türgimaad oma „diplomaatilise" kontrolli all hoiawad, ja kolmandaks — et läänerlike nii Moskwas kui Angooras koledasti wihatakse.

*

Londonist, 15. sept. (Trj.) „Times'i" Berliini kirjasaatja teatab, et paljudele Saksamaal elawatele Türgi alamatele Türgi saatkonna poolt Roomas on soowitatud walmis olla Türgimaale sõitmiseks, et wabatahtlikkude wäkke astuda, mida seal kokku seatakse.

Läheda-Ida rahukonwerentsi küsimus.

Londonist, 15. sept. (Trj.) „Daily Chronicle" teatab: Üleüldine rahukonwerents saab algama arwatawasti mõne nädala pärast. Konwerentsil tulewad harutusele küsimused, mis Sèvres'i rahulepingus ebakohaselt on lahendatud. Kuid on kindlasti tarwilik, et konwerentsi kogu laiendataks, nii et konwerentsist ka uued Euroopa riigid osa wõtta saaksid, eriti Jugoslaawia ja Rumeenia, kes Läheda-Ida küsimuse lahendusest sügawalt huwitatud on.

Üks Türgi ettepanek merekitsuste asjus.

Bordeaux'ist, 15. sept. (Trj.) Briti ajakirjanduses ilmunud ärewust äratawad teated seisukorra kohta Lähedas-Idas ja Balkani riikides on Pariisi mõjuwates ringkondades imestust äratanud. „Petit Parisien" kinnitab, et üksi Prantsuse diplomaatiline agent ei ole weel Balkani riikidest teateid saatnud Prantsuse walitsusele, mis laseksid karta seisukorra halwenemist Lähedas-Idas.

Konstantinoopolis awaldawad Türgi rahwaringkonnad elawat pahameelt Briti ajakirjanduse arwustuste üle Läheda-Ida seisukorra kohta ja Londoni teate üle, mis seigitawad Briti walitsuse kawatsusi Gallipoli, Dardanellide ja Konstantinoopoli erapooletute piirkondade suhtes.

Üks Türgi mõjurikas tegelane soowitab otsekohe konwerentsi kokku kutsuda, millel ülesandeks oleks kõiki lahendamata küsimusi Euroopa ja Türgimaa wahel lahendada. Konwerentsil tuleks harutusele wõtta eriti merekitsuste sõjaliste wõimude alt wabastamise (demilitarisatsioon) küsimus, mille teostamisel kontroll merekitsuste wabaduse üle läheks rahwasteliidu kätte. Tähendatud tegelase arwamise järele saaks seesugune lahendus nii Euroopat kui Türgimaad rahuldama. Ühtlasi kindlustaks ta ka Türgi seadusliikude nõudmiste täitmist ja Türgimaa suweräniteedi puutumatust. Ta rahuldaks ka Angoora walitsust, kes Gallipoli sõjalise okupatsiooniga kuidagi leppida ei taha.

*

Greeka ülemkommissar Sterghiadis on salaja Smürnast ära sõitnud ja jõudis eile Konstantinoopoli, kust ta Constanzasse ja sealt Helweetsiasse sõidab.

Lähemat Smürna põlemisest.

Londonist, 15. sept., kell 10 õht. (Trj.) Tulekahju, mis Smürnas kolmapäewal pealelõunat peale algas, möllas öö ja järgmise päewa ja ei ole wiimaste teadete järele praegugi lõppenud. Ta algas nähtawasti Armeenia linnajaos ja laienes tuule mõjul kiiresti.

„Daily Mail'i" kirjasaatja telegrafeerib Smürnast, et türklased süüdistawad armeenlasi tule süütamises; mujal aga kahtlustatakse türklasi selles. Smürnast Ateenasse jõudnud ameeriklased peawad türklasi süüdlasteks, kellel eesmärgiks olnud, nagu arwatakse, armeenlaste tapmise järgi tule läbi ära laotada.

Nähtawasti on sõjapõgenejate hulgas kolmapäewal koleda öö mööda saatnud, olles kokku surutud leekide ja mere wahel. Liitlaste ja Ameerika sõjalaewad wõtsid neid peale, nii palju kui nad ära mahutada suutsid.

Berliinist, 15. sept. (Trj.) „Chicago Tribune" järele jäi Smürna põlemise tagajärjel 60.000 greeklast ja armeenlast ilma peawarjuta. Kaineline kahju ulatab üle 60 miljoni dollari.

Berliinist, 15. sept., kell 9 õ. (Trj.) „Matin'i" teate järele saawat Prantsusmaa Traakia ja Adrianoopoli Türgile tagasiandmist toetama. Samuti saawat Prantsusmaa nõudma Gallipoli tagasiandmist ja kontrolli selle üle türklaste ja liitlaste kommissaride poolt.

Soowitame

õpetajatele, lastewanematele, arstidele

Prof. Dr. **Arvo Ylppö**

„Lastetoast koolipingile"

Hind 100 marka.

Soome keelest tõlkinud J. Teinmann.

K.-ü. „Loodus", Tartus.

A.-ü. Laserme

paberossid

„Majak"

on odawad, aga odawus ei ole mitte nende peamärk, ainult oma kõrge headuse poolest on nemad tuntud ja igal pool nõutud.

Meie pühapäewaste koosolekute osawõtjate sellekohasel soowiawaldusel jatkab hra dots. V. Kupffer oma loengut Einsteini teooria üle,

Ameerika N. M. K. Ü. (Kompanii tän. nr. 2)

Pühapäewal, 17. sept., kell 7 õhtul

Dots. V. Kupffer'i loeng:

„Einsteini teooria“

Kinopildid. — Ainult mehed.

E. J. Sell'i

(Petrogradist keelte kursuste juhataja, H. Treffneri asut. gümn. naisõpetaja).

1. wõõraste keelte kool Eestis

EESTI, Inglise, Saksa, Prantsuse, Wene ja Ladina k. mitmeis astmeis ja klassides.

Kaastöötajad teatud ja lugupeetud õppejõud Tartus.

Wastuwõtmine kestab edasi iga päew k. 6—7.

Õppetöö algus 14. sept. Aia t. nr. 34, Grassi gümn.

Musika mängib kella 7—12.

R. P. S.

Restoraan "Segerlin"

Küütri tän. nr. 5, Rüütli tän. nurgal.

I. järgu restoraan.

Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid tuntud headuses. Rikkalik einelaud, igat seltsi napsid, liköörid ja weinid. — Uuesti renoweeritud kabinetid.

Tähele panna! Salong-orkester wiiulikunstniku prl. **Salme Hermann'i** juhatusel.

Musika mängib kella 7—12.

Linna elektrijaama juhatus

teatab sellega, et pühapäewal, 17. septembril, kella 6 homm. kuni kella 4 p. l.

linn wooluga warustamata jääb

peawoolujuhede remondi pärast.

15. IX. 1922. **Elektrijaama juhatus.**

Eesti Nahawabrik

J. A. Rekand & A. Maasik

Tartus

walmistab esimeses headuses

kroom-, shewriett-, juht-, rihma-, pastla-, talla-, woodri-, mööbli-, laika-nahku, rangiroome, musti ja walgeid rihmu, rangirinnuseid ja roome, õmbluse rihmu, saapasääri ja -pealseid jne.

Esimesed auhinnad

Wõru, Wõnnu, Otepää ja Laiuse näitustelt 1921. a. ja

Tartu näitusel 1922. a. I auhinnaks suur hõbeauraha.

Wabrik wõtab nahku parkida, wahetab walmis nahku tooreste wastu, ostab tooreid nahku ja müüb walmis nahasaadusi.

Töö kiire ja korralik. Hinnad õige mõõdukad ja kindlad. Asjaajamine lahke ja õiglane.

Kontor Uueturu tän. 3, telef. 114.

Sissekäik J. A. Rekandi rohukauplusest.

Abitalitused: Wõrus hra A. Aland'i kaupluses, Räpinas hra S. Keerdo kaupl. ja Antslas hra C. Prisko kaupl.

Suures wäljawalikus

Kaamelikarwadest, Balata } **masinarihmu**

Postlerit, Asbest, Kummi } **tihendusplatesid**

Asbestnööri

Mannlochpaela

Kreiss-, Kaater-, Põik- } **saagi**

Saewiile, puuwilja presse, gaaspliitisid, Seitz'i weinifiltrid pakub omast ladust

Tartu Kauba-ühisus Tartus, Lossi t. 1.

Telefon nr. 60.

Karlowa lauawabrik pakub 1/2" paksuseid

kuiwi kastilaudu.

Tartus, Aleksandri tän. 134, Saeweski tän. 1. Kõnetraat 3-35.

Tallinn – Stettin – Tallinn

14-päewased sõidud

esimese klassi posti- ja reisijate-aurulaewaga

A.-l. „Thorsten“

(kapten Silmann)

Tallinnast: 23. septembril, 7. ja 21. oktoobril kell 12 l.

Stettinist: 29. septembril, 13. ja 27. oktoobril kell 1 l.

Reisijate ja pakkide üleandmisi wõtawad wastu:

Stettinis: Mundt & Schütt Bollwerk 1. Telegr. aadr.: „Skandia“.

Tallinnas: Thomas Clayhills & Son, Suur Brokusmägi nr. 14. Telegrammi aadress: „Clayhills“.

Kaubamaja

Oskar Seisler & Ko

ostab linu ja

linaseemneid

Ladud: **Tartus, hobuste-postijaama hoowis,** Riia platsil.

MAAKOOLIDELE

kõige kohasem õpperaamatute, heftide ja kirjutusmaterjali ostukoht on

TEADUSE

raamatukpises, Rüütli t. 5.

xxxx

Karlowa lauawabrik

ostab jõgede ja raudtee ääre wäljaweetud torusid ja kuiwi

palke

igasugusel arwul

Tartus, Aleksandri tän. 134, Saeweski tän. 1, kõnetraat 3-35.

Teadaanne.

27. septembril 1922. a. kell 10 h. antakse VII. aktsiisiringkonnas Tartus, Kastani t. 30-b, awalikul wähempakkumisel terwes kogus wälja

Tartu wiinaladu parandustööd:

puuplatwormi uuendamine, katus-weetorude, kondentspottide, weewärgi ja ahjude kordaseadmine ja osaline uuendamine, tsisternihoone katuse seestpoolne wooderdamine laudadega, tsisternide wärwimine, korterite parandamine ja osaline wärwimine. — Wõistlejad maksawad pakkumise eel selle kindlustuseks 35.000 marka. — Järelpakkumine 30. sept. s. a. kell 10 homm. sealsamas. Pakkumine algab summast 347.345 m. 24 p. Eelarwed ja tingimised näha sealsamas igal äripäewal kella 9—3 p. l.

VII. aktsiisiringkonna walitsus.

Suurem saadetus

õmblusmasinaid,

nagu kingsepa töömasinaid (pahema käega) jne. on wäljamaalt pärale jõudnud. Hinnad mõõdukad. Müügikohad Tartus, Suurturg nr. 13, (raekoja plats). Wiljandis, Walkali tän. 3-a.

Austusega N. Naaris.

---

9. septembril s. a. jooksis Jõgewa alewist krantskaelaga, pruuni selja ja külgedega, walge käppade ja walge sabaotsaga noor

hagijakoer

ära. Palun teatada hea waewatasu eest, kes nimetatud koerast midagi teawad. Kaelarihma küljes on omaniku nimi: **A. Meos, Jõgewa alewis.** Ostmise ja kinnipidamise eest hoiatan.

Aadress: Jõgewa alew, Jõe t. 1, A. Meos.

Sõitke Ameerikasse ja waadake

Ameerika abiallikaid, weoteesid, tööstuse metoode, pankasid ja kuulsaid kaubanduse keskkohti!

Kõige parem tee Ameerika oludega tuttawaks saada on: Ameerikasse minna ehk asemikku saata.

Muretsege omale esimesest käest usaldawaid ülewaateid tulewaste sissetoowate kaubanduse wõimaluste üle!

United States Lines laewadel saate teie ikka leidma edulisi kasulikka ameeriklasi. Teie saate waimustatud olema kawatsustest mis Teie mõnususe ja kindlustuse kohta on tehtud, ja wastutulewa teenistuse üle kõikide nende walitsuse laewadel.

Korralised sõidud Bremenist ja Danzigist Southamptoni, Cherbourgi kaudu New-Yorki suurematel Saksamaa ja Ameerika wahet sõitwatel aurulaewadel.

Mõõdukad sõiduhinnad.

Sõiduaja teadete ja laewaplaanide pärast pöörake allseiswa aadressi poole:

UNITED STATES LINES

Berlin W 8 Unter den Linden 1 **Riga,** Gr. Schlossstr. 18 **Tallinn,** Toom-Kooli 7 ja kõikide tähtsamate reisibüroode poole: Peaesitus: **Norddeutscher Lloyd, Bremen.**

C 160

I. Tartu wärnitsawabrik

on üle läinud

Waksali uul. nr. 17.

Ostab linaseemet.

Tellimisi wõetakse wastu kõiksugu

kudumistööde peale

nagu: **naisterahwa jakid,** meesterahwa **kampsonid, sukad jne.** Töö kiire ja korralik, hinnad mõõdukad. **Peterburi tän. nr. 64**

Tarwitan kohe

wärwijat - wanutajat.

Kaupa teen 17. skp. Kroonuaia tän. 21. Kirjalikult Tõrwa alew. **A. Tults.**

Müüa

2 wilja-triööri

A. Le Coq'i õllewabrikus, Tartus.

Ulila elektri wabrik wajab suuremal arwul

kraawilõikajaid, ehitustöölisi,

hinnad kõrged. Järele küsida Ulilast.

Kuusalu kogudus wajab

köstrit.

Tunnistused ehk nende koopiad, lühike elulookirjeldus ja teated hariduskäigu üle olgu juurelisatud kirjalikule ülesandmisele. Proowilkäimine on tarwilik.

Kuusalu kiriku eestseisus.

Tarwitatakse

tüdrukut,

kes talutööd tunneb. Teateid saab laupäewal ja pühapäewal Puiestee tän. 75-a.

Restoraani tarwitatakse wilunud

keetjat.

Küsida Aleksandri tän. 15, k. 2, eestuks. Tulla kl. 4—5 õhtul.

Teenijat

on tarwis maale seltsimajasse. Järele küsida Kitsas t. 11, k. 2.

Prouad ja preilid!

Kes soowiwad, käin kodus masinal wäljaõmblust õpetamas. Teatada sit. „Masinal“ all.

Soowin wõtta praktilisi

Eesti keele tunde.

Wõin wastu anda Saksa ehk Wene keele tunde. Pakkum. sit. „Студентка“ all.

Tubli

tüdruk

leiab kestwat teenistust. Lähemat pühap. kella 9—12 Maarjamõisa tän. nr. 8, krt. 2.

Kudujat,

kes täiesti iseseiswalt töötada oskab, on tarwis Peterburi t. 64.

Saksa keelt rääkijat

tüdrukut

kogu koduse talituse jaoks on tarwis. Wana-Kastani tän. 26, teisel korral.

On tarwis 15—16-a. wiisakat

poisikest

Rüütli tän. 5, saapakaupluses.

Korralik teenija-

tüdruk

wõib ennast kohe üles anda Aleksandri tän. 35, k. 1.

Tarwitan kohe

ketrajat,

kes willamasinaid hästi tunneb. Lõhtso weski, Urwaste wallas, Antsla kaudu.

Otsitakse

tüdrukut,

kes hästi keeta oskab ja head tunnistused on maale wäikesesse perekonda. Kaupa tehakse Waala tän. nr. 2, paberi-äri.

Algõpetust

antakse kõigis õpeainetes Kiwi tän. nr. 12.

80

Уроки на

скрипкѣ

преподаетъ Р. Крикмейеръ б. препод. Рижск. Музык. Училища, Техельферская № 1, кв. 9 и 10.

Minu

klaweri õpetus

on alanud. Uute õpilaste wastuwõtmine iga päew.

Salme Hermann,

Weski tän. 15, sissekäik läbi aia.

Naisüliõpilane annab

tunde,

peaasjalikult **matemaatikas.** Tiigi tän. 35, krt. 5, III korral.

Inglise, Ladina, Saksa, Wene keele ja matemaatika

tunde

antakse edukalt Liiwa t. 36, k. 12, kodus 10—11 ja 3—4.

Sissesõitnud haritud

neiu

palub tungiwalt mingisugust teenistust, kas kaupluses, wõi restoraani ehk mõnd muud sellesarnast tööd. Teat. selle lehe talit. sõna „Lydia“ all.

Inglise, Saksa keele ja aritm.

tunde.

Walmist. eksamitele üksik. ja grupp. Lille t. 8, krt. 1, elas enne W.-Tähe t. 12. Kodus kella 3—5.

Keskealine haritud

noormees

soowib kantselei ehk sellesarnast teenistust. Pakkumised saata sit. „Kantseleiteenistus“ all.

Antakse odawasti

tunde

geomeetrias, algebras, aritmeetikas, Itaalia kahekordses raamatupidamises ja Eesti keeles Wabaduse tän. 18, krt. 8. Kodus 3—4.

Annan odawasti Saksa keele ja järelaitamise

tunde.

Koolitööde järelwalwe. Pakkum. sit. A. B. all.

Petrogradi õmbleja

soowib tööd päiwiti ehk kodus. Teotan kõiksugu moodilehtede järele kleite, palituid ja lasteriideid. Kesk tän. 38, krt. 8.

Õmbleja

wõtab tööd wastu ja läheb soowi peale koju. Turu tän. nr. 82, hoowi peal majas.

Palwekirjade,

680

lepingute obligatsioonide ja igasugu dokumentide ning kirjatööde masinatel kirjutamine korralikult ruttu, waesematel ilma tasuta. **Poe tän. nr. 9, krt. 1.**

Wiltmesug. woltidega naister. kleitide

plisseerimine.

Aleksandri tän. nr. 23, krt. 7.

Kummut

on juhtumisi müüa Raatuse tän. nr. 100, tisleri töötoas.

Müüa heas korras

kontroll-kassa ja Singeri õmblusmasin.

Sealsamas soowitakse **tiiwklawerit** üürida. Kaubahoow 27.

Elektrilampe

on müüa Kroonuaia t. 31, k. 1.

Hea kõlaga

wiiulid

on müüa. Wõtan ka parandamisetööd wastu. Töö eest wastutan. Jaama tän. 48.

H. Norden.

Odawasti müüa suurel ja wäiksel arwul häid

pea-kapsaid

ja kapsalehti koju kättewiimisega Tähtwere mõisas. Aednik.

Dr. E. Dobrusskes

Naha- ja suguhaigused.

Kella 10—11 ja 4—6.

Magasini tän. 10, krt. 5

(Wene kiriku wastu).

Dr. A. Kook.

Naha- ja suguhaigused.

Kõnetunnid: 9—10 homm. ja 6—7 p. l. Pühapäewiti 11—1. Telef. 4-45.

Suurturg nr. 7, krt. 2.

Dr. H. Silbermann

Suuõõnsuse- ja hambahaigused. 80

Hambaarsti kabinett.

Pepleri tän. 17.

Dr. K. Lellep.

Närwihaigused.

Karlowa t. 17, kella 3—4.

Dr. D. Kurits.

Silmahaigused.

Wallikraawi tän. 14, kella 11—12 ja 4—5.

Dr. med. Ottow.

Naistehaigused.

Wallikraawi t. 9, kl. 12—1 ja 3—4

Dr. J. Wilms

Naha- ja sugu-haigused

Riia tän. 55, kella 8—9; 5—7.

Hambaarst

F. Stukis-Priima

Lossi tän. nr. 1, kl. 9—1 ja 4—6.

Ämmaproua

Frits-Blum

Peterburi tän. 17, krt. 8.

Ämmaemand

E. Swiker-Thomson.

Aleksandri tän. 21, krt. 4.

Ämmaproua

A. Eller.

Raatuse ja Kalda tän. nurgal nr. 1, kiwisilla juures.

Ämmaemand

M. Kottas.

Tiigi tän. nr. 54, k. 4.

Müüa odawasti hea

klawer

ja kauplustes tarwitataw uks (ülemine osa klaasist). Peetri t. nr. 84, krt. 1, kodus 1—5.

Esmaspäewast, 18. sept. alates, müüakse iga päew kõrges headuses

mõisa

piima

Uueturu tän. 3, „Terwis“.

Majad

müüa

kõige käidawamas tänawas 4-ja kaupluseruumiga, wõlwitud kiwikeldritega. Aastane sissetulek 156.000. Pikk. t. 35, krt. 2.

Roheline pehme plüüsh-

mööbel

on müüa Aia tän. 12, krt. 1.

Wäike maja

aiaga on müüa. Teateid saab Lille tän. nr. 9, poest.

Kallastes

wõtab „Postimehe“ tellimisi ja kuulutusi wastu **kaupm. Mey.**

24. septembril
Nuustaku Kooli- ja Haridusseltsi
15. aasta pühitsemine.
Kell 1 aktus, kell 4 pidusöök, kell 8 piduõhtu.
Palutakse endiseid õpilasi osa wõtma tulla.
Eestseisus.

Tantsukunsti kool
Ke wiidud Lille tänawasse nr. 1, Karlowa tän. nurgal.
Üleandmisi nii üldistele kui ka era **masurka- ja moes pidu-**
tantsu kursustele
ning **plastika kursusele**, algajatele ja ostajatele, wõtan wastu kuni 20. septembrini, kella 12—1 ja 3—4, Lille tän. nr. 1.
Õpetan kunstlinõustel süstemaatiliselt igasugu pidu-, rahwuse-, kunstantse ja **plastikat**. — **Uudised:** Capricia, Balancello, Shimmy, Bel-Amour, Imperator, Excelsior, Jazz-Three-Step, „Bolshewiki" tants jne.
Karl Helmer, tantsukunsti klemöpetaja.

Alfred Otsing'i
raamatupidamise kursused
1—3-kuulise lekstwusega.
Tartus, Magasini tän. nr. 12, Lai tän. nurgal.
Õpetawad Eestis ja mujal tarwitusel olew kontori raamatupidamine kõigi süstemide järele. Arwepidamise teoria ja praktika.
Kursuste lõpetajad omandawad praktilisele teadmiste kõrval ka jellekohase diplooni ja wõimaluse korral ka kohasoowituse.
Kõnetunnid kl. 9—10 ja 3—5.

P. Keskühisuse „Estoonia"
Õisu piimaasjanduse koolis
algab õpetus 15. oktoobril s. a.
Kooli ülesanne: piimatalituse juhatajate ja piimaasjanduse eritundjate ettewalmistamine, kuid on sünnis ka tegelikkudele põllupidajatele, keda eriti piimaasjandus, karja- ja seakaswatus huwitab.
Kooli wõetakse õpilasi mõlemast soost 18 a. wanadusest peale, kes algkooli kursuse lõpetanud. II. klassi wõetakse 1- ja 2-aastase põllutöökoolide lõpetajaid ja neid, kes 6-kuulised kursused ehk Kuremaa piimaasjanduse kooli I. kl. on lõpetanud.
Õpetus kestab 2 aasta'. Talwekuudel teoreetiline õpetus ja praktika kooli mõisas, suwel praktika ühispiimatalitustes.
Õpetus, korter ühes kütte ja walgustusega maksuta.
Kooli juures õpilaste ühisköök. Kulu umbes 900 m. kuus.
Üles anda kooli juhatajale kirjalikult ehk suusõnaliselt, koolitunnistust ja lühikest senise tegewuse kirjeldust juure lisades.
Kooli aadress: Õisu jaam, Wiljandimaal.
Koolijuhataja.

Soowitan soodsate ostutingimistega kõige peenemalt ja täielikumalt Eestimaa oludele wastawalt ehitatud ilmakuulsa, kõige suurema Inglise
Clayton & Shuttleworth'i
wabriku
isesõitwaid
lokomobiile
kõigis suurustes.

Sellesama wabriku
rehepeksumasinaid,
mis wabriku inseneride poolt wiimastel aastatel rehepeksmiste juures põhjamaadel kogutud kogemuste ja suurte uurimiste põhjal uuesti wälja töötatud ja täiesti meie maa kliima oludele wastawalt niiske ja märja wilja peksmiseks ehitatud.
Oma tööwõime ja otstarbekohasuse poolest jätawad uued Claytoni wabriku isesõitjad ja peksumasinad, eriti Eestis, kõik teised meil seni tuntud, iseäranis aga Saksamaa peksugarnituurid, kaugelt maha.
Peale selle soowitan oma ladust: oma headuse poolest kuulsaid ja kogu ilmas kõige rohkem tarwitusel olewaid
FORDSON traktorid.
Lähem kirjeldus uues eestikeelses piltidega katalogis, mis soowikorral igaühele hinnata wälja saadetakse.

Ainuesitaja Eestis:
Wäliskaubanduse kontor
Hans Winnal Tallinnas,
S. Tatari tän. nr. 1.
Telefon 3-42 ja 3-72.

Tartu linnawalitsus teatab, et
Maarja laat
tänawu **Tartus**, 25. septembril s. a. ära peetakse.
Linnawalitsus.

Eestimaa Töötuse ja Kauband.
Pank A.-S. Tallinnas.
Osakonnad: Haapsalus, Narwas, Pärnus, Tartus ja Walgas.
Ärileis 31. augustil 1922 a.

Aktiva.

Kassa ja jooksw. arwed teistes pankades		25.971.501.85
Laenud ja diskonteeritud wekslid		509.380.965.72
Wäärtpaberid		29.374.792.58
Kupongid ja wäljamaaraha		1.946.908.52
Korrespondendid:		
Loro	12.226.351.31	
Nostro	30.127.106.69	42.353.458.—
Osakonnad		118.893.469.45
Kulud		10.599.086.40
Liikumata warandus		9.500.000.—
Liikuw warandus		7.123.907.51
Muud aktivad		9.710.664.23
	Emk.	765.104.754.26

Passiva.

Aktsiakapital		130.000.000.—
Tagawarakapitalid		60.570.000.—
Mitmesugused eri-tagawara summad		10.500.000.—
Hoiusummad		322.408.174.42
Korrespondendid:		
Loro	6.334.271.54	
Nostro	58.802.240.03	65.136.511.57
Osakonnad		125.807.976.09
Protsendid ja kommisjon		31.940.423.03
Wäljawõtmata osakaju		2.351.125.—
Riigimaksud		75.467.86
Endiste aastate tulude ja kulude arwe		2.881.544.70
Muud passivad		13.433.531.59
	Emk.	765.104.754.26

Juhatus.

Maakonna koolidele
soowitame suures wäljawalikus kõiki tarwisminewaid
õperaamatuid
Õpetajatele suuremal arwul ostes hinnaalandus.
Tellimisi täidetakse korralikult ja ruttu.
E. K.-Ü. „Postimehe" raamatukauplus.

Ärge laste enast ekfitada!
Nõudke ostmise juures
A. Veilsch'i puuwiljasiirupit
madeira ja portweini
60 walmistusels.

Üliõpilaste töötu
(ühiselumajas)
awatakse pühapäewal, 17. sep.
Lõunasöök kella 12—4.
Söögikaartide eelmüük laupäewal, 16. sept. kella 1—4.

Soowin laenuks lühikese aja peale
6000 mrk.
Lahket laenajat palun teatada ülk. „E. R." all.

Tuba
pansiooniga lahele ja tuba kütte ja elektriwalgust. ainult naisüliõpil. ehk koolitüdrukule ära anda. Riia tän. nr. 22, krt. 2.

Müüa
punane poleeritud magamistoa sisseseab, saalt laud, trümoopeegel ja teisi asju Kesk tän. nr. 8, krt. 2.

Hea nuus marja- ehk õunamüümise
wanker
odawasti müüa. Küsida Ladumise tän. nr. 14, krt. 2.

Tublid mullatöölised
wõtan weel juure liiwaföidu peale. Tüttöö on kuubitu-wõisi, wõib teenida 200—300 mk. päewas. Tartus, Wäike-Wiljandi tän. nr. 1, krt. 5, Weerikul. Pühapäewal, 17. sept., kella 8—12.

Et !! liiw on kuld !!
selleks leiate tõenduse, kui omale muretsete
Dr. Gaspary & Ko. masinaid,
milledega liiwa ja tsemendi seguste kõikesugu ehitus-, müüri-, põranda- ja katusekiwa walmistada wõite.
Nõudke prospekte ja eelarweid.
Ainuesitus: Eestimaa import-eksport a.-ü.
Tallinnas, S. Kloostri tän. 18. Kõnetr. 8-30 ja 13-41.
Tallinnas 2.—11. sept. ärapeetawal näitusel oma pawiljonis eksitatud.

Wastupidawad kodumaa
vihmakuued
püksid, põlled, presendid jne. jne. wõistlemata odawate hindadega saada ladust ja tellimise peale.
I. Eestimaa õlirõide wabrik
L. Simsiwart ja Ko
Tallinn, Pikk tän. nr. 7. Telefon 9-92.
Soowitakse esitajaid.
Tööstuse näitusel Tallinnas I. auhind.

Jalgrattad wäljaweoks.

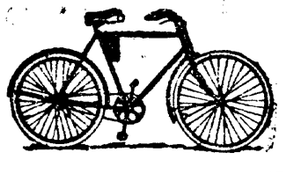

Berk & Martens, Hamburg,
Gänsemarkt 53/55.

Soowitan oma töökojas walmistatud meeste ja naiste
saapaid ja kingi
wõistlemata odawate hindadega ilma wahekasuta. Tellimised ja parand. täidetakse kiirelt ja korralikult paremast materjalist ja kõige uuemate nõuete järele. Austusega **Aug. Arjukene**, saapatööstus Peterburi tän. nr. 88, Peetri tän. nurgal.

Soowitan
tartwitajatele
oma ja wäljamaa
aknaklaasi,
kõie- ja objanõõri,
naelu 2¼×15—4×10 jne.,
tormilaternaid (Rahkhitr),
masina- ja tsilindriõli,
bawoti (masinaraswa),
talfiooni (waiku),
petrooleumi,
soola, beeringaid
ja mitmesugust muud kaupa.
M. Pärsimägi,
Peterburi tän. nr. 3,
Kiwi tän. nurgal.

Müüa uus moodne
talwepalitu
ja wähekantud sügisementel (tumesinine) Pargi t. 8, k. 3.

Juhtumisi on müüa taganlaetaw
jahipüss
Uueturu tän. nr. 3, „Terwis'e" kaupluses.

Neiu, kes
maalimises
osaw, leiab teenistusi Karlowa tän. nr. 10, krt. 7.

Wäljamaa liiprite oksjon.
22. septembril 1922. a. kell 12 päewal, tuleweb Metsade peawalitsuses, Toomkiriku plats nr. 3,
enampakkumisel müügile
raudtee jaamadesse ja mereranda wäljaweetud
umbes 15430 wäljamaa liiprit
algushind 350 marka tükk.
Liiprid on männa puust ja tahutud, pikkus 8' 11". Pakkumised wõiwad olla kinnised ja suusõnalised. Pakkumisest osawõtjad on kohustatud 10 prts. üleüldisest algushinnast kautsjoniks sissemaksma. Lähemaid teateid liiprite sortide, nende asukoha ja ostutingimiste kohta saab metsade peawalitsuse tööstusosakonnast igal tööpäewal kella 12—2.
Metsade peawalitsus.

Neli ehitustislerit
tarwis Tallinna.
Kaupa tehakse pühapäewal, 17. septembril s. a. hommiku poolel, Weski uul. nr. 31-a, krt. 2.

Ärisilte,
reklaami plakaate, näiteseinu, **maalimise lõuendid**, emaljeeritud arsti ja kontori silte tehakse Riia tän. nr. 1, Aia tän. nurgal.
Maalermeister **A. Turba** ja **P. Paris.**

!! Töösturid !!
Kõige odawam jõud on Deutz'i imewõõrsimootorid generaatoritega, puude ja turba tõstele.
Mootorite tehase „Deutz", Köln-Deutz, ainuesitus Eestis:
Eestimaa import-eksport a.-ü.
Tallinnas, S. Kloostri tän. 18. Kõnetr. 8-30 ja 13-41.
Telegr.: „Estimex".
Nõudke kirjeldusi ja eelarweid.

Wäljaraudtee materjali:
rõõpaid, jatkud, poldid, pöörrattad, rattad, kippwankrid jne. soowitab alalisest ladust Bremenis
A./S. C. Siegel, Eestis
Tallinn, Lai tän. 27.

---

23. septembril s. a. kell 10 homm. müüakse Ratsapolgus, endisel Saksa wäljanäituse platsil, lahtisel enampakkumisel
5 ratsahobust
Lähemaid teateid saab iga päew kuni kella 2-ni Ratsapolgu staabis, Tallinna tän. nr. 12.
Ratsapolgu majandusülem.

Keskmises suuruses heas seisukorras
raud-rahakapp
müüa **E. Sattelberg'i** töökojas, Tartus, Lossi tän. 4.

Riigikogu koosolekute saali elektriwalgustus.

Eile õhtusel riigikogu koosolekul oli esimest korda juhus riigikogu koosolekute saali walgustatuna näha. Walgus on meeldiw ja küllaldane ka pikema kirjutamise juures.

Teatawasti on walgustuse sisseseade koosolekute saalis niimoodi korraldatud, et saali ei walgusta mitte harilikult laest allarippuwad lambid, waid walgus langeb saali tagasipõrgatuna kumerast kollasewärwilisest laest. Lae äärtel olewate simside (karniiside) taha on ära peidetud 260 lampi (16—25 küünla jõulised), mis walguse wastu lage paiskawad. Nii tarwitatakse siis saali walgustuseks 5000—5200 küünla walgust.

Peale selle on saali seintel kaheksa 100-küünlalist lampi, kus walgus marmorist aluste läbi saali langeb. Ka rõdudel on sarnased lambid. Wäiksemad kirjutuslaua lambid on juhatuse, kiirkirjutajate ja ajakirjanikkude laudadel.

Ülikool.

Arsti ja prowiisori eksamid.

Arstide eksamid algawad 18. septembril ja kestawad 9. detsembrini, eksamid prowiisori astmele on 2. oktoobrist kuni 23. now.

Prof. Dr. J. Kauko esiloeng.

Uuesti ametisse astuw Soome õpejõud — prof. Dr. J. Kauko peab kesknädalal, 20. sept. kell 1 l. ülikooli aulas awaliku esiloengu. Ettekande aine on: „Die Energiefrage in der anorganischen Technologie."

Tartu teated.

„Pallas'e" kunstikooli õpilaste tööde näitus

on weel awatud ainult laupäewal kella 9—1 ja 3—6 ja pühapäewal kella 9—3.

Liikumata waranduse maksu sissenõudmiste kohta.

Mitmed wallawalitsused pööramad politseiasutuste poole nõudmistega talurentnikkudelt liikumata waranduste maksu sissenõudmise asjus.

Et liikumata waranduste maksu seaduse § 27 järele tulewad maksud omaniku käest nõuda, kuna rentnik omaniku ees ainult tsiwiil korras lepingu põhjal wastutab, sellepärast ei ole wallawalitsusel talu peal olewate kohustuste täitmise asjus üleüldse õigust rentniku poole pöörata, waid kõikide kohustuste täitmist ainult omanikult peab nõudma, kes lepingu põhjal neid omakorda kohtu teel ehk ilma rentniku käest wõib nõuda. *ft.*

Skoutide malewa aktus.

Homme, 17. sept., kell 4 p. l. on H. Treffneri asut. gümnaasiumi ruumes Tartu skoutide malewa aktus talwise töö alguse puhul rühmades.

Sügise tulekul hakkab lõppema skoutide tegewus wäljas looduses, harwemaks jääwad pikemaajalised laagriskäimised, wäljarännakud kaugemale metsadesse; selle asemel tehakse algust õhtuste lõkkejuttudega küdewa ahju juures, igasuguste teoreetiliste õppustega, käsitöödega ning harjutustega kinnistes ruumes. Üleminekul uue tegewuse juure, kogunewad skoutid, nende wanemad ja juhid, et pilku heita kordasaadetud ja mõtteid wahetada eelseiswa töö üle.

Skoutide aktusest pühapäewal palutakse wõimalikult kõiki skoutide ja hundipoegade wanemaid, sõprade ühingu liikmeid ja liikumisest huwitatuid osa wõtta.

Aktuse kawas on: 1) eelseisew tegewus, 2) skoutide sügiseste kergejõustiku wõistluste aumärkide wäljajagamine, 3) hellkäppade ülendamine hundipoegadeks ning hundipoegade ettekanded. —r.

Kohaliku Saksa üliõpilaste korp. „Livonia"

asutamisest saab neil päewil 100 aastat täis. Sel puhul korraldatakse Saksa üliõpilaste seas jubileumi pidustus, mis esmaspäewal, 18. sept. algab, kuna osalt willistlasi juba homme kohale oodetawat.

Kawe Shokolad. Kaitsikompwekid.

Nõukogude Wenemaa salakuulamise organisatsiooni protsess.

Organisatsioon kogus ja toimetas nõukogude Wenemaale teateid meie sõjajõudude, kaitseabinõude jne. kohta 16 tegelast süüpingil.

Täna algas sõjaringkonna kohtus Wenemaa salakuulamise organisatsiooni protsess. See organisatsioon, mis, otsustades kohtuwõimude käes olewate materjalide järele, wõrdlemisi plaanikindlalt töötas, tabati käesolewa aasta jaanuarikuus, kusjuures wahi alla wõeti 23 isikut, — kellest hiljem 7 wabastati puuduliku süüdistusmaterjali pärast. Teised 16 isikut Woldemar Tõnu p. Mannus, Jüri Mardi p. Portsmut, Wassili Jefimi p. Riitsar, Peeter Jakobi p. Oraw, Hendrik Jaani p. Küttik, Feodor Nikita p. Schurawlew, Aleksei Sergei p. Meshtshanow, Aleksei Jefimi p. Lennuk, Grigori Prokofjewi p. Strogorow, Nikolai Jwani p. Steklowski, Georg Jwani p. Bolisew, Aleksei Lanesoni p. Rulkow, Jwan Jakobi p. Soldatow, Grigori Ilja p. Rustanow, Wassili p. Shusharenkow, Nikita Gawrili p. Puide anti sõjaringkonna kohtu alla, süüdistades neid kõiki U. N. S. art. 111, 111¹ ja S. N. S. art. 269 ja 2732. Organisatsiooni liikmetel Wladimir Brandenburgil ja Boris Netkowskil läks korda ära põgeneda.

Organisatsiooni tabamine.

Nagu süüdistuse aktist selgub, asutati kommunistlise salakuulamise keskkoht peale mitme põrandaaluse organisatsiooni likwideerimise Tartu, kus hõlpsam oli sidet pidada Pihkwas asuwa Wene nõukogude walitsuse agitatsiooni ja wastuluuramise osakonnaga, mida tolkorral keegi Sammel juhatas. Organisatsioon töötas siin juba 1920. a. peale, mille kohta Tartu kaitsepolitseil ka andmed olid. Saadi teada, et Kitsas uul. nr. 1 asuwa W. Brandenburgi juures käiwad koos kõiksugu kahtlased isikud. Käesolewa aasta jaanuarikuus pandi nimetatud isiku korteris läbiotsimine toime, kusjuures leiti kahtlasi, ilma dokumentideta isikuid, kes end Woldemar Modelliks, Rukiseks ja Joh. Lepmanniks nimetasid. Siinsamas leiti ka kaks rewolwrid padrunitega ja pitsatid, tähtedega „E. K. ja F."

Põhjalikuma otsimise järele toodi wäljakäigukoha õhutorust päewawalgele pakk, milles leidusid kirjad Wenemaal asuwate isikute poolt Eestis elawatele tuttawatele ja sugulastele ja kellegile isikule, mis oli märgitud „8=B/2", isikute paroolid, mitmed punktid meie piiril ja juhtnöörid, mis teha Eestisse jõudes, kellele ja kuidas raha maksta ja arwet pidada, kuidas agent-residentide järele walwata. Peale selle leiti pakis tööjaotuse juhtnöörid salakuulajate salakiri ja tema tarwitamise õpetus, üleanded 8=B/2-le andmete kogumiseks. 6. jalawäepolgu, soomusautode ja tehniliste wäeosade kohta ning järelpärimine sõjawäe korralduste kohta Eestis ja Eesti sõjawäeliste lepingute kohta teiste riikidega. Pakis leiduwad 1600 Emk. E. W. 100 m. wõlakohustustes, tunnistati walerahadeks.

Nimetatud isikute kinniwõtmise ja paki leidmisega hakkas kogu see must äri hargnema, kuni kõik organisatsiooni tegelased ühes neid kompometeeriwate dokumentidega kinni wõeti.

Kiriklikud teated.

Jüri kirik.

Tänaõhtu-teenistus risti austusega, algus kell 6.

Homme — pühapäewa liturgia asetteenistus koorilauluga. Algus kell 10 hom.

Sügisest leeriõpetust ei ole; üleüldine leeriõpetus märtsikuus 1923 aastal; ülesfirjutamine on alanud.

Preester K. Kokla.

Teater ja muusika.

„Wanemuise" teater.

Tänaseks rahwaetenduseks

on Franz Arnold ja Ernst Bachi 3-waatusline nali „Hispaania kärbes".

Päässetäht 30 marka.

Homme, pühapäewa õhtul, etendatakse teist korda Paul Apeli rõõmus unemäng 5 pildis „Hanju põrgu minek."

Teisipäewal, 19. sept. kantakse Robert Mischi pillekomöödia 4 waat. „Waene aga aus" esimest korda ette.

Etenduste algus kell 8 õhtul.

Wanemuise talitus.

Kufeke lastejahu

kõige parem ja odawam laste toit on. Igalpool saadawal.

Beatrice Tobiase plastiline tantsuõhtu,

Wanemuises, reedel 15. sept. s.a.

Saal oli rahwast täis. Wäike kunsinik wõib selle üle rõõmu tunda, seda rohkem, et sissetulek tema ja ta õe-wenna kooliraha lisaks tuulub. Ka kunstilisest küljest saawutas ta häid tagajärgi ja täiesti õigustatult. Tema arusaamine heliteodest on peensusteni läbi mõeldud ja hästiarenenud tehnika põhjal wäljendatud.

Juba nüüd tantsib B. T. wõrdlemisi kergelt warwastel, mis iseäranis Delibesi „Pizzicatos" silma paistis. Rubinsteini „Valse caprice" tantsis ta kaasakiskuwa hoo ja elawusega. Ületamata graatsiline oli Schuberti „Moment musical".

Et ta ka tõsist meeleolu mõjuwalt wäljendada mõistab, awaldas ta Schumanni „Unistuses" ja Mendelssohni „Ahastuses". Heino Ellert tants „Orientaal" kontsentreeritud tõlgitsemiseks on alles walmimata. Samuti nõuab sarnaste helitööde wäljendus, nagu Sprenk-Läte ilus mänglew Mazurka, rohkem hoogu; hüpped olid alles natuke lühikesed, neil puudus tarwiline postament; kuid need on loomulikud puudused, mis aastatega muidugi kaduma peawad.

Iluskalt mõjusid Griegi „Kobold" ja mõlemad N. Tobiase wäiksed pildid. Ka Mina Hermanni õrna laulukese tantsuwäljendus oli meeldiw.

Noor tantsija sai rikkalikult lilli ja kingitusi.

Homme, pühapäewal, 17. sept. kell 12 lõunal kordub tantsu etendus. Usume, et eilse etteaste järele, mis täielikult tema kunstiwõimesse uskuma sundis, hommegi saal täidetud on — iseäranis noortest.

rma.

Wiimased teated.

Soome-Inglise kaubanduslised läbirääkimised uuesti alanud.

Helsingist, 16. sept. (Trj.) Soome-Inglise läbirääkimised kaubalepingu tegemise asjus, mis hulk aega olid katkestatud, algasid neljapäewal Helsingis uuesti. Briti esitajana wõtab läbirääkimistest osa Briti charge d'affaires Fordes.

Poincaré ootab Saksamaa „halwa tahtmise" konstateerimist heakst. kommisjoni poolt.

Nauenist, 16. sept. (Tr.) Havas'i teate järele ootab Poincaré, et heakstegemise kommisjon otsustama saab, et Saksamaa meeleldi Belgiaga ei ole tahtnud kokkuleppele jõuda, ja et ta ka arwete-wahemaksude (clearing-maksude) kogusumma tasumisega meeleldi on wiiwitanud.

Läti sõjapõgenejad Kauges-Idas.

Riiast, 16. sept. (Trj.) Läti saatkond Moskwas alustas läbirääkimisi Läti sõjapõgenejate tagasitoomise asjus, kes praegu weel Kauge-Ida wabariigis asuwad. Kauge-Ida wabariigi esitaja Moskwas seletas, et wabariik ei ronge ega wagunid ei wõi anda tagasitoomise jaoks.

Kauges-Idas wiibiwad praegu umbes 2000 Läti põgenejat.

Põllu- ja käsitöö-näitus Wõrus.

(Telefoni teel.)

Näitus töötab sel aastal palju suurem saada kui läinud aastal. Wäljapanekuid on õige rohkesti üles antud, iseäranis naiste käsitöö osakonnas, kuid seni ei ole kõik weel mitte kohale jõudnud. Naiste käsitöö osakond on paigutatud gümnaasiumi ruumidesse. Ka kariloomi on rohkesti näitusele toodud. Tartust on hulk ärimehi wäljapanekutega esineda lubanud. Praegu ollakse näituse platsil korraldamise töödega kibedasti ametis.

Wiljandi näitus

awati seltsi esimehe hra A. Kurikoffi poolt täna kl. 12 päewal.

Wäljapanekute arwu poolest wõib näitust nimetada rikkalikuks. Kogu wäljapanekute arw ulatab 416 numbrini ja on jaotatud 15 jaoskonda: hobusekaswatuse, karjakaswatus, wäikeloomapidamine, mesindus, kalakaswatus, piimatalitus ja karjasaadused, põllutööriistad ja masinad jne.

Kõige suurem jaoskond on hobusekaswatuse ja karjakaswatuse. Tööstuse wäljapanekutest on suurem kogu kodukäsitööde kogu pawiljonide arw on 6. Kõik suuremad ajalehed esinewad oma pawiljonidega.

Peale näituse awamist pidi olema õp. J. Laitiku kõne, mis aga mõnesugustel põhjustel ära jäi. Auhinna mõistjad asusid kõikides jaoskondades wäljapanekute hindamisele.

Eesti pank laiendab laenude andmist põllumeestele.

Eesti pank wõtab teatawasti renteid üle ja awab neis pangaosakonnad. Selle tõttu pääseb pank ka põllupidajatele ligemale ja kawatseb nüüd laiendada laenude andmist põllumajanduse otstarbel. Laenud oleks lühikese ajalised, mitte üle 6 kuu. Nende otstarwe on põllupidajatele abiks olla ajumisel kui ka parandustööde juures.

Uued 100-margalised.

Eesti pank kawatses lähemal ajal uusi 100-margalisi pangatähti trükkima hakata senist asemele, mis tarwitamisel juba kulunud.

Sakslased soowiwad sõjakahjude küsimust koos kaubalepingu sõlmimise küsimusega harutada.

Eesti Saksa wahekliste sõjakahjude diendamise kommisjonist, mis Berliinis praegu töötab, kuuleme, et sakslased on esinenud ettepanekuga kahjude diendamise küsimust harutada ühes koos Eesti-Saksa kaubalepingu sõlmimise küsimusega Eesti seisukoht on endine: neid mõlemaid küsimust mitte siduda.

Sport.

Jalgpalli wõistlus

Narwa „Wõitleja" A ja Akadeemilise spordi klubi A meeskondade wahel peetakse ära pühapäewal, 17. sept., kl. 11 e. l. kasarmu platsil.

Narwa „Wõitleja" meeskond on ainuke, kes maakonna-linnadest A klassis wõistleb. Temas mängiwad kaasa mitmed endised Wenemaa jalgpalli kuulsused ja selle tõttu oli ta juba minewa aasta Tallinna A meeskondile kardetawaks wastaseks. Weel parema eduga on ta wõistelnud käesolewal aastal, mängides hiljuti Tallinna jalgpalli klubi A meeskonnaga, tagajärjega 1:1. B klassi meeskondist ei ole teda seni weel ükski wõitnud.

Istepinkide puudus, mis pealtwaatajate keskel alati pahameelt sünnitas, saab seekord kõrwaldatud.

Esmaspäewal, kl. 5 p. l. mängib Narwa „Wõitleja" samal platsil Tartu Noorsoo Seltsiga.

Koolõpilaste kergejõustiku wõistlust

peetakse Tallinna uul. spordiplatsil täna kell 4 p. l. ja homme, pühapäewal, 17. sept. kell 3 p. l.

Rahwuswahelised kergejõustiku wõistlused

korraldab spordiselts „Kalewi" raskejõustiku osakond 23. ja 24. sept. Lätist on „Krause" selts wiis wõistlejat üles annud — Polis, Meguts, Dzeguze, Kauska ja Leilands. Wõistlejaid on ka Soomest oodata. Nii töötawad ka raskejõustiku wõistlused wälja-maalaste osawõtmise tõttu sama huwitawad saada, nagu wiimased kergejõustiku wõistlused.

VI. **akadeemiline olümpiaad** algab Tartus 21. septembril ja kestab 26. septembrini.

Londoni börse teated.

15. septembril. (Tartu raadiojaam).

Naelsterling New-Yorgis — 4.4219, Montrealis —, Pariisis 58.325, Brüsselis 61,775, Roomas 105,56 Helweetsias 23.60, Amsterdamis 11.435, Madridis 29.21,4 Lissabonis 2⁹/₁₆, Berliinis 6312,50, Wiinis 300.000, Kopenhaagenis 20.855, Stokholmis 16.775, Kristiaanias 26.425, Ateenas —, Rio de Janeiros 6¹³/₁₆, Kalkuttas 1 sh. 3¹⁹/₃₂ d., Buenos-Ayresis —, Praagas 133, Helsingis 204, Milaanos —, Shanghais 3 sh. 6 d., Bernis —.

Berliini börse teated.

15. septembril. (Tartu raadiojaam.)

Naelsterling — 6441.35; dollar — 1451.17; Hollandi gulden 56429.35; Buenos-Ayres —.

Soome börse teated.

15. septembril. (Tartu raadiojaam.)

London 295.50, Pariis 349, New-York 46.30, Stokholm 1229, Kopenhaagen — 931, Kristiaania 772, Berliin 3.10, Praaga 154.

Ilmateated.

Loodetaw ilm homme, 17. septembril.

Kõwa loode (N. W.) tuul, muutlik pilwitus suuremalt jaolt kuiw, wähe jahedam.

Tartu ülik. meteor. observ.

Wastutaw toimetaja K. E. Sööt.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Willa-kraasijat
on kohe tarwis Saare walda, Kose weskisse.

Tarwitan
naister. rätseppa,
kes meesterahwa pintsaku ja frentshi tööd tunneb. Tähe t. nr. 100, krt. 6, rääkida 5—7 p. l.

Wäike maja
tuba ja köök (korter waba) wiljapuuaiaga müüa. Karlowa 93.

Rohu-kauplus
Tartu südalinnas ühes kauba ja sisseseadega headel tingimistel müüa. Wennad Pehapite kontor, Promenadi t. 6.

Juhtumisi odawasti müüa 9 arsinat
Inglise riiet.
Sünnis ülikonnaks ehk kostüüm. Näha Kortlangi äris, Promenadi tän. 9.

2-puud. pomm,
diskus ja normaal kuul juhtumisi wäga odawasti müüa, Jakobi tän. 19, krt. 1.

Müüa uus elektri-
mootor
440 wolti, 3½ hob. j. Inj. W. Sander, Õpetaja tän. 8.

Müüa hea ilus
Türgi diiwan
Päewa tän. 3, krt. 1.

Müüa pruugitud
tahwelklawer
Päewa tän. 3, krt. 1.

Müüa:
foto-aparaat 18×24, stereo-foto aparaat, objektiiwid 13×18 kuni 4½×6, 2 kwaariumi, Petrogradi tän. nr. 115, krt. 3.

Müüa pehme buduaar-
mööbel,
sohwa, 2 leentooli, 4 wäikest tooli, Päewa tän. 3, k. 1.

Müüa:
pehmed toolid, pruugitud ärisilt (pikk) ja muid asju, näha täna ja homme kogu päew, Jakobi t 30, krt. 4.

Majad müüa:
Tähe, Karlowa, Pihkwa, Elisabeti, Pargi, Lille, Jakobi, Pärna, Kiwi, Kalda ja Peetri tänawates ja mitu wähemat ja suuremat talukohta.
Wenn. Pehap'ite kontor, Promenadi tän. 6.

Käidaw toiduainete
kauplus
korteri, leiwaahju ja piimakambriga, ühes inwentaari ja kaubaga on kohe ära anda, küsida Pihkwa tän. 34, krt. 2.

Pood
edasi anda, wähese kaubaga ja eluruumiga, teateid saab Kesk tän. 18, krt. 6.

Waikne perekond palub tungiw.
korterit,
1—2 tuba köögiga, teatada slt. „waikne" all.

Omas tuntud headuses
Saku õlut
on saada igas restoraanis. — Ladu Jaani t. 16. — Kõnetr. 5—63.

Naumanni õmblusmasinad ja jalgrattad
on Tartu näitusel I auhinna, kuld-auraha, saanud. — Ainumüük suurel ja wäiksel arwul:
Ed. Friedrich, Riia tän. 2.

Hüid toitw. perekonna-
lõunaid
antakse Tähe tän. 65-a, k. 3 II. k. hoowimajas.

1 ehk 2 koolilast
leiawad waikse korteri koostiga ehk ilma Wäike Maarjamõisa tän. nr. 17, krt. 5.

Korteri
leiab wanem õpilane, koostiga ehk ilma. Pihkwa t. 48, k. 10. Sissekäik hoowist.

Wajan
2 tuba
köögi tarwitamisega. Teatada slt. „2 inimest".

Waikne perekond wajab kort.
2 tuba
pliidiga, ehk tuba köögiga. Palun teatada kirjalikult slt. Isikutunnistus 9803.

Ostan
plaatinat, kulda, hõbedat, brillante
ja kõiksugu kuld- ja hõbeasju.
Maksan kõige kõrgemat hinda.
Kuldsepp H. Pabo
Aleksandri tän. 6 ja Suurturg 9.

Kuulutusi
wõtab „Postimehe" tellimisi ja kuulutusi wastu koolilõp. Ed. Kaudsep.

Tellimisi
pr. L. Seidelbergi raamatukaupluses on „Postimehe" üksikud numbrid müügil. Sealsamas tellimiste ja kuulutuste wastuwõtmine.

Head
talukohta
soowin rendile wõtta ehk osta. Teat. Tallinna, Wäike-Pärnu mnt. 19, Postimehe abikontor.

Intelligent keskealine
naisterahwas
soowib mingisugust teenistust, kas müüjannaks, kassasse, majapidamises ehk laste juure. Wõistab kolm kohaliku keelt. Elisabeti tän. 28, k. 1.

Kaua aega töötanud
pagari ärirumid
on ära anda kõige kraamiga. Järele küsida Pihkwa tän. 10, poest, kella 3—5 p. l.

Nodatud kuringa
heeringad
pärale jõudnud. Soowitab Norra kauplus Riia t. nr. 6,
E. Helgesen.

Werneri kondiitri äri,
Jaani tän. nr. 7, soowitab wärskeid schokolaadi kommete ja tahwlischokolaadi.

K-m. „Ahen"
Tartus, Uueturu tän. 15
müüb:
Taskulambi patareisid,
alum. teekatlaid,
„ supikulpe,
„ wahulusikaid,
kummiisu,
tsink-ämbrid.

Soowin laenata
50—200,000
E. marka ärilistes ettewõtteks. Wõimalus astuda osanikuks ärisse Teatada s. l. Tulu all.

Tütarlapsed
leiawad (par. hin.) korterit. Klawer on maksuta tarwitada. Sealsamas antakse ka klaweri tundisi. Tähe tän. 13, krt. 2.

Moskwasse
toimetatakse wäliswaluutat (naelsterl., dollar, kuldrubla) tasuta — Kudlustusega. Lähemaid teateid Tähe tän. 53, k. 4.

Hästi käidawas kohas suur
keldri ruum
wälja üürida, kõlbulik iga tööstuse ettewõtteks, Riia t. 16—3.

Kaasüüriline
naisterahwas leiab wagusat korterit üksiku naisterahwa juures. Küsida Aleksandri t. nr. 43, krt. 2, kella 4—6.

Kadus
kasuk ühes rewolwriga
(Brauning) 13 sept. Riia tän. Meltsiweski tän. sõites. Hea waewataja eest ära tuua Petrogr. t. 105, k. 2. Omandamise ja müümise eest hoiatan, isik tuntud.

Dr. A. Lenzner
Naha- ja suguhaigused.
Iga päew kella 9—11 ja 5—7.
Müürli tän. 23, krt. 4.

Dr. A. Liin
Riia tän. 17.
Sisehaigused
(iseäranis tiisikus).
homm. kella 8—½10 ja 4—5 p. l.

Ämmaemand H. Swiker
Wallikraawi tän. 6, kart. 1.

Koolilapsed
leiawad korralikus perekonnas korterit. Küsida Wäike Tähe t. nr. 2, krt. 1.

Noored tütarlapsed, kes
õmblust
ruttu ja korralikult ära õppida soowiwad, wõiwad üles anda Kastani tän. 36, krt. 5.

Maja
soowin osta käidawasse tän. hinnaga 400.000—800.000. Pakkumised slt. „äri" all.

Kadus must
rahakott
isikutunnistuse, kuldsõrmuse ja wähese rahaga teel Riia tän. Lootuse t. Leidjat palutakse ära tuua Lootuse t. 19-b, k. 6.

Pika raske haiguse järele lahkus siit ilmast 15. sept. kell 1/24 p. l. minu unustamata armas mees ja minu kallis isa

Alfred Liiwat

Sünd. 23. III. 1888.

Kirstupanek 17. sept. kell 8 õhtul. Matmine 18. sept. kell 4 p. l. Tartu Maarja surnuaiale. Palume sugulasi ja tuttawaid osa wõtma tulla.

Trööstimata leinas abikaasa, tütar, wanemad, wennad ja õed.

Maarja kiriku | **Wanemuises** Pühap., 24. sept. | Maarja kiriku

LOTERII-ALLEGRI

Loosimisele tulewad: elusuuruses pupe, kaks atra, sead, lambad, wasikad, kuked, kanad, kalkunid, haned, põllu- ja aiasaadused, põletispuud, kogu käsitöid jne. — Mitmesug. lõbustused.

Mängib kaks orkestrit. — — Algus kell 12 päewal.

Sisseminek 10 marka. — Loosi hind 5 marka.

Asjade wastuwõtmine „Wanemuises", laupäewal, 23. septembril.

Wilunud

müüja ehk müüjanna

(manufakturist) ja

intelligent õpipoiss leiavad kohe koha

M. Jänese riidekauplus, Tartus.

Tähtsuse järk.

K.-m. Jaan Maim

asut. 1877. a.

Keemiline-töostus

Tartus, Wabriku tän. 3, tel. 3-59.

Kõrgem auhind suur kuldauraha Tartu põllumajanduse nältusel 25.—28. augustil s. a, oma töostuse saaduste eest.

Soowitame wõistlemata hindadega:

Wankrimääret

mitmes sordis,

Tovote (masinarasw), soodat, kondijahu.

Omast naftasaaduste ja kaubaladust:

Petrooleumi, masinaõli, Ameerika ja Wene, tsilindriõli, naftat, täidast, wärniisat, katusepappi, seebikiwi, waiku.

Kauplus Tartus, Kaubaboow nr. 21-a,

telefon nr. 4-71.

Kingsepa töötegijaid

ja töö tundjat õpipoissi on tarwis Õnne tän. 31-a, krt. 1.

Wanem

apteekri abiline

wajab kohta. Üles anda ifikutunnistuse nr. 4488 ettenäitajale.

Aus wihjakas noormees soowib

tuba

ehk kaasüürilisels waitsesse perekonda ehk üksiku juure. Teatada sit. A. R. R. ail.

Koolilapsi

kenasse korterisse wõetakse Lai tän. 1, krt. 5, teisel korral.

Tarwitatakse tublit

wirtinat

üksiku herra juure, järele küsida Aleksandri tän. 54, k. 3, rääkida 9—12.

Wäike perekond otsib 1—2-toal.

korterit.

Teatada Turu tän. 64, poodi.

Wanemuise teater

Laupäewal, 16. sept. kell 8 õ.

rahwaetendus:

Hispaania kärbes.

Franz Arnold ja Ernst Bachi nali 3 waatuses.

Pääsetähed 30 marka.

Pühapäewal, 17. sept. kell 8 õ. teist korda:

Hansu põrguminek

Paul Apeli rõõmus unemäng 5 p.

Näitejuht **J. Põder.**

A. Tuurandi dekoratsioonid.

Kassa awatud kella 11—1 e. l. ja 6—8 õhtul.

Teisipäewal, 19. sept. kell 8 õ. esimest korda

Waene, aga aus.

Robert Mischi pilke-komöödia 4 waatuses.

Näitejuht **L. Hansen.**

Русскій театръ

Дирекція А. В. Проникова Зданіе Нѣмецкаго театра.

Въ воскресенье 17 сентября

НЕДОРОСЛЬ.

Комедія въ 5 дѣйств. Д. И. Фонвизина.

Начало въ 8 час. вечера.

Ученическіе билеты по 25 м.

АНОНСЪ: Въ пятницу 22-го сент. БЕНЕФИСЪ ТРУППЫ.

Saksa teatri ruumis.

Teisipäewal, 19. septembril

SENT M'AHESA

Wana-Hommikumaa tantastiliste tantsude teine õhtu.

Saadab keelpillide ensemble.

Algus kell 8 1/2 õhtul.

Piletite hinnad 250—50 marka saadawal Krügeri raamatukaupl.

Direktor A. W. Pronikow.

Rõngu Selts „Ühendus"

Pühapäewal, 24. septembril s. a.

Pidu-õhtu.

Kontsert, nältemäng ja tants.

Algus kell 8 õhtul.

Majapidamise- ja keedukursus

mõlemast soost kokkadele, perenaistele ja neidudele algab **4. oktoobril, kell 10 homm. ja kestab 4 nädalat.** Õpetatakse toitude walmistamist ja ilustamist, kookide garneerimist, pidulaua katmist, lõike triikimist, õuna- ja marjaweinide walmistamist, kodulindude- ja karjakasvatust ning antakse palju teisi majapidamises tarwilika juhatusi. Korter ja toit saadawal. Tartus, Ralba tän. 17, puusilla juures. Kursuse andja **R. Sower.**

Inglise keele uus kursus

algajatele algab 2. oktoobril kell 7 õhtul Aia tän. 34, dir. A. Graf's'i tütarlaste gümn. ruumides. Üleseandm. iga päew kella 1—2 Waarjamõisa tän. 44. M. Rosenberg.

Harmooniumid,

harmoonikad, wiiulid, gittarrid, mandoliinid ja kõiksuguseid teisi muusikariistu, teen uusi ja parandan wanad ruttu ja korralikult. Ka on head harmooniumi keelede müüa. M. Lärm Tartus, Wäike-Tähe uul. nr. 7—9, omas majas.

Tuleb Teile lõunaks ootamata külaline ja Teil on supist puudus, on ta Teil suwises kuummuses hapuks läinud, puudub Teil aeg ehk keetmise wõimalus — igakord aitawad Teid wälja ehk Maggi-buljoni-würflid; nemad annawad silmapilk — ainult keewa weega ülewalatud — wäreket peenemaitselisi lihabuljongi. — Ehk Maggi-würflid kannawad oma ümbrikude peal nime „Maggi" ja on paremates toiduainete-kauplustes saada.

Esitaja Eestis

W. Korch

Tallinn, Maakri tän. 34—9.

Suur mööbliga tuba

kostiga wälja üüriba Elisabeti tän. nr. 25, kort. 1.

WANEMUINE.

Pühapäewal, 17. septembril s. a.

Beatrice Tobias'e

wiimane

plastika-tantsude ettekanne.

Algus kell 12 päewal.

Pääsetähed 50 ja 35 marka eelmüügil „Wanemuise" kassas.

Tartu Eesti Käsitööliste Abiandmise Selts.

Pühapäewal, 17. septembril 1922.

Saksa Käsitööliste Seltsi aias, Tõigi tän. nr. 58.

Suur rahwapidu

— ühes —

loterii-allegriga

Laulukoor herra Kiwi juhatusel.

Mitmekesise eeskawaga: nältemängud, kupleed, tantsud, muusikalised weiderdajad jne. **Aias suur hulk lõbustusi. Telad.**

Peale eeskawa tants.

Algus kell 12 päewal — lõpp kell 2 öösel.

Pääsetähed: täiskasvanud 25 mk., lapsed 10 mk. **Juhatus.**

Kasarmu platsil

jalgpalli wõistlused:

Pühapäewal, 17. septembril kell 11 e. l.

Narwa „Wõitleja" A — Akadeemilise Spordi Klubi A.

Esmaspäewal, 18. septembril kell 5 p. l.

Narwa „Wõitleja" A — Tartu Noorsoo Selts.

Wõistluswäli warustatakse istepinkidega.

Wõistlusi peetakse halwa ilma pääle waatamata.

Bürgermusses.

Laupäewal, 16. septembril s. a.

Eesti Trükikunsti Edendamise Seltsi

õhtu

Hra P. Berkowitzi, prl. Sigrid Holmi, hra J. Oriki, pr. L. Kitzberg-Pappeli teatrikooli ja teiste jõudude kaastegewusel. Klaweril: pr. M. Põdder.

Eeskawas: Katkend oop. „Faust", duetid, deklamatsioon, tsellosoolo, soololaulud ja näitemäng: „Sõja eal", pilkenali 1 waatuses, L. Kitzberg-Pappel.

Tants.

Mängib 2-se diwiisi orkester.

Pääsetähed: 200—50 margani. — Eelmüük awatud: Martin ja Wõsso koloniaalkauplustes, Rüütli tän. ja pidupäewal kella 7 õ. peale Bürgermusse kassas.

Algus kell 9 õhtul — lõpp kell 4 homm.

Pidutoimkond.

Tartu Ametnikkude Ühing, Tähe tän. 15.

Laupäewal, 16. sept. s. a. kell 9 õhtul

pidu-õhtu.

Eeskawas: 1) segakoori laulud hra J. Simmi juhatusel, 2) segaettekanded, 3) näitemäng „Eba-mõrsja", nalt 1 waatuses.

Tants. 2-se diwiisi orkester. **Tants.**

Lendaw post, konfetid, lilled jne. Pääsetähed: liikm. 35 mk., wõõrastele 50 mk. Eelmüük ühingu einelauas.

K. S. „Karlowa" ruumes.

Laupäewal, 16. septembril A. J. R.

WIIMANE LILLE-PIDU

Igale pidulisele hinnata kimb lille, pidu tuju tõsteks. Toredas wärwilises saalis palju lõbustusi. Serpentiinid, konfetid, armu post jne. **Suur puhkpilliõe-orkester.**

Algus kl. 1/29 õhtul, lõpp kell 3 homm. Pilet 40—50 mk.

Pühapäewal, 17. septembril

Suur tantsu-õhtu

Puhkpillid. — Algus kell 9 õhtul.

Pühapäewal, 17. skp. on

"Bürgermusse" talwesaalis

punkt kell 3 p. l.

KÕNE:

Mis on praeguse aja kõige suurem ülesanne?

See küsimus peaks iga hinge kõige sügawamini üles raputama, olgu tema kuningas ehk sant, rikas wõi waene — kõikide tulewik on pime ja seisab waekaussidel.

Kõnelewad jutlustajad J. Jürgenson ja R. Fuhrmann

Palume lahkesti kuulama tulla!

Küttide Kodu Lihaturg nr. 7.

Laupäewal, 16. ja pühapäewal, 17. septembril

suur kontsert-ball

Esimese klassi näitlejate poolt suurepärase eeskawaga.

Lõpuks tants. — Konfeti ja serpentiini sõda.

Algus kell 9 õhtul.

Spetsiaal-äri

elukorterite sisseseadmisets

Mööbliriiet
Portjääririiet
Waipu
Laudlinu
Persia waipu
Seinawaipu
Põrandawaipu
Kookus põrandariiet
Kookus jalamatte
Waharriiet (igat sorti)
Tüllkardinaid
Soome kardinaid
Lauapesu
Priima Soome woodid

Reform raudwoodid
Reform puuwoodid
Lastewoodid
Peapatju
Wedru
Reform
Krollhaar
Mereheina
} madratsid

Watceritud (tikitud)
Flanell
Willaseid
Pikee
Zephir
} woodi-tekke

soowitab suuremas wäljawalikus odawa hindadega

Kaubahoow 1 **H. Baumann**

Käsitöö ja lõikejoonistus kursustele

wõetakse weel õpilasi wastu. Õhtused kursused algawad 18. septembril. Lõpetajatele annan ka sellekohase tunnistuse. Ligemaid teateid kursuse andjalt Tähe tän. 64, krt. 11, sisseküik Pargi tän. M. Raag.

Oma waranduse kaitseks tulekahju eest

on igal töösturil, ärimehel, majaperemehel **tarwilik muretseda tulekustutaja**

"Minimax"

Saada **Tartus, Poe tän. nr. 9,** kõnetraat 5—86.

Inglis-Eesti Import Komp. A.-S. esitaja

G. Lane.

Riigi Raudteewalitsuse warustusosakond

wajab:

umbes 3500 kb. jalga tamme pakkusid

„ 500 „ „ saare „

„ 200 „ „ lepa „

Tempelmargiga warustatud kirjalikud pakkumised kinnistes ümbrikkudes sisse anda kuni 28. septembrini s. a. kella 10, Raudteewalitsuse warustusosakonda. Tehnika tän. nr. 16, tuba 2. — Pakkude mõõtusid ja tingimisi wõib teada sama samas iga äripäew kella 9—12.

Ainult naisterahwastele

wäljamaa kõige uuemaid willaseid jakke, weluur- ja wilttiübaraid soowitab

L. Goldberg,

Küüni tän. 6. Küüni tän. 6.

Uuesti pärale jõudnud:

klaaspurgid ja kingsepa kunlid

Kaubamaja D. Mirwitz ja Pojad

Raatuse tän. nr. 6. Kõnetraat 3-83.